ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Γ'. | ΑΘΗΝΑ, Κυριακὴ 13 τοῦ Φλεβάρη 1905 | ΓΡΑΦΕΙΑ Ὁδὸς Οἰκονόμου: ἀριθ. 4 — ΑΡΙΘ. 135

ΣΤΟΝ ΨΥΧΑΡΗ

Στῆς ἀκριβῆς μου Τέχνης τἀργαστήρι
Σοῦ γράφω τὴν πλατειά σου ζωγραφιὰ
Μὲ τὸ Ὄνειρο τὸ μέγα τοῦ Γιαννίρη,
Μὲ τῆς Ζούλιας τὴν τραγικὴ ὀμορφιά.

Τὸ ζωντανὸ λουλούδι, νὰ ἡ Μυριάννα!
Καὶ ἡ Μυρρούλα, πασίχαρη ξωθιὰ.
Καὶ ἡ Μυριέλλα γιτεύτρα Βενετσάνα...
Κι' ὁ βουτηχτὴς Ποιητὴς ἀπ' τὰ βαθιά.

Στἀργαστήρι τῆς Τέχνης μου, ἐκεῖ μέσα
Σοῦ γράφω τὴν εἰκόνα σου πλατειά.
Τῆς φέρνει κ' ἡ Ἑλένη ἡ πριγγιπέσσα
Μιὰ μυστικὴ ἀνυπόταχτη ἀρχοντιά.

Κάτι λαμπρὸ σὰν τῆς αὐγῆς τἀστέρι
Κάποιο σκοτάδι διώχνει ἐκεῖ πυκνό·
Ἀστράφτει τοῦ Κυρούλη τὸ μαχαίρι·
Τρέμε, κοπάδι ἄβουλο ἐσὺ καὶ ὀκνό!

Τἀκρογιάλια γιὰ δὲς τὰ διαμαντένια
Τοῦ Δωδεκάνησου ζερβὰ δεξά!
Βλαστομανάει σὲ πλάση γιγαντένια
Ἡ Ἀγάπη καὶ ἡ Ζωὴ στὴ Μοναξιά.

Τῆς Ἰδέας τὴν ἅγια ἀνατριχίλα
Τὸ Ταξίδι, σὰν ὅραμα, ξυπνᾷ.
Μοσκοβολᾶν τὰ Ρόδα, καὶ τὰ Μῆλα
Χορταίνουν τὴν Ἀλήθεια ποῦ πεινᾷ.

Μὲ τὸ ἀαό του ὁ Μάγος χρυσὴ βέργα
Κρατώντας, κατεβαίνει ἀπ' τὰ βουνά.
Μακριὰ, οἱ μικροί! καὶ ὑψώνονται τὰ ἔργα,
Παλάτια ἀπὸ λιθάρια παριανά.

Καὶ μέσ' σὲ βάθια πιὸ σκοτιδιασμένα,
—Ἀκομα δὲν τὸν ξάνοιξε κανείς.—
Ἴσκιος ποῦ ἀνασηκώνεται ὁλοένα,
Σὰν Ἔλυμπος, ὁ Ἀκρίτας Διγενής!

Κι ἀνάμεσα κι ἀπ' ὅλα αὐτὰ ἡ θωριά σου.
Δουλεύεται ἀπ' τὰ νύχια ὡς τὴν κορφή,
Ζωὴ κι Ἀγάπη μέσ' στὴ Μοναξιά σου,
Μέσα στὸ χάος τἄμορφο, Μορφή!

Στῆς ἀκριβῆς μου Τέχνης τἀργαστήρι
Θὰ τὴν κρατάῃ παράμερη ὁ Καιρός.
Στὸ παιδὶ θὰ περάσῃ ἀπὸ τὸν κύρη,
Σὰν καταχωνιασμένος θησαυρός.

Ὅσο ποῦ νὰ περάσουμ' ἐμεῖς ὅλοι,
Καὶ μιὰ καινούρια Ἑλλάδα ὀνειρευτὴ,
Νὰ φέρῃ στῆς λατρείας τἀραξοβόλι
Τὴν πλατειὰ ζωγραφιά σου τὴν κρυφτή.

Στὸ ναό. Καὶ θὰ μπῇ μὲ τὶς εἰκόνες
Τῶν ἄξιων ποῦ περάσαν ἀπ' τὴ γῆ
Μὲ τὸ Λόγο καὶ ζοῦνε στοὺς αἰῶνες
Λυτρωτῆδες καὶ πλάστες καὶ ὁδηγοί.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΕΠΙΛΟΓΟΙ

Μοῦ ἔρχουνται σωρὸ γράμματα γιὰ τὸ ἄρθρο μου τοῦ «Νουμᾶ» *Ἔνωση θὰ πῇ δύναμη*. Πρόσμενα μερικοὺς ἐπαίνους τουλάχιστο ἀπὸ τοὺς φίλους, καὶ τί βλέπω; Κάτι «Δὲν ντρέπεσαι!» «Μπράβο σου!», «Νὰ κατάλογος!», «Τί πράματα εἶναι ἀφτά;», «Χαρὰ στὴ μαλάκα σου!», «Ἀσυχώρητο!», «Ὁ Φωτίλης φαίνεται σὲ θάμπωσε καὶ μὲ τὸ φυ ἀλησμόνησες τὸ φω», κι ἄλλα τέτοια ἢ πιὸ νόστιμα ἢ πιὸ βρισιάρικα. Χάλασε ὁ κόσμος, σᾶς λέω. Καὶ γιατί; Γιατὶ ὁ κατάλογός μου, στὸ Φ, δὲ βάζει τὄνομα τοῦ Φ. Φωτιάδη, ποῦ μάλιστα μὲ Φ ἀρχίζει δυὸ φορές!

Πῶς δὲν μπῆκε, οὔτε γὼ δὲν ξέρω νὰ σᾶς τὸ πῶ. Βέβαιο πῶς στὸ χερογραφό μου, στὸ πρωτότυπο δὲ λείπει. Δὲν εἶμαι στὴν Ἀθήνα καὶ δὲν προφταίνω νὰ ξετάσω ἂν τὄνομα παράπεσε στὸ ἀντίγραφο ποῦ τοὺς ἔστειλα καὶ ποῦ τὄκαμε ἄλλος, ἢ στὸ τυπογραφεῖο, ἢ στὴ διόρθωση. Ὅπως κι ἂν εἶναι, πολὺ χαίρομαι γιὰ τὸ λάθος. Μοῦ δίνει ἀφτὸ σήμερα τὴν ἐρκολία, ἔτσι χώρια μοναχό του, σὲ ἰδιαίτερη θέση, ὅλη δική του, νὰ τἀναφέρω τὸ τιμημένο μας τὄνομα τοῦ καλοῦ, τοῦ δραστήριου ἀθρώπου, τοῦ ἔξοχου γιατροῦ, τοῦ ἐξοχώτατου ποῦ γιατρεύει ἀγιάτρευτες ἀῤῥώστιες, ἀῤῥώστιες τῆς πρόληψης καὶ τοῦ δασκαλισμοῦ. Ὁ Φώτης Φωτιάδης, μαζὶ μὲ τοὺς γενναίους μας φίλους ἐκεῖ κάτω, τὴν Πόλη ἀλάκαιρη κοντέβει νὰ μᾶς φωτίσῃ, ὅπως δείχνει δὰ καὶ τὄνομά του. Ἄδικα ὅμως μὲ κατηγορήσανε ποῦ ξέχασα τἄχα τὄνομα τοῦ Φωτιάδη. Ἂν τὸ ξέχασα, δὲν ξέχασα ἕνα, θὰ ξέχασα καμιὰ πεννηταριά, ἐπειδὴ καμιὰ πεννηταριὰ τὸ λίγο λίγο θἀξίζῃ τὄνομα τοῦ γιατροῦ μας.

Ξαναπερνώντας καὶ συγκρίνοντας τὸν τυπωμένο κατάλογο μὲ τὸ χερόγραφό μου, ἀνακάλυψα καὶ κάτι πολὺ δυσάρεστο· χαλνᾷ ὁ λογαριασμός μου, ἐπειδὴ δὲν εἶναι ὅλοι μαζὶ ἑκατὸ σαράντα, ὅπως τοὺς μέτρησα, παρὰ ἑκατὸν τριάντα ὀχτώ. Σ' ἀφτὸ ἡ ἀριθμητική μας δὲ φταίει· αἰτία, τἀ ὀνόματα ποῦ ἀναγκαστήκαμε νἀρήσουμε ἀμνημόνευφτα (κ. Νουμᾶ, ἀρ. 133). Λογαριάζοντας λοιπὸν καὶ κεινοὺς ποῦ μᾶς ἀγαποῦνε καὶ δὲν μποροῦνε ἀκόμη νὰ τὸ φανερώσουνε δημόσια, ἔχουμε ἑκατὸ σαράντα τέσσερεις. Πρέπει νὰ προστεθῇ κι ὁ Α. Σιμιριώτης (Παναθ., 1903, σ. 488). Ἑκατὸ σαράντα πέντε.

Καὶ τώρα τί νὰ ποῦμε; Νὰ ποῦμε πῶς εἴμαστε κ' ἑκατὸ σαράντα ἕξη, ἀφοῦ νὰ ποῦ τὸν ξανακαμαμε δημοτικιστή, τὸν Ξενόπουλο καὶ μᾶς καταστρώννει ἄρθρα ῥωμαϊκα στὸ «Νουμᾶ». Ὅσο γράφει τὴ γλώσσα τὴν ἐθνική, ἂς λέῃ κι ἂς μοῦ λέῃ ὁ Ξενόπουλος ὅ τι θέλει. Ὁ Ξενόπουλος ἔχει πνεῦμα, ἔχει καὶ ταλέντο. Νὰ σᾶς πῶ τὴν ἀλήθεια, σὰ νὰ μὴ βρήκανε ἀρτὴ τὴ φορὰ τὸ κατάλληλο ἀντικείμενο, γιὰ νὰ φανοῦνε ὅπως ἔπρεπε ταλέντο καὶ πνεῦμα. Μοῦ ἀποκρίνεται ὁ Ξενόπουλος πῶς εἶναι ὁ Σουρῆς βουνό, καὶ δὲν τὸ κατάλαβα. Μπορεῖ. Μὰ δὲ βλέπω κι ὁ ἴδιος νὰ μᾶς τὸ ξήγησε ξάστερα τὸ τζένιο τοῦ Σουρῆ. Ἀροῦ ὅμως ἡ κουβέντα γιὰ βουνά, λυποῦμαι ποῦ διάλεξε ὁ Ξενόπουλος τέτοιο βουνό, νὰ κρυβῇ πίσω ἀπὸ τὸν ἴσκιο του. Τόσο κρύβηκε, ποῦ δὲν ξέρω πιὰ καὶ γὼ πως νὰ πάω νὰ τὸν ξετρυπώσω, γιὰ νὰ τοῦ σκαρώσω ἄρθρο καθὼς τἀπέβα. Πρέπει πρῶτα νὰ μᾶς γράψῃ ἄλλα κι ἄλλα πολλὰ στὴ γλώσσα μας—καὶ στὴν ποίησή μας.

Κι ὡς τόσο ἴσως ἔχει δίκιο νὰ συγκρίνῃ τὸ Σουρῆ μὲ βουνό. Καὶ τόντις τἀ βουνὰ μοῦ ἤρθανε οἱ δυό του ἐκεῖνες ἐντερβιοῦδες στὶς «Ἀθῆνες» («Ἀθῆναι», 24. 25 τοῦ Γεννάρη, 1905). Κρῖμας! Πρόσμενα καλήτερα. Νὰ εἴτανε τουλάχιστο σὲ στίχους! Θὰ εἴχανε κάπια νοστιμάδα, τὴ νοστιμάδα τοῦ Σουρῆ. Φοβοῦμαι πῶς καλὰ τἀ εἶπα κι ὁ Σουρῆς δὲν καταλαβαίνει.

Ὁ τύπος ὁ ἀθηναϊκὸς μοῦ ἔκαμε τὴν τιμὴ τὴ μεγάλη νὰ μιλήσῃ κάμποσο γιὰ τἀπονήρεφτό μου τἄρθρο. Δημοσίεψε μάλιστα ἡ «Ἀκρόπολη», μὲ τὴν ὑπογραφὴ τοῦ Ν. Ἐπισκοπόπουλου, δυὸ στῆλες ποῦ εἶναι καμάρι νὰ τὶς ἀξιωθῇ κανεὶς στὴ ζωή του. Ὁ «Ἀγγελοφόρος» (17 τοῦ Γεννάρη 1905) ἔβαλε λόγια χρυσὰ καὶ γιὰ τἄρθρο καὶ γιὰ μένα. Οἱ ἄλλοι μὲ λυπήσανε κατάκαρδα, θαῤῥώντας πῶς καταπιάστηκα ἑρτασέλιδη μελέτη, γιατὶ δὲ μὲ χαιρέτησε ὁ Σουρῆς ἕνα βράδυ. Τὸ εἶπα ἐγὼ ἀφτό, ἴσια ἴσια γιὰ νἀποφύγω τὰ προσωπικά! Δύσκολο, κάποτες κι ἄτοπο, ἐκεῖ ποῦ ξεδιαλίζεις τἀ ἔργα ἑνὸς ποιητῆ, νὰ πᾶς νὰ ψυχολογήσῃς καὶ τἀ καμώματα τοῦ ἀθρώπου. Μὰ πινελλιὰ δῶθε κεῖθε φτάνει γιὰ ὅσους ξέρουνε καὶ διαβάζουνε. Καὶ τὴν πινελλιὰ τὴ ῥίχνεις, γιὰ νὰ γίνῃ κάπως ἡ μελέτη σου πιὸ σωστή, γιὰ νὰ μὴ σὲ κατακρίνουνε κατόπι πῶς σοῦ ξέφυγε τίποτις. Ἔτσι καὶ γὼ ὑπονόησα μερικά. Δὲν εἶπα πῶς ὁ Σουρῆς δὲ μὲ εἶδε· γιὰ τὴ μυωπία του δὲν τὸν κατηγόρησα· δὲν τὸν κατηγόρησα γιὰ τί-

ποτις· ἔδειξα μόνο καὶ μόνο πῶς ἐκείνη τὴν ὥρα τὰ μάτια του δὲν εἶχανε καὶ τόση λάβρα. Σήμερα ἴσως θὰ εἶχα τὸ δικαίωμα νὰ μιλήσω πιὸ ξέθαρρα. Ὁ καθένας νέττος σκέττος, ποῦ λέει κι ὁ «Ρωμηός». Ἂν εἶναι δικά του ὅσα γράφουνε οἱ «Ἀθῆνες», ὁ Σουρῆς ἔχει στὸ χαραχτήρα του καὶ κακία, πρᾶμα ποῦ δὲν εἶναι νἀπορήσῃς καὶ ποῦ παρατηρήθηκε συχνὰ σὲ ποιητάδες, ὅταν ἡ ποίησή τους δὲν τοὺς ρέει ἀπὸ τὴν καρδιά. Ὅσο τὸν κολακέβεις, ἐννοεῖται πῶς λόγος δὲν ὑπάρχει νὰ μὴ θαμάσῃς τὴν καλοσύνη του. Τώρα δαγκάνει, ὄχι ἐμένα, μὰ ἕνα φίλο του σεβαστό, καὶ μὲ τρόπο καὶ μὲ λόγια ποῦ κρύφιο σκοπὸ ἔχουνε νὰ βλάψουνε τὸ φίλο. Κρύφιο, γιατὶ μοιάζει τόντις μιὰν κάποια πονηριὰ νὰ τὴν ἔχῃ μέσα του κρυμμένη, ὅπως νομίζω κρύφτει καὶ τὄνομά του, Τσουρῆς. Ὁ Σουρῆς εἶναι τὸ γνωστὸ πρόσωπο· θὰ ὑπάρχῃ ὅμως κ' ἕνα πιὸ ἄγνωστο ποῦ λέγεται Τσουρῆς, καὶ ποῦ καμιὰ φορὰ φαίνεται, σὰ χτυπάει ἄξαφνα ἕναν ποιητὴ στὸ μιστὸ ποῦ παίρνει. Ἀφτὰ εἶναι κακὰ πράματα. Μπορεῖ νὰ φταίω γὼ ποῦ θύμωσε ὁ Σουρῆς· ὁ φίλος του δὲν ἔφταιγε. Μὰ γιατὶ πάλε καὶ γὼ νὰ φταίω; Ἄδολα κι ἀθῶα εἶπα τὴ γνώμη μου· κ' ἐνῶ κρότο δὲν πρόσμενα, ὁ κρότος ποῦ ἔγινε μοῦ ἀπόδειξε πῶς ἡ γνώμη μου ἀφτὴ δὲν εἴτανε μονάχα δική μου.

ΕΚΑΤΟΝ ΠΕΝΗΝΤΑ

Εἴπαμε παραπάνου ἑκατὸ σαράντα πέντε δημοτικιστάδες. Μὰ δὲ θὰ γλυτώσουμε ποτὲ μὲ τὸν κατάλογό μας. Τόσο καλήτερα, γιατὶ ἀφτὸ θὰ πῇ πῶς μεγαλώνει. Μοῦ κακοφαίνεται ὅμως ποῦ ξέχασα νὰ βάλω μερικὰ ὀνόματα, καὶ δὲ μὲ μέλει σὰν εἶναι φίλοι, ἐπειδὴ θὰ μὲ συμπαθήσουνε. Λυποῦμαι ποῦ δὲν ἀνάφερα κάτι ἄλλους καὶ θαῤῥεύουνε πῶς τὄκαμα πίτηδες ἀπὸ παλιά μας προσωπικά. Ὅσοι τὸ θαῤῥοῦνε, ἀχαμνὰ μὲ ψυχολογήσανε. Δὲν ταιριάζουνε προσωπικὰ καὶ Ἰδέα.

Ἰδοὺ λοιπὸν οἱ πέντε ποῦ δὲν καταλόγισα. Μὲ πολὺ δίκιο μοῦ θυμίζει ὁ Ταγκόπουλος (κ. «Νουμᾶ», ἀρ. 133, σ. 10, «Δήλωση») τὸν Πολυλᾶ, ποῦ μάλιστα ὅταν τὸν εἶδα στερνὴ φορὰ στοὺς Κορφοῦς, μ' ἀποχαιρέτησε μὲ τὰ γλυκὰ τὰ λόγια· «Νὰ μὲ θυμᾶστε καὶ νὰ μ' ἀγαπᾶτε!» Ἀφοῦ ἔχουμε τὸν Καλοσγοῦρο, δὲν μπορεῖ στὸν κατάλογό μας νὰ λείψῃ κι ὁ Πολυλᾶς. Ὁ Ταγκόπουλος μοῦ θυμίζει καὶ τὸ Βερύκιο. Βέβαια. Θυμήθηκα καὶ μοναχός μου τὸν Πολέμη, ποῦ καὶ τώρα τελερταῖα ἔβγαλε τόμο ποιήματα στὴ δημοτική. Ὁ καλὸς ὁ ἀγωνιστὴς Λάμπης Μόσκος ποῦ ἀπὸ τὰ 1878 πολεμᾶ γιὰ τὴν Ἰδέα, παραπονέθηκε ὁ ἴδιος γιὰ τὴν παράλειψη, καὶ θέλει, λέει, τὸ μερτικό του ἀπὸ τὶς δασκάλικες βρισιές. Ἀνακάλυψα κ' ἕναν πέμπτο, ποῦ ὑπογράφεται Φωκίων Πανᾶς (κ. «Μεταῤῥύθμιση, Γεννάρη, 1905, στίχοι).

Μὲ τὴν ἀρφαβητική τους τὴ σειρά· Βερύκιος, Λάμπης Μόσκος, Φωκίων Πανᾶς, Ἰ. Πολέμης, Ἰ. Πολυλᾶς. Ἑκατὸν πενήντα.

Ἐλπίζω γλήγορα νὰ προστέσω κι ἄλλους, γιατὶ νὰ προστέσω μπορῶ· τὸ μόνο ποῦ δὲ γίνεται εἶναι νἀφαιρέσω. Βλέπω καὶ διαμαρτυρηθήκανε δυὸ τρεῖς. Τί νὰ κάμω ἐγώ; Τὸ νὰ εἶναι κανεὶς μαζί μας ἢ νὰ μὴν εἶναι, τὸ νὰ μὲ χτυπᾷ ἢ νὰ μὴ μὲ χτυπᾷ ἐμένα, τὸ νὰ γυρέβῃ συβιβασμούς, τὸ νὰ κάνῃ κόρτε στὴν καθαρέβουσα, νὰ περιορίζῃ κατὰ δικό του σύστημα τὴ δημοτική, στὸ ζήτημα, δηλαδὴ στὸν κατάλογο, δὲν ἔχει ἀφτὸ νὰ πῇ μήτε πολὺ μήτε λίγο. Ἅμα γράφει δημοτικὴ καὶ τὴν ὥρα ποῦ τὴ γράφει, δημοτικιστὴς εἶναι. Δὲν ὑπάρχει παρὰ ἕνας τρόπος νὰ ξεγραφοῦνε ἀπὸ τὸν κατάλογό μας· πρέπει νὰ ξεγράψουνε ὅσα γράψανε· πρέπει, γιὰ νὰ σβήσουμε τὄνομά τους, τὰ βιβλία τους νὰ σβήσουνε πρῶτα.

Ἐμᾶς κάμποσο μᾶς ἀρέσει νὰ γράφουνε ἴσια ἴσια οἱ ἀντίπαλοί μας τὴ δημοτική. Σημαίνει πῶς μιὰ μέρα θελήσανε νὰ γράψουνε ζωντανά, σημαίνει πῶς βρέθηκε μιὰ μέρα ὅπου ἀδύνατο νἀποφύγουνε τὴ δημοτική, ὅπου τοὺς στάθηκε ἀναγκαία κι ἀπαραίτητη. Δὲ γνωρίζω διόλου, λ. χ., τὸν κ. Φωκίωνα Πανᾶ, πιθανὸ κιόλας γιὰ τὴ γλώσσα νἄχῃ ἄλλη γνώμη ἀπὸ μᾶς, ἀφοῦ στοὺς στίχους του διαβάζω κάτι *δακρυβρέκτους θύρας, τὰς θύρας* μάλιστα, κάτι *φθοροποιῶν τεράτων*, καὶ τὸ παράξενο ἐκεῖνο τὸ *ῆ* τοῦ θηλυκοῦ, ἀντὶς οἱ. Τί πειράζει; Ὅλο τὸ ποίημα δημοτικό. Δημοτικιστὴς λοιπὸν κι ὁ ἴδιος στὸ ποίημά του ἀφτό.

Εἶδα νὰ διαμαρτυρηθοῦνε καὶ γιὰ κάτι ἄλλο πολὺ νόστιμο. Φαίνεται πῶς ἔβαλα καὶ τὄνομά ἑνὸς δούλου στὸν κατάλογό μου. Δὲν τὸ ἤξερα. Χαίρουμαι ποῦ τὄμαθα. Λυποῦμαι ποῦ δὲν μπήκανε καὶ περισσότεροι. Ποῦ εἶναι οἱ δοῦλοι νὰ πάω νὰ τοὺς φιλήσω; Ποῦ οἱ φτωχοί, ποῦ ὁ κοσμάκης, ποῦ οἱ μαραγκοί, ποῦ οἱ βαρκάρηδες, ποῦ οἱ ἐργάτες; Ἀμέ; Θαῤῥοῦσα ἐγὼ πῶς γιὰ δάφτους εἴτανε καὶ τῶν οὐρανῶν ἡ βασιλεία. Νὰ ἴσια ἴσια τί μᾶς χωρίζει ἀπὸ τοὺς δασκάλους. Δὲν τὸ καταλάβανε ἀκόμη τὸ ζήτημα ὡς τώρα. Θὰ τὸ νοιώσουνε λίγο λίγο πῶς ἡ γλώσσα δὲν εἶναι γιὰ μιὰ ψέφτικη ἀριστοκρατία, γιὰ τὰ μεγάλα τους τάχα τὰ μυαλά. Ἡ γλώσσα εἶναι γιὰ τὸ ἔθνος. Ἀρτὸ εἴπαμε πάντα κι ἀφτὸ λέμε.

ΨΥΧΑΡΗΣ

Ἀπόσκια καὶ Ξέφωτα

Ο ΜΙΣΤΡΑΣ

Στὰ περιαύλια καὶ πολυθόρυβα μιὰ φορά, ἀγριαγκαθιὲς κι ἀμωρόχορτα θέριεψαν τώρα.

Στὶς σιδερένιες τῶν αὐλόγυρων ξώπορτες, ποὺ παραστάτες τὰ λιοντάρια τὰ χάλκινα, μὲ τὶς χυτὲς κ' ὑπερήφανες χαῖτες τους δόξαζαν ἄλλοτε, ἀγριοσυκιὲς τώρα στοίχειωσαν τὸν βαριό τους ἤσκιο.

Ἀπὸ τὶς ραγισμένες τους καμάρες ποὺ χάσκουν στὸν πύργο ψηλά, τἀσημένια σήμαντρα,—ποιὸς ξέρει ἀπὸ πότε τάχα νὰ σώπασαν;—δὲν τρικυμίζουν γνώριμον τὸν ἀέρα στὴν ἐρημιὰ πέρα· δὲν συγκαλοῦν στὰ πλουσιοφώτιστα δώματα τώρα γιὰ πολεμόχαρα ξεφαντώματα τὰ παληκάρια τἀντρειωμένα.

Ἀντιχτυπῶντας τἀνεμόβροχα στὰ ξέθωρα ἀετώματα, ξεφτίζοντας τοὺς τοίχους ἀσυγκράτητους οἱ ρέφτες, χύνουν τἀσβεστοχώματα στῶν λιακωτῶν τῶν ξέφωτων τὶς μαρμαρένιες στρῶσες, ποὺ ἀκόλαστοι ἀπλώνουνται οἱ κισσοὶ καὶ θρέφουνται ἐκεῖ μοῦχλες καὶ λειχῆνες.

Τὸ σχαντερὸ τὸ μολυντήρι σέρπει τὴν κοιλιά του ξώσαρκη στὰ περιστρόγγυλα κεφαλοκόλωνα, καὶ στὰ σγουρὰ τὰ πολυτρίχια ποὺ νοτισμένοι οἱ μαρμαρένιοι γόφοι θρέφουνε μονιάζοντας, σταίνει καρτέρι ἐπίβουλο στῶν ψοφημιῶν τὴν τραγουδίστρα τὴ θρασόμυγα.

Ἀπ' ἀστράχα σ' ἀστράχα κ' ἀπὸ γωνιὰ σὲ κώχη, μὲς τὶς πηχτὲς ἀράχνες ὁ ρημοπόντικας περιδιαβάζοντας, κουφώνει ἐπίμονα τοὺς τοίχους, μασάει τὶς ξυλοδεσιὲς ἀδιάκοπα, τρίβει τὰ βυζαντινὰ στολίδια, καταλυτὴς ἀνέμποδος γιὰ κάθε τι ποὺ τύχει μπρὸς στὸ δόντι του.

Τρίζουνε ἀτὰ γδαρμένα τὰ μαδέρια οἱ σάρκες· στὰ γυμνὰ ράφια οἱ γρῦλλοι κρατοῦν τὸ μοιρολόϊ τοῦ χαλασμοῦ· στὰ ξερομαχημένα, τὰ σκεβρὰ πορτο-

---

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ ΤΟΥ «ΝΟΥΜΑ»

ΥΠΟΛΗΨΗ

Δύο ράχες ψηλὲς καὶ καταφυτεμένες ἔσμιγαν τὰ ριζά τους σ' ἕναν λάκκο ποῦ οἱ Σκαφιδακιῶτες τὸν ὠνόμαζαν Ἀγρινάπη. Μὰ ὁ λάκκος ἀληθινὰ δὲν ἤτουν ἀγρίωμα. Τὸ ἕνα καὶ τἄλλο πλευρό του ἐρροβολοῦσαν πρὸς τὴ θάλασσα, ἀπότομα λίγο, γιομᾶτα παλαιὲς ἐληὲς δίκλωνες καὶ τρίκλωνες, ποῦχαν τρύπες καὶ κόμπους στὸ χοντρὸ στριμμένον κορμό τους, καὶ ποῦ ἔχυναν πρὸς τὸν οὐρανό, παίζοντας μὲ τὸ γαλάζιο του χρῶμα, ἄπειρα φύλλα σταχτιὰ καὶ μαυροπράσινα. Κι' ὁ κατήφορος ἤτουν ὅλος στρωμένος μὲ βράχλα ξερά, κίτρινα ἀπὸ τὸ περασμένο καλοκαῖρι, τσακισμένα καὶ χαλασμένα, ποῦ ἐσυπόνταν ὁλονένα, κάνοντας τόπο στὰ καινούρια ποῦ ἀχνοπράσινα ἐβλάσταιναν τώρα, καὶ ποῦ ἔμελλαν μὲ τὴν ἄνοιξη νὰ ξανανιώσουν τὴν ὄψη τῆς γῆς. Ἐδῶ καὶ κεῖ στὲς σφαλιὲς οἱ βάτοι, γιομᾶτοι μοῦρα μαῦρα καὶ κόκκινα, ἐπερίπλεκαν κ' ἐμπέρδευαν τὰ μακρυὰ ἀγκαθερνὰ κλαδιά τους καὶ ἀνακατονόνταν μὲ τοὺς σμιλάγκους, ποῦ ἐκρεμοῦσαν τὸν κρέμεζο καρπό τους, παρόμοιο τὲ σταφυλιοῦ κοκκινότατα τσαμπιά, καὶ στὰ ξέφωτα στὴν ὀγρὴ γῆς ἄνθιζαν τὰ βούκυθρα, τὰ χρυσολούλουδα καὶ οἱ ἄσπροι ἀζωγέροι. Ὁλοῦθες ἔβλιαζαν πρόβατα· κάπου κάπου ἕνα βῶδι ἐμούγγριζε, κάπου ἕνα γίδι σκαρφαλωμένο σὲ μιὰ ἐληὰ τῆς ἔτρωγε τὰ φύλλα. Μιὰ μικρὴ βρύση ἔτρεχε κρυμμένη σὲ μιὰ σοῦδα κ' ἔχυνε τὸ νερό της στὸ πέλαγο.

Σ' ἀφτὸν τὸν ἐλαιῶνα πολλὲς γυναῖκες καὶ κοπέλλες τοῦ χωριοῦ ἐρχόνταν νὰ βοσκήσουν τὰ ζᾶ τους, κ' ἐπερνοῦσαν αὐτοῦ ὅλη τὴν ἡμέρα. Δυὸ ἐκαθόνταν στὴ ρίζα μιανῆς ἐληᾶς, ποῦ ἕνας κισσὸς τὴν εἶχε σφιχταγκαλιάσει, κ' ἐτραγουδοῦσαν τὰ τραγούδια τῆς «ἀγάπης» σ'ἕνα σκοπὸ ψιλὸ καιμονότονο. Ἤταν νέες κ' οἱ δύο, στὴν ἴδια ἡλικία, κι ὠμορφοῦλες. Μαρία ἡ μία, Κατερίνα ἡ ἄλλη. Τούτη ἤταν καλοντυμένη, παστρικιά, μὲ καινούριους πεδεμοὺς, ἐνῶ ἡ Μαρία ἤταν ξεπόλητη, μὲ φουστάνι σκισμένο στὸ γύρο καὶ μὲ μπόλια λερωμένη στὸ κεφάλι· ἤταν φτωχιὰ ἡ μιά, ἀπὸ σπίτι νοικοκυρεμένο ἡ ἄλλη. Καὶ ἡ διαφορὰ ἐφαινότουν καὶ στὰ σουσούμια τους· ἡ καλοστεκάμενη ἤταν θρεμμένη, παχουλή, ροδοκόκκινη· ἡ φτωχιὰ λιγνὴ καὶ σουρωμένη· ἀλλὰ τὸ μαῦρο της μάτι ἔβγαζε τῆς νειότης τὸ σπιθοβολισμό.

Ὁ ἥλιος ἐμεσημέριαζε, καὶ οἱ κορασίδες ἔσωναν ἕνα δίστιχο σέρνοντας ὅσο ἐδυνόνταν τὸν ὕστερο ἦχο. Κ' ἡ Μαρία, παύοντας τὸ τραγούδι, εἶπε τῆς συντρόφισσάς της:

«Νὰ στρωννόσουμε τὰ ζᾶ μας».

«Ὄχι» τῆς ἀποκρίθηκε ἡ ἄλλη «ἔχουν ἀκόμα βοσκή· ἀλλὰ νὰ φᾶμε ἐμεῖς· εἶναι ἀργά». Ἡ Μαρία κατέβασε τὸ βλέφαρο σὰ νὰ ἐντρεπότουν καὶ δὲν ἀποκρίθηκε· κ' ἡ Κατερίνα ποῦ ἀμέσως κατάλαβε τὴν αἰτία τοῦ δισταμοῦ της, ἐπρόσθεσε χαμογελῶντας σπλαχνικά:

«Τί ἔφερες μαζῆ σου;»

«Ψωμὶ μονάχο· καὶ ξερὸ κ' ἐκεῖνο» ἀποκρίθηκε ἀναστενάζοντας «ἔχουμε φτώχια πολλὴ σπίτι».

«Καὶ γὼ τὸ ἴδιο» εἶπε ἡ ἄλλη «μὰ μοῦ δώσανε καὶ λίγες ἐληὲς καὶ κομμάτι τυρί· τὰ τρῶμε ἀγτάμας»

«Ὅπως θέλεις».

«Καὶ ξεδίπλωσαν κ' οἱ δυὸ τὰ πανιά τους, ὅπου εἶχαν φυλαμένο τὸ γιῶμα τους κι ἄρχισαν νὰ τρῶν μ' ὄρεξη προσέχοντας νὰ παίρνουν ὅμοιες χαψιὲς γιὰ νὰ μοιράζεται ἀδερφικὰ τὸ φαητό.

Καὶ ἐνῶ ἔτρωγαν ἥσυχα ἡ Κατερίνα ἔρριξε τρο-

παράθυρα θρηνοῦν οἱ σκουριασμένες οἱ ριζέλες, κι ἀνεμοκλαῖν' ἀνεμοκλαῖνε τὰ βροντάλια στὶς παραλυμένες κλείδωσες.

Κι ὅταν ἀργοπεθαίνει ἡ μέρα στὸ χρυσορόδινο τὸ δῦσμα της, ἕνα χαλίκι ἀργοκυλάει, πέφτει ἕνα κεραμίδι, καὶ στῶν χρωμάτων τὸ ἀποθλιμμένο δείλιασμα, μιὰ κάποια μελωδία ξωτικὴ, ποὺ ἀέρινο ἀντιφέγγισμα ἀχνοστάζει ἀπὸ τὸ ἀπόστερνο ξεψύχισμα τοῦ σύθαμπου, τώρα ἐμψυχώνει τὰ παλιὰ χαλάσματα,—κι ὅλα κεῖ ποὺ σιγογέρνουν καὶ πεθαίνουν μέσα τους, ἀποθεώνοντα στὰ ῥοδοβύσσινα τἀπόφωτα τοῦ σούρουπου...

Σπάρτη, Νοέβρης 1902.

ΑΧΙΛΛΕΙΟΝ

Μαραμένα τὰ φύλλα ἀπλώθηκαν παντοῦ· κατασκευάζουν τὰ κλωθογύριστα μονοπάτια, τὶς θολωτὲς γαλερίες, τοὺς πράσινους μαίανδρους, τὰ μαρμαρένια, ἄσπρα σκαλώματα.

Σ' ἕνα χορταριασμένο σύμπλεγμα μὲς τὶς καλαμιὲς ἑνωμένοι ὁ Κῦκνος κ' ἡ Λήδα, χλωροπράσινο τὸ ἐρωτικό τους ἀγκάλιασμα καθρεφτίζουν στὸ μουχλιασμένο γιαλὶ νεκρῆς λίμνης.

Οἱ Σάτυροι κ' οἱ Σεληνοὶ, ξαφνισμένοι ἀπὸ τἀραθυμα πατήματα ποὺ στὰ στρωμένα χάμου φύλλα ξεροτρίζουν καὶ ξυπνοῦν τοὺς ἀντίλαλους μὲς τὴν κρύα σιγὴ τῶν στοῶν, πίσω ἀπὸ μιὰ τούφα γεράνια κρυμμένοι, ἀνασηκώνουν τοὺς ὤμους γυμνοὺς μὲ χασκογέλασμα ἄσεμνο,—κρυφοβλέπουν μὲ ἀκόλαστο ἀνάβλεμμα πίσω ἀπὸ πυκνὲς φοῦντες φτερίδες τροπικές.

Ὀρθοβύζες μαρμαρωμένες μὲς τοὺς ἄλικους ἤσκιους τῶν θόλων, ἀραδαριὰ σκυμμένες οἱ Νύφες καὶ Θέαινες, σιωπηλὲς μελετοῦνε κάποια χαμένα τῆς Πικρογόησσας μυστικά.

Οὔτε κὰν τὸ προφυλαχτικὸ τὸ πέρασμά της μαντεύεται τώρα μὲς τὰ ἤσκιωμένα θάμπη ἀραχνιασμένων ἄντρων,—ὅπου στημένοι ἀκόμη θολοὶ κι ἀγέλαστοι ἀντιφέγγουν οἱ βενετσάνικοι καθρέφτες. Κι ἂν κρύβεται ἄπιαστο στὰ βάθη τους τάχα ποιὸς τὸ εἶδε στοχαστικὰ θλιμμένο τὸ εἴδωλό της;

Στὸ φθινοπωρινὸ τὸ ἀπόσπερο, ὅταν ὁ Ἥλιος σκύφτοντας πίσω ἀπ' τὸ δασοβούνι τῶν Ἅγιων-Δέκα ἀποχρωματίζει στὰ θέμελα ἀντίπερα τ' Οὐρανοῦ, τὰ περίγραφτα πλάγια, τοὺς ἄδουλους κάμπους τῆς σκλαβωμένης Δωδώνης· ἀπαλόγραμμο τὸ μαγεμένο παλάτι, ποὺ τὸ ἀγκάλιασε ὁ Θρῦλος γιὰ πάντα, στοιχειωμένο ἀπὸ τἀνείπωτα μυστικὰ ποὺ κανεὶς δὲ θὰ μάθῃ, στὰ ὕστερα ἀχνόφωτα τὰ ἡμερινὰ βυθισμένο, γλυκοφέγγει ἀπὸ μέσα του μιὰ νοσταλγία κρυφή.

Κι ὅπως ἀργοσαλεύουν ἀποφυλλισμένα τὰ κλώνια τῶν ἄχυμων θάμνων στὸ ξέπνοο τἀγέρι τοῦ ἀπόσπερου, κάτω ἀπὸ τὰ βαθειὰ ἠσκιωμένα φρύδια τοῦ Ἀχιλλέα, ἀναδείχνεται τὸ βαθιὸς καὶ πιὸ τραγικὸς ὁ πόνος τοῦ μαρμάρου.

Κέρκυρα, 24 Δεκέβρη 1904.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

ΤΟΥ ΕΒΡΙΠΙΔΗ

Ο ΚΥΚΛΩΠΑΣ

[Ἡ ἀρχή του στὸ 133 φύλλο.]

ΚΥΚΛΩΠΑΣ

Θεὸς, καλά· μὰ πῶς τ' ἀρέσει νὰ φωλιάζει μέσ' σ' ἀσκί;

ΔΥΣΣΕΑΣ

Καὶ στὴν κοιλιὰ καὶ μέσ' στ' ἀσκί, ὅπου τὸν βάλεις, πάντα ἀρτὸς καλόβολος.

ΚΥΚΛΩΠΑΣ

Παράξενο! Θεὸς καὶ ν' ἀγαπάει τομάρια.

ΔΥΣΣΕΑΣ

Καὶ τί πειράζει, ἃ σὲ γλυκαίνει; Τί τάχα, μήπως δὰ σὲ πίκρισε τὸ δέρμα;

ΚΥΚΛΩΠΑΣ

Σιχαίνουμαι τ' ἀσκί, μὰ τ' ἀγαπῶ ὅμως τὸ πιοτό.

ΔΥΣΣΕΑΣ

Λοιπόν, κὺρ Κύκλωπά μου, κάθισε ἀφτοῦ καὶ πῖνε γλέντα.

ΚΥΚΛΩΠΑΣ

Καὶ γιατί τάχα νὰ μὴ δώσω καὶ στ' ἀδέρφια μου;

ΔΥΣΣΕΑΣ

Γιατὶ ἂν τὸν ἔγεις μόνος σου, θὰ φαίνεσαι πιὸ δοξασμένος.

ΚΥΚΛΩΠΑΣ

Μὰ ἃ δώσω καὶ στ' ἀδέρφια μου, πιὸ ἀνοιχτοχέρης.

ΔΥΣΣΕΑΣ

Ξέρεις, οἱ συντροφιὲς καθγάδες ἀγαποῦν καὶ λόγια.

ΚΥΚΛΩΠΑΣ (*περήφανα*)

Μέθησα ναί, μὰ ὅμως κανεὶς δὲ θὰ μ' ἀγγίξει.

ΔΥΣΣΕΑΣ

Σοῦ λέω, σὰν πιεῖς, καλύτερα νὰ μένεις σπίτι.

ΚΥΚΛΩΠΑΣ

Τί λὲς κι' ἐσύ, βρὲ Σιληνέ: Νὰ μείνουμε ἢ νὰ πᾶμε;

ΣΙΛΗΝΟΣ

Νὰ μείνουμε, νὰ μείνουμε. Τί θέλεις κι' ἄλλη συντροφιά; Νὰ πίνουμε ἔτσι οἱ δυό μας (*πίνει*).

ΚΥΚΛΩΠΑΣ

Ἐδῶ 'χει καὶ παχὺ χορτάρι νὰ στρωθοῦμε κιόλας, ἔ;

ΣΙΛΗΝΟΣ

Χορτάρι κι' ἥλιο ποὺ νὰ πίνεις μιὰ χαρά. Στρώσου λοιπὸν καὶ πάρ' το δίπλα χάμου.

ΚΥΚΛΩΠΑΣ

Μωρὲ τί βάζεις τὴν κανάτα πίσω σου;

ΣΙΛΗΝΟΣ

Μπὰς καὶ κανεὶς περάσει καὶ τὴ χύσει.

ΚΥΚΛΩΠΑΣ

Νὰ κλέβεις θέλεις τὸ κρασί. Βάλ' το, μωρὲ, στὴ μέση!

γύρου τὰ μάτια κι ἀφοκράστηκε μὲ προσεχή. Μόνο μακρυὰ ἀκουόνταν γυναίκιες φωνὲς κι ἀκόμα μακρύτερα ἀντήχησε μιὰ ντουφεκιὰ κυνηγοῦ. Χαμογέλασε καὶ εἶπε:—«Τόσες ρίμνες ἀγάπης ποῦ τραγουδήσαμε τὲς ἄκουε;»

«Ποιός;» ἐρώτησε ἡ ἄλλη γελῶντας.

«Ποιὸς ἄλλος» τῆς ἀπάντησε «θέλεις νὰ μοῦ κρυφτεῖς; δὲ μοῦ τόχες μολογήσει πρώιμα ἡ ἴδια, πῶς σ' ἀγάπουνε ὁ Γιώργης ὁ Βάρδας; πότε θὰ παρθεῖτε;»

«Μ' ἄφηκε» εἶπε ἀδιάφορα ἡ Μαρία. «Μὰ δὲ μὲ μέλει, τώρα μ' ἀγαπάει ἕνας καλήτερός του χίλιες φορές. Ἔχει σπίτια, νοικοκυριὸ, ὅ,τι θέλει ἡ καρδιά μου».

«Ἡ καλότυχη!» τῆς ἀπάντησε ἡ ἄλλη ζηλεύοντας «κ' ἐμένα' ἡ ἀγάπη μου δὲ μὲ ζητάει ἀκόμα. Δὲ θὰ θέλει νὰ μὲ πάρει, μολοποῦ οἱ γονέοι του κάθε μέρα τὸ ξεμυστηριάζονται τῆς μάννας μου. Ἐμένα, λένε, θέλουνε νὰ μπάσουνε νύφη σπῖτι τους. Ἄλληνε ὄχι. Κ' εἶναι ἕνας νέος τὸ παλληκάρι μου! παρόμοιος δὲν ὑπάρχει· σὰν τόνε βλέπω σπαράζει ἡ καρδιά μου».

Ἡ ἄλλη ἐγέλασε καὶ τὸ μάτι της ἔφεξε. «Ποιός εἶν' ἀφτός;» ἐρώτησε.

«Τὸ κρατῶ μυστικὸ» εἶπε ἡ Κατερίνα κλειῶντας τὰ μάτια.

Ἀφτὴ τὴ στιγμὴ τὸ βλέμμα τῆς Μαρίας ἔπεσε ἀπάνου σ' ἕνα σραλάγγι ποὺ ἀνακινιότουν μέσα στὰ χλωρὰ χόρτα. Ἦταν ἕνα μικρὸ ζωύφιο ἀσπροκίτρινο μὲ μεγάλη τρίγωνη κοιλιὰ καὶ μὲ μικρότατο κεφάλι, ὅλο μέσα στὰ ὀχτὼ ποδάρια του. Πιάνοντάς το μὲ τὸ χέρι εἶπε χαρούμενη:

«Ἕνας βασιλέας! Νὰ ρωτήσεις τὴ τύχη σου ἂν τὸ παλληκάρι σου σ' ἀγαπάει».

«Δὲ θέλω» ἀποκρίθηκε «ἐγὼ ἀφτὰ δὲν τά πιστεύω· ρώτησε σὺ γιὰ σένανε».

«Ρωτάω καὶ γιὰ τὲς δυό μας. Τὰ μισὰ ποδάρια γιὰ λογαριασμό σου καὶ τὰ μισὰ δικά μου· ὅσα πέσουνε πρὸς ἐδῶ δικά μου».

Ἡ Κατερίνα ἐκούνησε τὸ κεφάλι λέγοντας ναί, καὶ ἡ ἄλλη ἐξερρίζωσε χαμογελῶντας τὰ ποδάρια τοῦ ζώου καὶ τἄρριξε χάμου. Ἐτοίταξαν προσεχτικὰ κ' οἱ δυό τους κ' εἶπαν μὲ μιὰ φωνή.

«Ἀναδεύονται, ἀναδεύονται». Κ' ἡ Μαρία ἐχτύπησε μὲ χαρὰ τὰ χέρια κ' ἐπρόστσε: «Ναί, ἀναδεύονται ὅλα· μᾶς ἀγαπᾶνε».

Μιὰ στιγμὴ δὲν ἐμίλησαν κ' ἔπειτα ἡ Κατερίνα ἐρώτησε ὑπόψιασμένη.

«Καὶ ποιὸς εἶναι ὁ δικός σου, Μαρία; Ἢ τὸ κρατεῖς καὶ σὺ μυστικό;»

«Μπᾶ!» ἀπολογήθηκε κουνῶντας τὸ κεφάλι «μ' ἀγαπάει καὶ μοῦ τὸ λέει· καὶ μοῦ λέει πῶς θὰ μὲ πάρει· γιατὶ νὰ τὸ κρούβω; Εἶναι ὁ Ἀντώνης ὁ Μάντυλας».

«Ὁ Ἀντώνης;» εἶπε ἡ ἄλλη ταραγμένη κι ἀχνίζοντας. Κ' ἔφερε τὸ χέρι στὴν καρδιά της ποὺ χτυποῦσε δυνατά.

«Τί σοῦρθε;» ἐρώτησε ἡ Μαρία κοιτάζοντας προσεχτικὰ τὴ συντρόφισσά της. «Τί σὲ μέλει ἂν πάρω τὸν Ἀντώνη μου; Ζηλεύεις γιατὶ μ' ἀγαπάει;»

«Ἐγώ;» εἶπε ἡ ἄλλη σκοτεισμένη «γιατὶ νὰ ζηλεύω;» Κι ἀναστέναξε κ' ἐσώπασε.

«Μὴ δὲ σ' ἀρέσει;»

«Δὲ θὰ σὲ πάρει ποτέ του» τῆς ἀπάντησε, ἐνῶ τὰ δάκρυα τῆς ἐθόλωναν τὰ μάτια.

«Ἐγὼ λέω ναί· καὶ θὰ τὸ ἰδεῖς».

«Κ' ἔχεις φυσικὸ νὰ μπῆς σ' αὐτὰ τὰ νοικοκυρόσπιτα;»

«Ἄθρωπος εἶμαι γιατὶ νὰ μὴ μπῶ;»

«Γιατὶ οἱ γονέοι του δὲ σὲ θέλουν ἐσένα».

«Σὰ γένει, ἐγίνηκε· τί θὰ κάμουν ἔπειτα;»

«Ἄ!» εἶπε ἀψιωμένη «θὰ τοὺς φέρεις ἀνω-

(*Τοῦ Δυσσέα*)

Καὶ τώρα ἐσύ, ρὲ βλάμη, πές μου, πῶς σὲ λένε;

ΔΥΣΣΕΑΣ

Κανῆ μὲ λένε. Καὶ πὲς πιὰ χάρη θὰ μοῦ κάνεις γιὰ νὰ σὲ συχωρνῶ;

ΚΥΚΛΩΠΑΣ

Στερνόνε ἀπ' ὅλους θὰ σὲ ξεκοκκαλίσω.

ΣΙΛΗΝΟΣ

Οὔ! Μεγάλη κάνεις δὰ τιμὴ τοῦ ξένου.

ΚΥΚΛΩΠΑΣ (*τοῦ Σιληνοῦ*)

Ἔ μωρὲ τί κάνεις; Κρυφὰ μᾶς πίνεις τὴν κανάτα;

ΣΙΛΗΝΟΣ

Ὄχι, μόνε μὲ φίλησε, γιατὶ εἶμαι, λέει, τόσο ὄμορφος.

ΚΥΚΛΩΠΑΣ

Τώρα σοῦ δείχνω ἐγὼ πού τὴ μαλάζεις δίχως νὰ σὲ θέλει.

ΣΙΛΗΝΟΣ

Τέτιο λεβέντη, λὲς καὶ δὲ μὲ θέλει;

ΚΥΚΑΩΠΑΣ

Κέρνα, ἄε στό (*)... Γοιμᾶτο τὸ ποτῆρι!.. Φέρ'το ἐδῶ, μωρέ.

ΣΙΛΗΝΟΣ

Σὰν τί νερὸ 'χει τάχα. Στάσου δὰ νὰ δῶ.

ΚΥΚΛΩΠΑΣ

Δῶσ' το ὅπως εἶναι... Ὤ πού νά! (**)..

ΣΙΛΗΝΟΣ

Μὰ τί, πρὶ νὰν τὸ δοκιμάσω, πρὶν κι' ἐσὺ φορέσεις τὰ στεφάνια;

ΚΥΚΛΩΠΑΣ

Ὁ κεραστής μας κλέφτης.

ΣΙΛΗΝΟΣ

Δὲν εἶμαι, ἀλήθια, μόνε τὸ κρασάκι 'ναι γλυκό. Ἔλα σκουπίσου τώρα γιὰ νὰ πιεῖς λιγάκι.

ΚΥΚΛΩΠΑΣ

Ἔλα, νά! Πάστρεψα τὰ χείλια μου καὶ τὸ μουστάκι.

ΣΙΛΗΝΟΣ

Τώρα ἔτσι ἀκούμπα στὸν ἀγκῶνα βολικά, καὶ τότες πιὲς νὰ ἔτσι ὅπως μὲ βλέπεις κι' ὅπως...(*πίνει*).

(*) Ἐννοεῖ «ἄε στὸ διάολο».
(**) Ἐννοεῖ «ὤ πού νὰ σὲ πάρει ὁ διάολος!»

ΚΥΚΛΩΠΑΣ

Ἀᾶ, τί κάνεις; (*Τοῦ ἁρπάζει τὸ ποτῆρι*).

ΣΙΛΗΝΟΣ

Ἤπια στὴν ὑγιά σου!

ΚΥΚΛΩΠΑΣ

Πάρε, ξένε, ἐσὺ καὶ κέρνα με.

ΔΥΣΣΕΑΣ

Ἔννια σου! Ξέρω γὼ μὲ τὸ κρασὶ τί πρέπει.

ΚΥΚΛΩΠΑΣ

Ἔλα κέρνα τολοιπόν.

ΔΥΣΣΕΑΣ

Κερνῶ, μὰ σώπα.

ΚΥΚΛΩΠΑΣ

Δύσκολο πρᾶμα λὲς σὰν παραπιεῖ κανείς.

ΔΥΣΣΕΑΣ

Νά, πάρε πιὲς καὶ μὴν ἀφίνεις στάλα.

ΚΥΚΛΩΠΑΣ (*πίνει*)

Ὠχοῦ τὸ κλῆμα τί σοῦ πάει καὶ σοῦ σκαρφίζεται!

ΔΥΣΣΕΑΣ

Ὕστερα ἀπὸ καλὸ φαὶ σὰν πιεῖς καλὰ καλά, δροσίζεται ἡ κοιλιά σου καὶ γλυκοκοιμᾶσαι· μὰ σὰν ἀφίσεις τίποτα, σὲ δαιμονίζει ὁ Βάκχος.

ΚΥΚΛΩΠΑΣ (*ξαναπίνει*)

Ὤχ ὤχ μοῦ πῆρε τὴν ἀνάσα! Μέλι καὶ ζάχαρη! Γῆ κι' οὐρανὸς ἀνάκατα μοῦ φαίνεται γυρίζουν, καὶ νὰ θωράω τὸ θρόνο τοῦ Διὸς κι' ὅλη τὴ σεβαστὴ κι' ἁγνὴ παρέα τῶν θεῶν... Ὄχι, φιλιὰ δὲ θέλω... οἱ Χάρες μὲ τσιμπᾶνε... Ἀλάργα! (*Βλέποντας τὸ Σιληνὸ πού φέβγει κατὰ τὴ σπηλιά*). Ἐγὼ 'χω ἐδῶ τὴν Ἀφροδίτη, τί γυρέβω Χάρες;.. Μὴ φέβγεις Ἀφροδίτη... στάσου, Ἀφροδιτοῦλα, πού μοῦ πᾶγες; (*Μπαίνει τρεκλίζοντας στὴ σπηλιά*).

ΔΥΣΣΕΑΣ

Παιδιὰ τοῦ Βάκχου, ὁμπρὸς παλικαράκια μου, πάει μέσα ἀφτός. Κι' ἀπ' τὸ κρασὶ σπασμένος γρήγορα θὰ ξεράσει ἀπ' τὸ βρωμόλαιμο τὶς σάρκες. Καπνίζει, κοίταξε, ὁ δαβλὸς στὴ στάνη μέσα, ἕτοιμα ὅλα· πιὰ δὲ μένει παρὰ τὸ μάτι νὰν τοῦ κάψουμε. Μὰ κοίτα νἄχεις θάρρος!

ΧΟΡΟΣ

Ἐγώ; Ἐγὼ καρδιὰ σὰν πέτρα θἄχω, σὰ γρανίτη. Μὰ σῦρε μέσα, μήπως πάθει τίποτα ὁ πατέρας. Μὴ σὲ μέλει ἐδῶ. Ἐδῶ ὅλοι ἕνας κι' ἕνας εἴμαστε.

ΔΥΣΣΕΑΣ

Φωτιὰ τῆς Αἴτνας θέϊσσα, κάψ' του τὸ μάτι τοῦ φριχτοῦ σου γείτονα, καὶ γλύτωσε κι' ἐσὺ πιὰ τέλος. Καὶ ἐσὺ Ὕπνε, ἐσὺ τῆς μάβρης Νύχτας χαϊδεφτὸ παιδί, πέσε στὸ θεοσκότωστο θεριὸ βαρύς καὶ μὴ ὕστερα ἀπὸ τόση δόξα μὴ θὲς νὰ μᾶς σπαράξει ἕνα ἄπιστο σκυλί, πού οὔτε ἄθρωπο ψηφᾶ μήτε θεό. Ἀλλιῶς, ἂς λέμε ἡ τύχη μόνη κυβερνᾶ, καὶ πὼς τῆς τύχης κι' οἱ θεοὶ 'ναι δοῦλοι. (*Μπαίνει στὴ σπηλιά*).

ΧΟΡΟΣ

Ντανάλια 'ναι ἕτοιμη τὸ λαιμό του
νὰν τοῦ μαγγώσει,
καὶ γύφτος πρόχειρος τὸ μυαλό του
νὰν τοῦ γανώσει,
τὶ σούγλα μέσ' στὰ κάρβουνα χοντρὴ
κρυμμένη καρτερεῖ.
Ὀμπρός! ἀρχίστε,
τὸ μάτι του χύστε,
ἂς βγεῖ τὸ κρασί του ξυνό·
κι' ἐγὼ τριγύρω
μὲ πήδους θὰ σύρω
συρτούλη καλάματιανό (*).

(*Βγαίνει ὁ Δυσσέας ἀπὸ τὴ σπηλιά*).

ΔΥΣΣΕΑΣ

Σωπὴ, γιὰ τ' ὄνομα, ἡσυχία, Σατυρόπουλα! Στὸ στόμα σφίξτε τοὺς ἁρμοὺς, μὴ βῆξτε, ἀνασασμὸ μὴ βγάλτε, μὴν παῖξτε μάτι κάν, μήπως ξυπνήσει ὁ δαίμονας. Πρῶτα ἡ φωτιὰ ἂς τοῦ φάει τὸ μάτι!

ΧΟΡΟΣ

Ναὶ ναί, σωπᾶμε, νά! τὸ σαγῶνι μου βαστάει στὰ δόντια τὸν ἀνασασμό. (*Τρέμουν τὰ δόντια του δυνατὰ ἀπὸ φόβο*).

ΔΥΣΣΕΑΣ

Λοιπὸν ἐλᾶτε μέσα γιὰ νὰ πιάστε τὸ δαβλό. Τί εἶναι καλὰ καμένος.

ΑΡΧΗΓΟΣ τοῦ ΧΟΡΟΥ (*δείχνει τοὺς ἄλλους*)

Πές τους ἐσὺ λοιπὸν πιοὶ πρῶτοι τους νὰ πιάσουν τὸ μοχλό, κι' ἢ ὅλοι νὰ χαθοῦν ἢ ὅλοι νὰ σωθοῦμε.

(*) Νὰ προφερθεῖ ἡ λέξη σὰ νὰ ἔχει διὸ τόνους, δηλ. καλὰ-ματιανό.

κάτω; Μὰ γιατὶ θὰ πάρει ἐσένα; ὁ πατέρας σου εἶναι πένητας· ἀφτὸς θὰ παντρεφτεῖ ὅπως τοῦ πρέπεται· θὰ δικέψει μὲ νοικοκυρέους».

«Περιττὰ τὰ λόγια. Θέλεις δὲ θέλεις ἐμέναν' ἀγαπάει· ἐσὲ δὲ γυρίζει οὔτε νὰ σὲ κοιτάξει».

Ἡ Κατερίνα ἐκιτρίνισε καὶ θυμωμένη τῆς ἀπάντησε :—«Κι οὔτε πρέπει νὰ μὲ κοιτάζει. Μηδὲ εἴμαστε ὅμοιες. Ἐσὲ θὰ σὲ γελάσει κι ἀφτός, ὅπως κι ὁ ἄλλος. Θέλεις ἰδεῖ. Ἐμένα μὲ θέλουν οἱ δικοί του. Θὰ μὲ πάρει».

«Πρόσμενε» τῆς ἀπάντησε γελῶντας καὶ τῆς ἔκαμε κ' ἕνα περγελαστικὸ νόημα μὲ τὸ χέρι, στρέφοντας τὸ κλειστὸ μὲ τὸ μεγάλο δάχτυλο κατὰ κάτου. «Πρόσμενε. Ἐγὼ θὰ τόνε κερδήσω». Καὶ τῆς ἐγύρισε τὸ κεφάλι.

Μὰ ἡ Κατερίνα τότες ἐσηκώθηκε πικραμένη κ' ἐπῆγε κ' ἐκάθισε σὲ μιὰν ἄλλη ἐλπιά· τὰ μάτια της ἤταν γιομᾶτα δάκρυα καὶ ἡ καρδιά της τῆς ἐπονοῦσε. Σκεφτικὴ ἔπιασε τὸ βελόνι της καὶ στενοχωρεμένη ἐσυλλογιζότουν, ὅταν ξάφνως ἄκουσε τὴ Μαρία πεισματικὰ νὰ τραγουδάει.

«Βασιλικὲ πλατόφυλλε μὲ τὰ σαράντα φύλλα,
Σαράντα σ' ἀγαπήσσνε μὰ τώρα ἐγὼ σὲ πῆρα».

Χολεμένη ἐτραγούδησε κ' ἐκείνη :

«Μπαρμποῦνι μου θαλασσινὸ καλήτερό μου ψάρι,
Ἐγὼ σὲ πρωτοαγάπητα κι ἄλλη θὰ μοῦ σὲ πάρει ;»

Κ' ἡ ἄλλη τῆς ἀπάντησε ἀμέσως μὲ δυνατώτερη φωνή :

«Στὸν οὐρανὸ κι ἂν ἀνεβεῖ, στὰ σύγνεφα κι ἂν κάτσει,
Στσ'ἀχτῖδες τοῦἥλιου κιἂν κρυφτεῖπάλε δικός μου γράφτη».
—«Πείσματα φοβερίσματα σ' ἐμένα δὲν περνοῦνε
Γιατὶ εἶμαι λεύτερο πουλὶ καὶ μὲ περικαλοῦνε».

Ἀπολογήθηκε ἡ Κατερίνα. Ἡ ἄλλη ὅμως θέλοντας νὰ δώσει τέλος στὴ λογοτριβὴ ἐσυμμάζεψε τὰ ζᾶ της κ' ἦταν ἕτοιμη νὰ φύγει. Ἀπὸ φιλοτιμία ἐτραγούδησε ἀκόμα :

«Νὰ χάσεις τὲς ὀλπίδες σου σὰν τὸ δεντρὸ τὰ φύλλα
Ὁποῦ τοῦ πέφτουν τὰ κλαδιὰ καὶ μένουν του τἄ ξύλα».

Κ' ἐκίνησε. Κ' ἡ Κατερίνα ποῦθελε νἄχει τὸν ὕστερο λόγο τῆς ἀπάντησε θυμωμένη :

«Τί μὲ θωρεῖς καὶ κρούβεσαι σὰν τὴν ὀχιὰ στὸ βάτο,
Ποῦ ὁ ἕνας κι' ὁ ἄλλος σοῦκαμε τὸν κόρφο ἀπάνου κάτω;»

Ἡ Μαρία ὡς τόσο εἶχε πάρει δρόμο καὶ δὲν τῆς ἀποκρίθηκε, μόνο γέλασε δυνατά, κ' εἶδε πῶς εἶχε σιμώσει τὴν Κατερίνα ἡ μητέρα της, μιὰ γυναῖκα προεστὴ ζαρωμένη στὸ πρόσωπο. Γιὰ τοῦτο ἔφευγε γλιγωρότερα. Ἡ γρηὰ ἐρώτησε πρῶτα τὴ θυγατέρα της τί συνέβαινε κ' ἔπειτα ἐφώναξε : —«Ἐβγῆκε ἡ μπομπὴ νὰ περγελάσει τὸν κόσμο! Ἄς την νὰ κουρεύεται· γιατὶ τἄβαλες μ' ἐκείνη τὴν ξεμυαλισμένη ;»—Ἀλλὰ ἡ Μαρία δὲν ἄκουσε· εἶχε μακρύνει μέσα στὸν ἴσκιο τοῦ ἐλεῶνα, ποῦ κουνοῦσε τώρα τὰ φύλλα του, παίζοντας μὲ τὸ μπλάβο χρῶμα τοὐρανοῦ καὶ μὲ τὶς χρυσὲς ἀχτῖδες τοῦ ἥλιου.

* *
*

Πολληώρα μάννα καὶ θυγατέρα κουβέντιασαν γιὰ τὸν καυγᾶ. Ἡ Κατερίνα πικραμένη ἐξήγησε τῆς γρηᾶς πῶς ἡ Μαρία εἶχε ἐρωτα μὲ τὸν Ἀντώνη τὸ Μάντυλα καὶ τὴν ἐπίκρανε κ' ἐκείνη καὶ τὴ θύμωσε. «Ἄ» εἶπε ἡ γρηὰ χωριάτισσα παραπονεμένη «τώρα θέλουν ὅλες οἱ ζητιάνισσες νὰ κυριέψουν τὰ νοικοκυρόσπιτα· ποῦ ἐκατάντεσε ὁ κόσμος. Μὰ ἔγνοια σου, Κατερίνα μου, μοναχὴ ἡ ντροπὴ θὰ τῆς μείνει. Ἐγώ, κοπέλλα μου, λέω νὰ σοῦ δώσουμε σύνανε τὸν Ἀντώνη, γιατὶ εἶναι καλὸ καὶ τίμιο παιδί· τώρα βρέθηκε ἀφτὴ ἡ σκοῦντρα! Ὅμως στὸ ἀπίτι του ὅλοι σὲ θέλουν, ὅπως σοῦ πρέπει, γιατὶ ὁ ἀφέντης σου σοῦ δίνει καλὸ προικιό».

Κ' ἔτσι ἐμίλησαν πολληώρα· ἡ γλῶσσα τῆς γρηᾶς δὲν εἶχε ἀναπαμό. Κι ὁ ἥλιος ἔγερνε ὡς τόσο πρὸς τὸν κατήφορο. Ἤταν κ' οἱ δυό τους καθισμένες σιμά· ἡ θυγατέρα ἔρραφτε ἕνα καινούριο ποκά-

ΟΙ ΜΙΣΟΙ τοῦ ΧΟΡΟΥ

Μὰ πῶς μποροῦμε ἐμεῖς ποὔμαστε τόσο ἀλάργα ἀπ' τὴ σπηλιά;

ΟΙ ΑΛΛΟΙ ΜΙΣΟΙ

Κι' ἐμεῖς νὰ τώρα κουτσαθήκαμε.

ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΜΙΣΟΙ

Παράξενο! Κι' ἐμεῖς τὸ ἴδιο. Μπᾶ! πιὸς μᾶς ἔβαλε τρικλοποδιὰ καὶ πέσαμ' ὄρθιοι;

ΔΥΣΣΕΑΣ

Ὄρθιοι πέσατε;

ΟΙ ΙΔΙΟΙ ΜΙΣΟΙ

Μάλιστα, καὶ μᾶς γιόμισε τὰ μάτια σὰν ἄμμος κάτι, σάμπως στάχτη...

ΔΥΣΣΕΑΣ

Ἀπαλλαγέντες εἶναι ἀφτοί, βοηθοὶ δὲν εἶναι.

ΧΟΡΟΣ

Τί; ἐπειδὴς τὴν πλάτη μου λυπᾶμαι καὶ τὸ ραχοκόκκαλο, καὶ κάλια λέω τὰ δόντια μου νὰ μὴ μοῦ σπάσουν οἱ γροθιές, ἀπαλλαγέντας εἶναι ἀφτό; Μὰ ἄκου, θυμήθηκα, ἕνα ξόρκι ξέρω γὼ ποὺ μόνο του τὸ κούτσουρο ὡς στὴν κάρα του θὰ πιλαλήσει, καὶ τσοὺρ τσοὺρ θὰν τὸν τσουλουφρίσει.

ΔΥΣΣΕΑΣ

Σ' ἤξερα κι' ἀπὸ πρὶν πὼς εἶσαι τέτιος, μὰ τώρα πιὸ καλά. Ἀνάγκη τοὺς συντρόφους μου νὰ βάλω. Μὰ ἂ δὲ σοῦ πάει τὸ χέρι, μὰ γκάρδιωνέ μας κάν, ποὺ μὲ τὸ θάρρος σου νὰ βροῦν παλικαριὰ οἱ συντρόφοι.

ΧΟΡΟΣ

Ἔνια σου! μὴ φοβᾶσαι! Μὲ φωνὲς ἐγὼ ὡς καὶ στὴ Σόφια σὲ πηγαίνω!

ΧΟΡΟΣ

(*Τραγοῦδι*)

Δῶσ' του δῶσ' του,
νὰ καιρός!
Τὸ παλοῦκι χῶσ' του,
Τί τηρᾶς; Ὀμπρός!
Τὸ στραβό του στάχτη
τοῦ ξενοφαγᾶ!
Στάχτη, λιῶμα!
Τὸ παλοῦκι ἀκόμα
στρίψ' το μιὰ καλή.
Ἔτσι γιά σου,
βάλ' τὰ δυνατά σου!..
Τώρα, ἂν ἀγαπᾶ
τὸ σκυλί,
ξένου κριὰς ἂς χάφτει!

ΚΥΚΛΩΠΑΣ (*ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὴ σπηλιά*).

Ὤχ, μοῦγινε τὸ φῶς μου στάχτη, ὤχ!

ΧΟΡΟΣ

(*Τραγουδᾶ τὸν ἐθνικὸ σιγὰ σιγά*).

Ἀπ' τὰ κόκκαλα... Κελάϊδα μού το πάλι, Κύκλωπα.

ΚΥΚΛΩΠΑΣ (*βγαίνει ἀπὸ τὴ σπηλιά*).

Ὤχ καὶ πάλι ὤχ! Χάθηκα, ἀφανίστηκα! Μὰ δὲ θὰ φύγετε ὄξω ἀπ' τὴ σπηλιὰ γελῶντας, τσακλοκούδουνα! Γιατὶ τὰ χέρια θὰ σφηνώσω ἐγὼ σφιχτὰ στοῦ λαγουμιοῦ τὸ στόμα.

ΧΟΡΟΣ

Μὰ τί φωνάζεις ἔτσι, Κύκλωπα;

ΚΥΚΛΩΠΑΣ

Χάθηκα!

ΧΟΡΟΣ

Ἄσκημος ποῦσαι!

ΚΥΚΛΩΠΑΣ

Ἄσκημος καὶ κακομοίρης!

ΧΟΡΟΣ

Μὰ τί, στὰ κάρβουνα ἴσα κουτρουβάλισες μέσ' στὸ μεθήσι σου;

ΚΥΚΛΩΠΑΣ

Μ' ἀφάνισε ὁ Κανῆς!

ΧΟΡΟΣ

Λοιπὸν κανένας δὲ σὲ πείραξε.

ΚΥΚΛΩΠΑΣ

Μοῦ στράβωσε ὁ Κανῆς τὸ μάτι, ὤχ ὤχ!

ΧΟΡΟΣ

Λοιπὸν στραβὸς δὲν εἶσαι.

ΚΥΚΛΩΠΑΣ

Στραβούλιακα, δὲ βλέπεις;

ΧΟΡΟΣ

Μὰ πῶς κανεὶς θὰ σὲ στραβώσει;

ΚΥΚΛΩΠΑΣ

Ἄχ περγελᾶς. Πές, ποῦ 'ν τος ὁ Κανῆς;

ΧΟΡΟΣ

Ποῦ; Πουθενά.

ΚΥΚΛΩΠΑΣ

Ὁ ξένος—πῶς δὲ νιώθεις; — μ' ἔσβυσε ὁ βρωμιάρης, ποὺ μ' ἔπνιξε μέσ' στὸ κρασί του.

ΧΟΡΟΣ

Βαρὺ κρασὶ μαθές, θὰ σὲ βουλιάξει.

ΚΥΚΛΩΠΑΣ

Πές, στὸ θεό σου, φύγανε ἢ μέσα ἀκόμα;

ΧΟΡΟΣ (*τοῦ μιλᾶ σιγά*).

Νά τοι! Πίσω ἀπ' τῆς πετρωσᾶς τὴ δίπλα στέκουν δίχως τσιμουδιά.

ΚΥΚΛΩΠΑΣ

Δεξὰ γιὰ ἀριστερά;

ΧΟΡΟΣ

Δεξά.

ΚΥΚΛΩΠΑΣ

Ποῦ;

ΧΟΡΟΣ

Κοντὰ κοντὰ στὸ βράχο. Ἄρπαξες;

ΚΥΚΛΩΠΑΣ (*χτυπᾶ στὸ βράχο*)

Ἄρπαξα κι' ἄλλη ἀκόμα συφορά. Πάει τὸ κεφάλι, τὄσπασα.

ΧΟΡΟΣ

Σοῦ φέβγουν. φέβγουν!

ΚΥΚΛΩΠΑΣ

Ὄχι ἀπὸ δῶ... Ἐδῶ δὲν εἶπες;

ΧΟΡΟΣ

Ὄχι... Ἀπὸ δῶ.

ΚΥΚΛΩΠΑΣ

Μὰ ποῦ;

ΧΟΡΟΣ

Στρίψε... ἀπὸ κεῖθε... ἀριστερά σου...

ΚΥΚΛΩΠΑΣ

Ὤχ ὁ πικρός. μὲ περιγελοῦν. μὲ κοροϊδέβουνε στὴ δυστυχιά μου.

ΔΥΣΣΕΑΣ

Μὰ τέλιωσε. τί νὰ μὲ ἐγὼ μπροστά σου!

ΚΥΚΛΩΠΑΣ

Ἄχ σκυλί, ποῦ βρίσκεσαι;

ΔΥΣΣΕΑΣ

Ἐδῶ ἄγρυπνος μακριὰ ἀπ' τὰ νύχια σου ἐγὼ ὁ Δυσσέας ποὺ μὲ λέν.

μισό της, ἡ μητέρα μπάλωνε τοῦ σπιτιοῦ τὰ ροῦχα, τὰ ζᾶ ἔβοσκαν τρογύρου τους καὶ συχνὰ φώναζαν.

Ἀπάνου σὲ καμπόσο οἱ δυὸ γυναῖκες εἶδαν ἕνα νέο, ποὺ ἐκατέβαινε ξάγναντά τους τὸ ρόβολο· καὶ ἡ γρηά, ποὺ τὸν κατάλαβε πρώτη, εἶπε εὐχαριστημένη στὴν Κατερίνα.—«Ὁ Ἀντωνάκης σου! Βλέπεις, διαβαίνει ἀπὸ δῶ!»

Ἡ Κατερίνα ἐδάγκασε ντροπιασμένη τὴ μπόλια της, κρούβοντας ἔτσι τὸ μισὸ πρόσωπό της κι' ἀποκρίθηκε χαμηλόφωνα. «Κάθε μέρα περνάει· μὰ δὲν πιστεύω γιὰ μέ». Κι' ἀναστέναξε.

Ὁ Ἀντώνης ὡς τόσο εἶχε σιμώσει. Ἦταν ἕνας νέος εἴκοσι δύο χρονῶν καλοκαμωμένος κι' ὄμορφος. Ἐλέφτερα ἐχαιρέτησε τὲς γυναῖκες κ' ἔπειτα εἶπε :—«Δουλεύω δὼ πάνω, στοὺς Ἀσώματους, τὸ πρᾶμα μου· κ' ἦρθα νὰ πιῶ στὴ βρύση».

«Καλῶς ἐκόπιασες» τ' ἀποκρίθηκε ἡ γρηά· κι ἀφοῦ ὁ νέος ἔπιε, τὸν ἐρώτησε: —«Τί κάνουν οἱ γονέοι σου παιδί μου; εἶναι μέρες ποῦ δὲν τοὺς εἶδα».

«Καλὰ καὶ σὲ χαιρετοῦνε» ἀποκρίθηκε ἀνυπόμονος κ' ἐκοίταξε γύρω του θέλοντας νὰ φύγει.

Μὰ ἡ γρηὰ τὸν ἐκοίταξε πονηρά, καὶ χαμογελῶντας τοῦπε : — «Πότε θὰ φᾶμε τὰ γλυκίσματα τῆς χαρᾶς σου;»

«Δὲν παντρεύομαι· ἡ παντρειὰ εἶναι σκλαβιά».

«Μᾶς τὸ λὲς τάχα. Καμαρώνει, γιατὶ εἶσαι χαριτωμένος. Μὰ ἐγὼ ξέρω ποῦ πολλὲς ἔχουν τὴν ὄρεξη νὰ σὲ πάρουν. Πότε θὰ πεῖς τὸ λόγο σου ;»

«Μᾶς κοροϊδεύεις, Φωτεινὴ» ἀποκρίθηκε κατεβάζοντας μὲ συστολὴ τὰ μάτια «εἶναι τώρα χρόνια γιὰ παντρειές, σὲ τούτη τὴ φτώχια ;»

«Φτώχια σπίτι σας ; κι ὅπου καλὸ μᾶς θέλει· γελᾶς, Ἀντώνη». Κ' ἐκοίταξε τὴ θυγατέρα της.

Μὰ ὁ νέος ἐστενοχωρέθηκε. Ἤθελε νὰ φύγει· κ' ἐκαταλάβαινε πῶς ἡ Φωτεινὴ μιλοῦσε μὲ σκοπό. Ἀνυπόμονος ἐκοίταξε ὁλόγυρά του. Καὶ ἡ γρηά, ποῦ ἐνόησε τὸ φέρσιμό του, ἐπειράχτηκε καὶ τοῦπε: —«Ποιάνε ζητᾶς ; Ἔφυγε πολληώρα. Πάει κατὰ τοὺς Στύλους».

«Ποιά ;» ἐρώτησε κοκκινίζοντας.

«Τὰ ξέρουμε» τοῦ ἀπάντησε. «Καλὰ κάνεις, ἕνας λεβέντης ὅπως σύ. Κι' ἂν τήνε πάρεις ἐλεημοσύνη θὰ κάμεις, εἶναι φτωχιὰ ἀληθινά».

«Ποιά, ποιά ;» ξαναρώτησε ἀνυπόμονα.

«Ἔλα τώρα» τοῦπε ἡ γρηὰ γελῶντας. «Ἄφησε τὰ λόγια· σὲ μᾶς θὰ κρυφτεῖς, ποῦ σὲ γνωρίζουμε ἀφόντες εἶδες τὸν ἥλιο ; Πάει κατὰ τοὺς Στύλους καὶ θὰ σὲ προσμένει λογιάζω».

«Ἄσε τὶς κουβέντες, Φωτεινὴ» τῆς ἀπολογήθηκε πειραγμένος. «Στοχαστεῖτε ὅ,τι θέλετε, μὰ σφάλλετε. Ὁ δρόμος μου ἀληθινὰ εἶναι γιὰ τοὺς Στύλους καὶ πηγαίνω. Δὲ θὰ μ' ἐμποδίσουν οἱ ὑποψίες σας». Κ' ἐκαλονύχτισε κ' ἐκίνησε.

Μὰ ἡ γρηὰ εἶπε τότες τῆς θυγατέρας της ποῦ ἀναστέναξε καὶ ποῦχε τὰ δάκρυα στὰ μάτια : — «Εἶδες ἀφτάβεια, Κατερίνα. Ἀληθινὰ τήνε ξατρέχει κι' οὔτε δὲ ντρέπεται· ἤθελε τάχα νὰ μᾶς ρίξει στάχτη στὰ μάτια. Μὰ θὰ ρεζιλεφτοῦνε· ἀφτὸ κ' ἐγὼ προσμένω.

«Ἄχ» εἶπε ἡ Κατερίνα ἀναστενάζοντας ὀπίσω «ἀφτήνε τὴν ἀγαπάει. Κάθε μέρα τὴν ἀνταμώνεται». Καὶ τὰ δάκρυα ἐκύλησαν στὰ μάγουλά της.

Κάθε βράδυ τοῦ χωριοῦ οἱ γυναῖκες, πάντρεμένες καὶ κοπέλλες, ἐρχόνταν στὰ Λαγγάδια νὰ πάρουν νερὸ ἀπὸ ἕνα μεγάλο πηγάδι, σιμὰ στοῦ χωριοῦ τὰ σπίτια, στὸ σῶσμα ἑνοῦ κατήφορου φυτεμένου μ' ἐλιὲς καὶ μὲ κυπαρίσσια, σ' ἕνα ξέφωτο σιάδι, ποῦ ἀπὸ ψηλὰ ἐβίγγλιζε τὸ πέλαγο. Ἕνα σιάδι στὰ πλευρὰ μιανῆς ράχης, ποῦ, ἀπόγκρεμη, γιομάτη πέτρες καὶ ἀνακατωμένη, κατέβαινε ὕστερα πρὸς τὸ γυαλὸ ἀκαλλιέργητη. Κ' ἐκεῖ ἡ φύση ἀνεξάρτητη κι ἀχαλίνωτη εἶχε βγάλει βλάστηση κατὰ τὴ θέλησή της πάνου στὸ τραχὺ ρόβολο, καὶ τόχε

ΚΥΚΛΩΠΑΣ

Πῶς τόπες; Ἄλλο ὄνομα πρὶν εἶπες κι' ἄλλο τώρα λές;

ΔΥΣΣΕΑΣ

Ναί, τόνομα πού μοῦδωκε ὁ πατέρας μου. Ἐγὼ ὁ Δυσσέας εἶμαι, ἐγὼ πού πρόσμενα νὰ σοῦ ξοφλήσω τὸ κατάρατό σου φάγωμα. Γιατὶ ἄδικα ἔκαψα τὴν Τροία ἂν εἶναι νὰ μὴν πλερωθοῦν οἱ φόνοι τῶν συντρόφων.

ΚΥΚΛΩΠΑΣ

Ὤ συφορά! Τώρα ἀληθέβει ἕνας παλιὸς χρησμός! Ἔλεγε πὼς θὰ τυφλωθῶ ἀπὸ σένα ὅτα γυρίζεις ἀπ' τὴν Τροία.

ΤΕΛΟΣ

Α. Α.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΣΕ ΜΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ

Καλή μου,

Στὴν πρώτη τάξη τοῦ Γυμνασίου ὅταν εἴμουνα, μᾶς μαθαίνανε καὶ τὸ Συνταχτικὸ τοῦ Ἀσωπίου. Μάθημα ξεχωριστό. Κανόνες μὲ παραδείγματα ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους «συγγραφεῖς», ποῦ ἔπρεπε νὰ τοὺς ἀποστηθίζομε, μὲ τὸ νῦ καὶ μὲ τὸ σῖγμα, νὰ τοὺς λέμε τοῦ δασκάλου καὶ νὰ μᾶς βαθμολογῇ· καμιὰ ἐφαρμογὴ ἀπάνου στὸ κείμενο τοῦ συγγραφέα· τίποτε ποῦ νὰ βγαίνει τουλάχιστο ἀπὸ τὴν καλλιτεχνικὴ ζωὴ τοῦ ἀρχαίου λόγου. Καὶ τὸ συνταχτικὸ μᾶς τὸ παραδίνανε, ἀψυχολόγητα, ὠμά, πρόστυχα, δασκαλικά. Καὶ δὲν ἔφταιγε ὁ καημένος ὁ γέρο Ἀσώπιος, ποῦ θαύμαζε τὸν Ἐρωτόκριτο, τὸ Σολωμὸ, καὶ δὲ μποροῦσε νὰ χωνέψῃ τὸν Παναγιώτη Σοῦτσο.

Ἐνοεῖται πῶς δὲ θυμᾶμαι τίποτε, μὰ τίποτε ἀπολύτως ἀπὸ τὸ Συνταχτικὸ τοῦ Ἀσωπίου, μὲ τέτοιο σύστημα, καὶ μὲ τέτοια παράδοση. Τίποτε; Λάθος ἔχω. Θυμᾶμαι κάποιο δίστιχο... δημοτικό. Τὸ μόνο, παραστρατισμένο ἐκεῖ μέσα, ἀνάμεσα στὰ χίλια δυὸ παραδείγματα ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους ποιητὲς καὶ πεζογράφους.

Μετ' ἐσένα θέλω νᾶμαι
Καὶ σὲ μιὰ ἐρημιὰ καλά 'μαι.

Τὸ ἀναφέρει ἐκεῖ ὁ Ἀσώπιος δὲ θυμοῦμαι πιὰ τί εἴδους συνταχτικὴ συγγένεια θέλοντας νὰ φανερώσῃ τῶν ἀρχαίων μὲ τὰ νέα. Τὴν στιγμὴ ποῦ ὁ δάσκαλος μᾶς ἔβαζε τὸ παρακάτου μάθημα, καὶ φτάσαμε στὸ δημοτικὸ δίστιχο, κι ὁ δάσκαλος μᾶς τὸ ἀπάγγειλε σοβαρὰ καὶ στρογγυλὰ κι αὐτὸ (γιατὶ πρέπει νὰ ξέρῃς πῶς ὁ δασκαλισμὸς τότε εἴτανε πιὸ ἀνθρωπινὸς, καὶ δὲν εἶχε ξεπέσῃ σὲ τέτοια ἀνόητη ἀγριάδα, μήτε εἶχε κηρύξει θρησκευτικὸ πόλεμο κατὰ τῆς δημοτικῆς γλώσσας), ὅταν τἀκούσαμε τὰ ζωντανὰ λόγια ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ δασκάλου, μιὰ ζωῆς ἀνατριχίλα ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη, ἀπὸ τὸ γέρο δάσκαλο, ὡς τὸ πιὸ ἀδασκάλευτο μαθητοῦδι, σκορπίστηκε στὴν τάξη μας. Μάτια ἀστράψανε, χείλια χαμογέλασαν, κεφάλια σαλέψανε, κάποιο ψιθύρισμα σὰν ἀπὸ μελισσολόϊ γρικήθηκε.

Μετ' ἐσένα θέλω νᾶμαι
Καὶ σὲ μιὰ ἐρημιὰ καλά 'μαι.

Ἔτσι παραστρατίζει σὲ σάλα σκοταδεροῦ καὶ σιωπηλοῦ Μουσείου, ἀπὸ κάποιο ἄνοιγμα ἀνοιχτὸ, μὲ τἀλαφρό της τρισχαριτωμένο φτερούγισμα, λαμπρόχρωμη πεταλούδα.

Ο ΠΑΝΤΑ ΔΙΚΟΣ ΣΟΥ

Η ΜΑΤΙΑ ΣΤΟ ΘΑΝΑΤΟ

(Ἀπὸ τὴν ἀνέγδοτη γιατρική μελέτη: «Ἡ ματιὰ»)

Ἡ ὕστερη ματιά μας στὸ ψυχομαχητὸ παραλλάζει κατὰ τὴν περίσταση ποὒρχεται ὁ θάνατος. Ἂν, σὰν κεραυνὸς στὴ γαλήνη, ξαρνικὰ μᾶς χτύπησε, σ' ἕνα σπασμὸ τρομάρας στυλόνουνται τὰ μάτια μας ὀρθάνοιχτα, σὰ ν' ἀντικρύζουνε ἀγριεμένα τὴ φριχτὴ ὄψη τοῦ χάρου. Ἂν πάλι ἀρρώστια κακὴ τὸ δόλιο μας κουφάρι ξεκλόνισε, ρούφηξε λίγο λίγο τὸ λάδι τῆς ζωῆς καὶ τὸ λυχνάρι της τρεμοσβύνει, τότες παράλυτα τὰ μάτια φαίνουνται χωσμένα στὴν κώχη τους καὶ θολερὰ, μὲ βαθιὰ καταχνιὰ σκεπασμένα, μαρτυρᾶνε τῆς ὕστερης στιγμῆς τὴν ἀναιστησία, τὸ τελειωτικὸ σταμάτισμα τῆς ἐγκεφαλικῆς μηχανῆς. Τέτοια εἶναι ἡ ματιὰ στὴν *Ἱπποκρατική*, ὅπως λέμε, ὄψη τῶν ἀρρώστων. Ἄλλοτες ἡ στερνὴ ματιὰ εἶναι καθρέφτης τῆς ἀγωνίας τῆς τόσο συχνῆς τὴν ὥρα ποῦ ξεψυχοῦμε· τὰ γουρλωμένα τότε μάτια γυρίζουνε σπασμωδικὰ κατ' ἀπάνω καὶ πιότερο μᾶς δείχνουνε τ' ἀχνογάλαζο, ἀσφυχτικὸ, ἀσπράδι τους, πέρνοντας, στὸν ἄνισο αὐτὸ ἀγῶνα ζωῆς καὶ θάνατου, τὴν ἄγρια καὶ παγερὴ ὄψη ἀπελπισιᾶς καὶ τρομάρας...

Τὸ ἠθικὸ τάρρώστου, τῆς συνείδησής του ἡ παρηγοριὰ ἢ φοβέρα σὰν ἐσήμανε ἡ ὥρα του, μεγάλη ἔχουνε σημασία στὴν ὄψη τοῦ πεθαμένου. Ἀξιοθάμαστη μερικῶν ἀρρώστων ἡ πνεματικὴ δύναμη, ποῦ παλεύει παλλικαρίσια καὶ καθάρια παρουσιάζεται ὡς τὴν τελευταία στιγμή τους. Δὲν ἀπορεῖ, βέβαια, κανεὶς πῶς ὁ Σωκράτης πεθαίνοντας μιλοῦσε ἀτάραχα γιὰ τὴν ἀθανασία τῆς ψυχῆς, καὶ παράλυτος καὶ παγωμένος παράγγελνε στοὺς φίλους του—*θῦσαι τῷ Ἀσκληπιῷ ἀλεκτριόνα!* Τἄπορο εἶναι πῶς ἄνθρωποι ταπεινοὶ, ἀγράμματοι, ποῦ κανένα δὲ δείξανε ψυχικὸ χάρισμα στὴ ζωή τους, ποῦ δὲ σήκωναν τὰ μάτια τους ψηλότερα πὸ τὸ χῶμα τῆς γῆς, ψυχομαχῶντας φανερώνουνε τὰ πιὸ εὐγενικὰ αἰστήματα, τὶς λεπτότερες ἰδέες, καὶ σὲ κάνουνε νὰ σαστίζῃς μὲ τὰ βαθιὰ λόγια τους καὶ νὰ θαμάζῃς τὴν ἀτάραχη κι ἀστραφτερή τους ματιά, π' ἀντικρύζει τὸ χάρο τους σὰν παιχνίδι! Φῶς, θαρρεῖς, ντύθηκε ἡ ψυχή, γιὰ στολίδι της, πρὶν ἀνοίξῃ τὰ φτερά της...

Ναί! Αὐτὸ εἶν' ἀλήθεια! Ἡ τρομάρα, ἡ ἀγωνία, ἡ ἀπελπισιά, δὲν καθρεφτίζουνται πάντα στὴ ματιὰ τὴν ὕστερη. Ἡ ζωὴ ποῦ σβύνει, διαβαίνει γιὰ μιὰ στιγμὴ μπροστά μας σὰν πανόραμα. Περάσαμε κατάκοποι τὴ Σαχάρα, μᾶς κατάκαψε ἥλιος φλογερὸς καὶ μᾶς πνίξανε ἀμμουδιᾶς κύματα καὶ πολλὲς φορὲς κινδυνέψαμε ἀπ' ἄγριου κλέφτη μαχαῖρι· μὰ βρέθηκαν κάπου καὶ κατάχλωρες ὄασες, ποῦ μᾶς ἴσκιωσαν ἁπαλὰ φουντωμένες φοινικιὲς καὶ μᾶς μεθύσανε μὲ τὴν εὐωδιά τους πλουμισμένα λουλούδια καὶ μᾶς δροσίσανε νερὰ κρουσταλλένια τὰ χείλια ποῦ μαράθηκαν! Ἡ παρήγορη αὐτὴ ἐνθύμηση, μονάκριβη χρυσῆ ἀχτίδα στοῦ χάρου τὴ σκοτεινιά, σταλλάζει στὴ νεκρικὴ ματιά μας τὴ γαλήνη καὶ πρόσχαρο χαμογέλοιο στὰ παγωμένα χείλια μας...

Γ. ΑΒΑΖΟΣ

Ἐκείνη: «Μὴ χάνῃς τὸ κόπο σου, δὲν παντρεύουμαι οὔτε μὲ τὸν ὠμορφότερο ἄνθρωπο τοῦ κόσμου».

Ἐκεῖνος: «Καλά, δὲ μὲ πειράζει· θέλω μόνο νὰ ξέρῃς πὼς ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς σὲ γύρεψε».

* *
*

Ἡ κ. Λεβαντινόγλου: «Γιωρτζάκη μου, πὼς τὸ βρίσκεις τὸ καινούριο μου τὸ καπέλλο;»

Ὁ ἄντρας της: «Ἀγαπᾶς νἀκούσῃς τὴν καθαυτὸ γνώμη μου;»

Ἡ κ. Λεβαντινόγλου: «Ὄχι, ἂς λείπῃ! ξέρω τί θέλεις νὰ πῇς».

λογγιάσει. Κοντὲς καὶ καταστόλιστες οἱ κουραμιὲς ἐξάπλωναν τὲς ὠμορφάδες τους στὲς ἀχτίδες τοῦ ἥλιου, κ' εἶχαν ἄνθια καὶ φύλλα καὶ καρπούς, πράσινες, ζωερὲς καὶ γυαλιστερὲς, καὶ κόκκινες πολὺ καὶ ροδάτες σ' ὅλα τὰ μέρη· γιατὶ σιμὰ σὲ κάθε πράσινο φ λλο ἐκρεμότουν ἕνα κατακόκκινο τσαμπὶ ἀπὸ κούραμα ὥρμα, καὶ σιμὰ σὲ κάθε κόκκινο τσαμπὶ ἤταν ἕνα τσαμπὶ λουλούδια μικρά, σὰν κρουσταλλένιες κοῦπες ἄσπρες καὶ μὲ ροδάτη ἄχνη ὁλόγυρνα· καὶ τὸ πράσινο τῆς φυλλωσιᾶς καὶ τὸ κόκκινο τοῦ καρποῦ καὶ τὸ ροδάτο τῶν λουλουδιῶν, ἀνακατοόντουν μὲ τὰ πράσινα τῶν ἀγκαθερνῶν πριναριῶν ποῦ στριμονόνταν ἀνάμεσα, καὶ μὲ τῆς χειλιδωνιᾶς, ποῦ περίπλεκε τοὺς κλώνους, καὶ μὲ τὲς κίτρινες χλωμάδες τῶν φύλλων τῶν ἰδρυῶν, ποῦ ὁ χινόπωρος τἄχε πεθάνει. Κι ὅσο τὸ μάτι ἔβλεπε τὸ λαγγάρι ἐξάπλωνε, ξαλλάζοντας, τὶς χρωματισμένες λαμπράδες του, κ' ἐκατέβαινε ὥς τὴν ἀμμουδιὰ τοῦ γυαλοῦ, ποῦ τὴ χτυποῦσε τὸ ἀκάματο πέλαγο, κυλῶντας μὲ ρυθμὸ καὶ ἤσυχα τἀφρισμένο του κῦμα, μπλάβο, ἰουλί, ἀπέραντο.

Στὸ πηγάδι ἐπηγαινοερχόνταν, ἀνεβοκατεβαίνοντας ἕναν γουλοστρωμένον δρόμο, μπουλούκια μπουλούκια, οἱ γυναῖκες μὲ τὲς ξέστες στὸ κεφάλι, δίπλα ὅταν τὲς κατέβαζαν ἄδειες, ὀρθὲς ὅταν τὲς ἀνέβαζαν, ἐγιόμιζαν μὲ τοὺς σίσκλους, ἀλλὰ δὲν ἔφευγαν ἀμέσως γιατὶ στὸ πηγάδι συνομιλοῦσαν, ἔλεγαν τὰ νέα τοῦ χωριοῦ, τοὺς καϋμούς τους, τὲς ἐλπίδες δους. Καὶ τώρα γύρου στὸ φροχεῖλι μιὰ δεκαπενταριὰ ἀφοκραζόνταν μιὰ γειτόνισσα τῆς Κατερίνας, ἀνύπαντρη κοπέλλα, ποὒλεγε:

«Ἡ Μαρία τοῦ Ζόῳη, λένε, παντρεύεται».

«Παλιὰ ὑπόθεση» ἀποκρίθηκε σοβαρὰ μιὰ παντρεμένη νέα, «εἶναι καιρὸς ποὒχει ἀγάπη μὲ τὸ Γιώργη τὸ Βάρδα».

«Μπᾶ δὲν τὸ ξέρεις ἡ ἀφεντιά σου» εἶπε μὲ ψιλὴ φωνὴ μιὰ μικρούτσικη κορασίδα «τὸ Γιώργη τὸν ἄφηκε εἶναι μέρες τώρα· ἢ τὴν ἄφηκε».

«Ἄ» ἔκαμαν πολλὲς θιαμάζοντας.

«Ναί, ναί» ἀπολογήθηκε ἡ γειτόνισσα τῆς Κατερίνας» δὲν παίρνει τὸ Γιώργη, ἔπιασε ἀγάπη μὲ τὸν Ἀντώνη τὸ Μάντυλα».

«Μὲ τὸν Ἀντώνη;» ἐρώτησαν δυὸ τρεῖς ἄλλες. «Παναγία μου· ψηλὰ βάρεσε».

Καὶ μία ἐπρόστεσε: — «Θὰ τήνε γελάσει καὶ κεῖνος. Οἱ Μαντυλαῖοι τὸ συνειθοῦνε· πειράζουνε τὲς φτωχὲς καὶ τὲς παραιτοῦν ἔπειτα σὰν τὲς βαρεθοῦνε».

«Ἐκείνη θαρρεῖ πὼς θὰ τόνε πάρει· καὶ τοῦ φειδεύεται· καὶ τοῦ μιλεῖ. Πᾶσα βράδυ τὸν ἀνταμώνεται στοὺς Στύλους».

Ἀφτὴν τὴ στιγμὴ εἶχε φανεροθεῖ κ' ἡ Κατερίνα. Ἐχαιρέτισε ὅλες καλησπερίζοντας, κ' ἡ γειτόνισσα τὴν ἐρώτησε:— «Ἀλήθεια δὲν εἶναι ποῦ ἡ μάννα σου τοὺς ἔμπλασε ἀγτάμα;»

«Ἀλήθεια» εἶπε πικραμένη «ξακρίζεται μὲ τὸν Ἀντώνη τὸ Μάντυλα».

«Θέλουμε νὰ μάθουμε» εἶπαν πολλές.

«Σᾶς λέω» ἀποκρίθηκε ἡ Κατερίνα ἀναστενάζοντας. «Ἔχτὲς μ' ἐσκυλόβρισε ἡ Μαρία, δίχως ἀφορμή. Τῆς φάνηκε ποῦ ἐγὼ τὴν ἀντιβαδιαζα στὰ κέφια της. Καὶ τί μὲ μέλει ποιός καὶ ποιός τήνε μαλλάζει;»

«Φρόνιμα μιλεῖς, κοπέλλα μου» ἐπαίνεσε μιὰ μισόκοπη.

«Τὸν ἄφησε τὸ Γιώργη της» ξακολούθησε πασκίζοντας νὰ κάνει τὴν ἀδιάφορη «γιατὶ τῆς ἔχει μπῆ σὲ μάτι ὁ ἄλλος· τό συφέρο της ἐκοίταξε!»

«Βέβαια βέβαια» εἶπε ἡ γειτόνισσα «μὰ γιὰ τὰ μοῦτρα της εἶναι το νοικοκυρόπουλο;»

«Ἂς κάνουνε καλὰ οἱ ἴδιοι. Ἀφτὴ θὰ ὑποφέρει ἀφοῦ δὲν ἔχει μυαλὸ καὶ δὲν αἰστάνεται τί πράζει». Παρατήρησε σοβαρὰ ἡ Κατερίνα.

«Πρῶτα μὲ τὸ Γιώργη τἄχε κάμει θέλασσα». Εἶπε μία κοπέλλα.

Ο ,ΝΟΥΜΑΣ'

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα Δρ. 10.—Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ ᾧρ χρ. 10

20 λεφτὰ τὸ φύλλο λεφτὰ 20

ΠΟΥΛΙΕΤΑΙ: Στὰ κιόσκια τῆς Πλατείας Συντάγματος, Ὁμόνοιας, Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν, Σταθμοῦ Τροχιοδρόμου (Ὀφθαλμιατρεῖο) Σταθμοῦ ὑπογείου Σιδηροδρόμου (Ὁμόνοια)στὸ καπνοπωλεῖο Σαρρῆ Πλατεία Στουρνάρα, Ἐξάρχεια), στὸ βιβλιοπωλεῖο «Ἑστίας» Γ. Κολάρου.

Ἡ συντρομὴ πληρόνεται μπροστὰ κ' ἶναι ἑνός χρόνου πάντα.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ
ΚΑΙ
ΠΡΑΜΑΤΑ

ΟΙ ΠΑΤΡΙΩΤΕΣ

καλὰ τὸ γλεντήσανε κι αὐτὴ τὴ βδομάδα μὲ τὴν κωμικὴ ἐπίθεσή τους κατὰ τῶν δημοτικιστῶν. Ἀποκριάτικα γλέντια. Ἄλλος, βλέπετε, φόρεσε μουτσούνα πατριώτη, ἄλλος γλωσσολόγου, ὁ τρίτος μουτσούνα σοβαροῦ, καὶ περάσαν ἀπὸ μπροστά μας καὶ μᾶς φώναξαν:

— Καλὲ, δὲ μᾶς βλέπετε; Καλὲ, δὲ μᾶς ἀκοῦτε; Τί καθόσαστε λοιπόν; Χτυπᾶτε τὰ παλαμάκια! Καρναβάλια εἶναι!.. Καὶ τοῦ χρόνου!

—Καὶ τοῦ χρόνου λοιπόν! Γιατὶ καὶ τοῦ χρόιου θὰ ξαναπεράσετε ἀπὸ μπροστά μας μὲ τὶς ἴδιες μουτσοῦνες, μὲ τὶς ἴδιες ἀνοησίες, μὲ τὰ ἴδια σαχλολογήματα, ὅπως περάσατε καὶ πέρσι καὶ πρόπερσι, ὅπως περνᾶτε κάθε φορὰ ποὺ σᾶς χρειαστοῦνε οἱ ἐφημερίδες γιὰ νὰ παραγιομίσουνε τὶς στῆλες τους!.. Ἐ!.. Ἐ!!.. Οἱ μασκαράδες!.. Ἡ γκαμήλα!..Τὰ ρόπαλα!..

Σοβαροὶ ἀνθρῶποι, μωρὲ παιδιά! Τί θαρρεῖτε; Ἕνας κ' ἕνας. Κι ὅλοι γιὰ τὴ δόλια πατρίδα πασκίζουνε! Νὰ τὴν ἀφήσουνε νὰ χαντακωθεῖ ἀπὸ τοὺς δημοτικιστές; Δὲ γίνεται. Τὸ χαντάκωμά της τὸχουν πάρει ἀπάνου τους οἱ ἴδιοι, δουλεύουν τόσα χρόνια γερὰ γι' αὐτὸ, τὸ μισοκαταφέρανε κιόλας, καὶ δὲ μποροῦνε νἀφήσουν κι ἄλλους νὰ καταπιαστοῦνε τέτια ἐθνικὴ δουλιά. Αὐτοὶ ποὺ φέρανε τὰ πρόματα ἴσια μὲ δῶ, σὲ τόσο καλὸ σημεῖο, αὐτοὶ θὰ τἀποτελειώσουνε, αὐτοὶ θὰ δώσουνε καὶ τὴν τελευταία ἡρωικὴ κλωτσιά.

Νὰ ὁ λόγος ποὺ σκυλιάζουνε μαζί μας. Μὴ θαρρεῖτε πὼς εἶναι καὶ κανένας ἄλλος. Κι ἂν τόνε λένε σᾶς γελᾶνε, ψέμματα. Μὰ ξεχάσαμε. Εἶναι καὶ κάτι ἄλλο, σπουδαῖο κι αὐτὸ, ποὺ τοὺς ἀναγκάζει νὰ φωνάζουνε: Ἔχουνε συνειθίσει, σὰν τὸν τυφλοπόντικα, στὸ σκοτάδι. Τὸ φῶς, ἡ ἀλήθεια, τοὺς θαμπώνει. Καὶ γι' αὐτὸ πολεμοῦνε τὸ φῶς. Θέλουν τὸ σκοτάδι τους οἱ ἀνθρῶποι, γιατὶ μόνο μέσα στὸ σκοτάδι μποροῦνε κι αὐτοὶ νὰ κορδώνουνται καὶ νὰ περνᾶνε γιὰ κάτι. Ἅμα φωτιστεῖ τὸ μυαλὸ, ἅμα χειραφετηθεῖ ἡ συνείδηση, πάει ἡ πόζα τους, θὰ τοὺς πάρουν μὲ τὰ σαπιολέμονα. Ἂς λένε λοιπόν! Μ' ὅλο τὸ δίκιο τους οἱ ἀνθρῶποι φωνάζουν καὶ βρίζουνε!

ΑΠΟ ΚΑΤΟΥ

ἀπὸ τὸ σαλόνι τοῦ κ. Κάλπη, ποὖχει βάλει κι αὐτὸς κάλπη γιὰ βουλευτής, μαζωχτήκανε οἱ φίλοι του καὶ φωνάζανε ζήτω. Ὁ κ. Κάλπης βγῆκε στὸ παράθυρο καὶ τοὺς εὐχαρίστησε. Μὰ οἱ φίλοι θέλανε κι ἄλλο, δὲν τοὺς ἔσωνε ἕνα ξερὸ εὐχαριστῶ, θέλανε καὶ λόγο.

— Λόγο! Λόγο! Νὰ μᾶς βγάλεις λόγο!..

Λόγο; Εὔκολο πρᾶμα. Παράδες νὰ μὴν τοῦ ζητοῦσανε! Βγάζει λοιπὸν ἕνα λόγο μὲ τὴν ἴδια εὐκολία ποῦ θἄβγαζε καὶ τὴν ταμπακέρα του νἀνάψει ἕνα τσιγάρο:

— Παιδιά, τοὺς λέει, νὰ μὲ ψηφίσετε γιὰ νὰ σώσουμε τὴν πατρίδα, κι ἅμα πετύχω, μὴ σᾶς νοιάζει, ὅλους θὰ σᾶς διορίσω πέρα πέρα! Κανένα δὲ θἀφήσω δίχως θέση!..

Τὰ παιδιὰ φύγανε ἐνθουσιασμένα, ὁ κ. Κάλπης θὰ βγεῖ βουλευτὴς κ' ἡ πατρίδα θὰ σωθεῖ. Μὴ σᾶς νοιάζει. Ἔδωσε τὸ λόγο του ὁ κ. Κάλπης γι αὐτό, καὶ θὰ γίνει.

ΘΕΛΕΤΕ

κ' ἕνα μεζὲ ἀπὸ πολιτικὴ εἰλικρίνεια; Πάρτε τον. Κάνει καλό.

Στὸν περίφημο λόγο ποὔβγαλε ὁ Λεβίδης, ἀνοίγοντας τὸ ἐκλογικὸ σαλόνι του, εἶπε κοντὰ σ' ἄλλα εἰλικρινέστατα πράματα κι αὐτό:

— Ἦλθε πρός με μέγα ἐθνικὸ κόμμα καὶ μοὶ ἔδωσε τὸ πρῶτον ὑπουργεῖον τοῦ Κράτους καὶ μοὶ ὑπέσχετο ἐθνικὰς παρασκευὰς ἄνευ ὅρων. Ἔπρεπε νἀρνηθῶ;

Βεβαιότατα. Δὲν ἔπρεπε νἀρνηθεῖ, καὶ δὲν ἀρνήθηκε, ὄχι· γιατὶ τοῦ δώσανε τὸ πρῶτο Ὑπουργεῖο, τέτιο πρᾶμα οὔτε νὰ τὸ συλλογιστεῖτε! ἀλλὰ γιατὶ τοῦ ὑποσχεθήκανε ἐθνικὲς παρασκευὲς *ἄνευ ὅρων!* Ἡ πατρίδα καὶ δῶ, καὶ παντοῦ, σὲ κάθε μπερμπαντοδουλιᾶ μας, ἡ πατρίδα. Αὐτὴ φορτώνεται στὴ ράχη της ὅλες τὶς ἀτιμίες μας.

ΤΩΡΑ

πιά, ὕστερ' ἀπὸ κεῖνο ποὔπαθε ὁ κ. Φραγκούδης τῆς «Μεταρρύθμισης», θἄβαλε γνώση καὶ θὰ πείστηκε πὼς ἐδῶ, ὅσο κι ἂν δὲν ἔχουμε κοζακισμό, ἔχουμε ὅμως κομματισμό, ποὺ εἶναι κάτι χειρότερο, κι ὁ κομματισμὸς σὲ ὑποχρεώνει νἀφήνεις τὴν εἰλικρίνεια καὶ τὴν παληκαριὰ κατὰ μέρος ὄντας πιάνεις τὴν πέννα σου νὰ μιλήσεις γιὰ πολιτικούς.

Ὁ κ. Φραγκούδης, ποὺ εἶδε τὴ μεγάλη αὐτὴ ἀλήθεια νὰ μεταμορφώνεται σ' ἕνα τεράστιο ρόπαλο καὶ νὰ σηκώνεται καταπάνου του, ἕτοιμη νὰ τοῦ πάρει τὴ ζωή, πρέπει νὰ εἶναι εὐχαριστημένος, ποὺ τόσο ὀρτηνὰ τήνε γλύτωσε, καὶ νὰ μὴ ζητᾶει καὶ ρέστα. Πολιτικὸ πείραξε, κι ὁ πολιτικὸς αὐτὸς ἔχει τοὺς ἀνθρώπους του. Τί ἤθελε ὁ κ. Φραγκούδης; Νὰ εἶναι ἔρημος ἕνας τέτιος ἄνθρωπος;

Μόνο οἱ ἀνθρῶποι ποὺ ἀγωνίζουνται γιὰ τὴν ἀλήθεια σ' αὐτὸν τὸν τόπο εἶναι ἔρημοι καὶ δὲν ἔχουνε μαγκουράδες στὸ πλαί τους.

ΔΥΟ

χαριτωμένα λογάκια τοῦ κ. Μιστριώτη. Δὲ μίλησε καὶ λόγου του αὐτὲς τὶς μέρες γιὰ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα στὶς στῆλες τῶν ἐφημερίδων—ὁ μπαρμπα-Θοδωρῆς, βλέπετε, εἶναι στὰ πράματα κι ὁ Μιστριώτης, ποὖναι καὶ πρωτοπαλλήκαρό του, δὲ θέλε

«Τὰ ξέρουμε, τὰ ξέρουμε» εἶπαν ἄλλες κουνῶντας τὸ κεφάλι.

«Πῶς θὰ τὰ βγάλει πέρα δὲν ξέρω»· εἶπε ἡ Κατερίνα. «Ἐμένανε ὡς τόσο μ' ἐσκυλόβρισε ἐχτὲς κ' ἔπειτα ἐπῆγε νὰ κρουφτεῖ στοὺς Στύλους».

«Θὰ τἄχανε μιλημένα πρῶτα» ἔκαμε πονηρὰ μιὰ κοπέλλα εἰκοσπέντε χρονῶν ποῦ ζήλευε ὅταν παντρευόνταν οἱ συνομόσκαλές της καὶ περσότερο ἀκόμα ὅταν οἱ μικρότερές της.

«Φυσικά»· ἀπάντησε ἡ Κατερίνα. «Νά σου σὲ λίγο φανερώθηκε κι ὁ Ἀντώνης. Σιμά μου ὅμως εἴτανε ἡ μάννα μου. Μᾶς γύρεψε νερό· ἔπειτα ἐπῆγε κι' ἀφτὸς στοὺς Στύλους. Πήραμε κ' ἐμεῖς τἀρνιά μας κι' ἀνεβήκαμε τὴ ράχη. Κ' ἡ μάννα μου ποῦ ἤθελε νὰ τήνε τιμωρήσει, γιὰ τὸ ἁπλί της στόμα, ἀροκράττηκε κατὰ ποῦ εἰρίβαζαν τὰ βράχλα, καὶ τοὺς ἐβρῆκε μέσα στὴ σοῦδα· ἀντάμα γαμπρὸ καὶ νύφη!..»

«Χριστέ μου!» εἶπαν ὅλες κ' ἐσταυροκοπηθῆκαν.

«... Κ' ἡ Μαρία τοὖλεγε ἀφτὴν τὴ στιγμή: — «Μὴ, δὲ θέλω νὰ μὲ φιλεῖς, πῶς ἔπειτα νὰ παντρεφτῶ φιλημένη;» Ἡ μάννα μου μ' ἔκραξε νὰ τοὺς ἰδῶ καὶ γώ, ἡ κακορρίζικη· ἀληθινὰ εἴτανε ἀγκαλιασμένοι... Καὶ βουρδουλίζονται ὅλη μέρα τ ὥρα. Ὁ ἄντρας παναπεῖ ὄχι· ἀλλὰ ἀφτή...»

«Ἡ πύξια κ' ἡ δείξια!»

Ὅμως τώρα ἐκατέβαινε τὸ δρόμο τοῦ πηγαδιοῦ κ' ἡ Μαρία, κακοντυμένη καὶ λυγδερή, ἀλλὰ μὲ βλέμμα ζωερὸ κι' ὡμορφήτερη παρὰ τὲς ἄλλες μέρες. Σταθῆκαν ὅλες καὶ σώπασαν. Ἐκείνη ἐκαλησπέρισε περήφανα, ἐκοίταξε γελαστὴ καὶ ἀδιάντροπα τοὺς εἶπε: — Γιὰ μένανε μιλεῖτε; Σᾶς διηγήθηκε τὰ νέα ἡ Κατερίνα, ἡ τίμια;»

«Δὲν ἔχεις φυσικὸ νὰ μὲ μελετᾶς» τῆς ἀπάντησε θυμωμένη.

«Χαχὰ» ἐγέλασε περγελαστικὰ ἡ Μαρία «τὸν Ἀντώνη θὰ τόνε πάρω ἐγώ· κ'οἱ ὀχτροί μου θὰ σκάσουνε».

«Φυλάξου μοναχὰ μὴ σὲ στείλουν μὲ τὲς πολλὲς μέσα στὴ χώρα» τῆς ἀποκρίθηκε ἡ Κατερίνα μὲ φαρμάκι· κ' ἔπειτα στρέφοντας πρὸς τὲς γυναῖκες εἶπε: «Πάμετε; Δὲ θέλω νὰ κουβεντιάζω μαζί της».

Πολλὲς ἔβαλαν τὲς διπλόχερες ξέστες στὸ κεφάλι καὶ μαζί της ἄρχισαν ν' ἀνεβαίνουν τὸ ρόβολο καὶ φαινόνταν σὰ μιὰ ἀρχαία λιτανεία ἀπὸ χοηφόρες ποῦ ἐπορευόνταν σὲ κάποια γιορτάσιμη λιτή. Ἄλλες τώρα ἐκατέβαιναν γιὰ νὰ γιομίσουν στὸ πηγάδι· ἄλλα μπουλούκια ἀνέβαιναν κατόπι τους.

Ὡς κ' ἡ Μαρία πῆγε ἀπὸ τὸ νερὸ στὸ φτωχικό της σπῖτι, ἕνα μικρὸ χαμόγι σὲ μιὰ ξέμακρη ἄκρη τοῦ χωριοῦ, μαῦρο ἀπ' ὄξω, ἀμάλτωτο, χαμηλὸ καὶ μισορειπισμένο. Μὲ ἥσυχο βλέμμα μπῆκε μέσα καὶ ἀπώθωσε ἀπάνου σὲ μιὰ πέτρα σιμὰ στὴν μπασιὰ τὴν ξέστα της. Εἶχε νυχτώσει κ' ἦταν τὸ σπῖτι σκοταδερὸ καὶ καπνισμένο· ἡ λάμψη τῆς στιᾶς ποῦ ἐκρουφόκαιγε τὸ φώτιζε λίγο. Καθισμένοι σὲ μιὰ κρεβάσσα, παραστιᾶς, οἱ γονιοί της μιλοῦσαν μυστικὰ δυὸ ἀδέρφια της μισόγυμνα ἔπαιζαν, ἐφώναζαν κ' ἐκυλιῶνταν κατὰ γῆς.

«Καλησπέρα σας» εἶπε ἡ Μαρία κι' ἀκούμπησε στὸ κρεβάτι στεκάμενη πίσω ἀπὸ τὲς πλάτες τῶν γονέων της. Τοῦτοι δὲν τῆς ἀπολογηθῆκαν ἀμέσως· κ' ἡ Μαρία ἔννοιωσε πῶς εἶχαν μέσα τους ἀσυνείθιστη ἔγνοια καὶ πῶς ἀφτὴ ἡ ἴδια ἦτουν ἡ αἰτία τῆς σύγχυσης. Δὲν ἐμίλησε οὔτε κείνη, καὶ τὰ παιδιὰ ἡσύχασαν μὲ μιᾶ, χωρὶς νὰ ξέρουν γιατὶ κ' ἐπλάγιασαν ἐντυμένα καθὼς ἦταν στὸ κρεβάτι.

Ἡ στιὰ ἐσπιθήρισε, κ' ἕνα δαυλὶ ἐσφούριζε βγάζοντας μπλάβα φλόγα· ἡ γρηὰ τὸ κούνησε κ' εἶπε μὲ σοβαρὸ πρόσωπο: — «Κάποιος μᾶς κατατρώεται».

Ὁ Ζόφης ἔβηξε καὶ ἀποκρίθηκε φαντασιασμένος. «Φυσικά!» Κ' ἔπειτα χωρὶς νὰ γύρει τὸ κεφάλι ἀγροικὰ ἐμίλησε τῆς θυγατέρας του: —«Μω-

νὰ τοῦ κάνει χαλάστρα! — μὰ μίλησε στὸ Πανεπιστήμιο, τὴν περασμένη Τετράδη, στὸ μάθημά του.

Οἱ μαθητές του γιὰ νὰ τὸν κουρντίσουν φωνάξανε: Μαλλιαροί! Μαλλιαροί! κι ὁ σοφὸς καθηγητὴς ἀμέσως ἀγρίεψε:

— Μαλλιαροί; Ἐλπίζω νὰ μὴν εἶναι κανένας μαλλιαρὸς ἐδῶ μέσα! Γιατὶ ἂν ὑπάρχει κ' ἕνας μαλλιαρὸς θὰ εἶναι βλὰξ καὶ ἠλίθιος ποὺ ἔρχεται ἐδῶ καὶ δὲν πηγαίνει στὶς ταβέρνες νὰ μάθει τὴν Ἑλληνικὴ γλώσσα!

— Γειά σου, γέρο! τοῦ φωνάξανε τὰ παιδιά. Καλὰ τὰ μολογᾶς!..

— Καλὰ, βέβαια! Ἐξακολούθησε ὁ σοφός. Ὅλες οἱ γλῶσσες τοῦ κόσμου ἀλλάξανε μὲ τὸν καιρὸ καὶ μοναχὰ ἡ Ἑλληνικὴ ἔμεινε ἡ ἴδια. Μόνον ἡ Ἑλληνικὴ παρήγαγε Σοφοκλεῖς κ' Αἰσχύλους κ' Εὐριπίδας, ποὺ ὕστερ' ἀπὸ τόσους αἰῶνες μένουν μεγάλοι καὶ τρανοί. Εἴδατε νὰ φανεῖ ἴσια μὲ σήμερα κανένας Σοφοκλῆς ἢ Εὐριπίδης στὶς στῆλες τοῦ «Νουμᾶ»;

— Ὄχι! Ὄχι! διαμαρτυρηθήκανε τὰ παιδιά, κι ὁ σοφὸς ἔμεινε εὐχαριστημένος. Μὰ εὐχαριστημένος ἔμεινε κι ὁ «Νουμᾶς» ποὺ τόσο σοφὰ τὸν ἀνέφερε ὁ σοφὸς καθηγητὴς στὸ σοφὸ μάθημά του.

ΠΕΡΙΦΗΜΑ

τὰ ψέλνει ἡ «Μεταρρύθμιση» τῆς Τετράδης στοὺς Κρητικούς. Τί ζητᾶτε πολιτικὲς Ἐλευθερίες; τοὺς φωνάζει. Τί θέλετε ἕνωση μὲ μᾶς; Δὲν καμαρώνετε τὰ χάλια μας; Θέλετε νὰ ἑνωθεῖτε μαζί μας καὶ νὰποχαλάσετε;

«Ἐὰν ἡ κυβέρνησις—προσθέτει—τοῦ πρίγκηπος Γεωργίου δὲν εἶναι τελεία, ἡ κυβέρνησις τοῦ Βασιλέως Γεωργίου εἶναι τερατώδης. Ἂς προσέξουν οἱ Κρῆτες! Ἔχουν καιρὸν ν' ἀπολαύσουν τὰ ἀγαθὰ τοῦ ψευτοκοινοβουλευτισμοῦ. Ἂς ἐργασθοῦν διὰ τὴν Ἕνωσιν καὶ ὅταν θὰ ἔλθῃ ἡ ποθητὴ ἐκείνη ἡμέρα, ἐὰν ἕως τότε δὲν ἀλλάξουν ἐδῶ τὰ πράγματα, θὰ προσφέρουν μεγάλην ὑπηρεσίαν εἰς τὴν πατρίδα λέγοντες εἰς τοὺς ἐλευθέρους Ἕλληνας:

— Εὐχαρίστως ἑνούμεθα μαζί σας, ἀλλὰ σᾶς παρακαλοῦμεν νὰ διορθώσετε τὸ Σύνταγμά σας, διότι τὸ σημερινὸν κατέστρεψε καὶ κατήσχυνε τὴν ἑλληνικὴν φυλήν».

Ἀλήθειες πικρὲς αὐτὲς ποὺ πρέπει νὰ τὶς καλοσυλλογιστοῦνε οἱ Κρητικοὶ καὶ νὰ πασκίσουνε νὰ γίνουν τέτοιοι ποὺ νὰρθεῖ σὲ θέση μιὰ μέρα νὰ ζητήσει, ὄχι ἡ Κρήτη, μὰ ἡ Ἑλλάδα νὰ ἑνωθεῖ μὲ τὴν Κρήτη, γιὰ νὰ λευτερωθεῖ ἀπὸ τὸ ζυγὸ τῆς Βουλευτοκρατίας της.

Η ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΜΑΣ ΣΤΟ ΧΑΤΖΙΔΑΚΗ

Ὁ κ. Χατζιδάκης ἐτύπωσε στὴ Βιβλιοθήκη Μαρασλῆ ἕνα τρομαχτικοῦ μεγέθους τόμο γιὰ τὸ Πρόβλημα τῆς νέας Ἑλληνικῆς γλώσσας. Στὰ ὅσα γράφει αὐτοῦ μέσα, ποὺ δὲ πιστεύω νὰ παραλλάζουν καὶ πολὺ ἀπ' ὅσα ξέρουμε ὡς τὰ τώρα, δὲν ξέρω τί λογαριάζουν ἄλλοι νὰπαντήσουν καὶ τί κρίσες ἔχουν νὰ κάνουν. Ὅσο γιὰ λόγου μου, ἐπειδὴ ξέρω πὼς ὁ κ. Χατζιδάκης ἀγαπάει μὲ ὅλη τὴν καρδιά του τὰ παλληκάρια καὶ τὴν παλληκαρωσύνη, θὰ τοῦ ἀπαντήσω μὲ τὰ λόγια ἑνὸς ἀρχαίου παλληκαριοῦ, τοῦ Σπαρτιάτη Σθενελαΐδα. Ἀκοῦστε λοιπὸν τὸ λόγο ποὺ θὰ πῶ, στὴν ἀρχαία γλῶσσα κιόλας:

«Τοὺς μὲν λόγους τοὺς πολλοὺς τοῦ Χατζιδάκη οὐ γιγνώσκω· ἐπαινέσας γὰρ πολλὰ ἑαυτὸν καὶ μέχρι τοῦ ξυγχορεῦσαι «Ἑσπερινῇ» καὶ «Ἀστραπῇ» καὶ Τάκῃ Κανδηλώρῳ πολλοῖς τε ἄλλοις ἀγελαίοις ξυγκαταβὰς οὐδαμοῦ ἀντεῖπεν ὡς οὐκ αὐτῇ, ἣν οἱ καθ' ἡμᾶς Ἕλληνες φθέγγονται, ἡ τῆς ἀρχαίας γλώσσης γνησία θυγάτηρ ἐστί· καίτοι εἰ ἀγαθὰ ἔστιν ὅτε ὑπὲρ ταύτης ἔγραψεν ἐπέδειξέ τε ἀξιοσπούδαστον εἶναι, πρὸς δ' ἡμᾶς τοὺς χρωμένους αὐτῇ κακός ἐστι νῦν, διπλασίας ζημίας ἄξιος, ὅτι ἀνακόλουθα ποιεῖ. Ἡμεῖς δὲ ὁμοῖοι καὶ τότε καὶ νῦν ἐσμεν, καὶ τὴν ἡμετέραν φωνὴν, ἣν σωφρονῶμεν, οὐ περιοψόμεθα συκοφαντουμένην οὐδὲ μελλήσομεν τιμωρεῖν· ἢ δ' οὐκέτι μέλλει προπηλακίζεσθαι. Ἄλλοις μὲν γὰρ ἕδραι Πανεπιστημίου καὶ πλατεῖαι λευϊτικαὶ χειρῖδες (φαρδομάνικα) καὶ ταμεῖόν ἐστι κεντρικὸν καὶ μυριόστομος τῶν μηδὲν ἐπαϊόντων κραυγὴ, ἡμῖν δὲ ξύμμαχος ἀγαθὸς ἡ ἀλήθεια, ἣν οὐ παραδοτέα, οὐδ' ἂν μὴ μόνον λόγῳ βλαπτώμεθα, ἀλλὰ τιμωρητέα ἐν τάχει καὶ παντὶ σθένει. Καὶ ὡς ἡμᾶς πρέπει ἐκστῆναι τοῦ ἀγῶνος ἀδικουμένους μηδεὶς διδασκέτω, ἀλλὰ τοὺς ἀδικοῦντας μᾶλλον πρέπει ἀρίστασθαι καὶ μηκέτι ἀδικεῖν. Ψηφιζέτω οὖν πᾶς ὁ σωφρονῶν ἀξίως τῆς Ἑλλάδος τὴν κατὰ τῆς καθαρευούσης ἢ ἄλλως Βολαπὺκ κλητέας πόλεμον καὶ μήτε τὸν Χατζιδάκην ἐάτω μείζους τόμους ἐκδιδόναι, μήτε τὴν μητρικὴν φωνὴν καταπροδιδότω, ἀλλὰ ξὺν Θεῷ ἀγωνιζέσθω ὑπὲρ ταύτης».

Λ. Π.

ΑΝΟΙΧΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Λεμεσὸς—Κύπρος, 7 τοῦ Γεννάρη 1905.

Φίλε κ. Ψυχάρη.

Ἔλαβα καὶ διάβασα, ἢ πιὸ καλὰ ρούφηξα, τὸ καινούριο βιβλίο, ποὺ μᾶς χάρισε ἡ μαγική σου ἡ πέννα. Συνειθίσαμε πιὰ κάθε τέλος τοῦ χρόνου νὰ προσμένουμε κιένα καινούριο τόμο ἀπ' τὸ μεγάλο τὸ Δάσκαλο, κι ἔτσι μ' ἀνυπομονησία καρτεροῦμε νὰ διοῦμε τί θὰ χαρίσῃ καὶ πάλι στὸ Ἔθνος ὁ Ψυχάρης μας.

Καὶ ξέραμε, εἶν' ἀλήθεια, ἀπ' τὸ «Νουμᾶ» τὴ φετεινὴ τὴν π.λ.ο.υ.μ.ι.σ.τ.ή.ρ.α, ποὺ θὰ μᾶς ἔδινες, μὰ αἡ Ζωὴ κι Ἀγάπη στὴ Μοναξιὰ» ποὺ διαβάσαμε στὸ «Νουμᾶ» δὲ δίνει βέβαια τὴν ἐντύπωση ποὺ δίνει ἴδιο τὸ ρομάντζο τυπωμένο σὲ τόμο ξεχωριστό.

Κι εἶναι ἡ ἐντύπωση αὐτὴ ἡ ἐντύπωση ποὺ δίνει κάθε βιβλίο γραμμένο μὲ ποίηση καὶ μὲ φαντασία, ἡ ἐντύπωση π' ἀφίνει στὴ ψυχὴ μιὰ ψυχολογία βαθειά, παρμένη ἀπ' τὴ σπουδὴ τῆς φύσης καὶ τὴ μελέτη τῆς ἀθρώπινης ψυχῆς, τῆς γιομάτης μυστήρια καὶ βάθη ἀγνώριστα.

Κι ἀλήθεια μιὰ τέλεια ψυχολογία εἶναι οἱ ὡραῖες σελίδες τοῦ καινούριου Σου βιβλίου, κι ὁ δικός Σου ὁ Ρομπινσῶνας, ὁ Γιάννης Πετρογιάννης, εἶναι σὲ πολλὰ πιὸ ἀληθινὸς καὶ πιὸ ἄθρωπος ἀπ' τὸν περίφημο τὸν ἄλλο τοῦ de Foë. Ἡ ἰδέα ποὺ τόσο ὡραῖα καὶ τόσο παραστατικὰ ὑποστηρίζετε, πῶς ἡ Φύση δὲ μπορεῖ παρὰ στὸ τέλος νὰ νικήσῃ καὶ νὰ πάρῃ στὴ μεγάλη της ἀγκαλιὰ τὸν ἄθρωπο, μιὰ καὶ βρεθῇ κατάμονος στ' ἀπέραντό της τὸ Κράτος, κόβοντας κάθε νῆμα τῆς κοινωνικῆς του ζωῆς, καὶ φέρνοντάς τον στὴν ἄγρια κατάσταση τῆς πρωτόπλαστης δημιουργίας, εἶναι τόσο φυσικιὰ καὶ ξάστερη ποὺ καὶ παραδείγματα νὰ μὴν εἴχαμε, καὶ πάλι θὰ μοῦρχουνταν σὰν ἀφύσικο νὰ παραδεχτῶ, πῶς ὁ ἐρημιώτης μκήσκει ἄβλαβος κι ἀνεπηρέαστος ἀπ' τὴν ἀπέραντη τὴ μοναξιὰ τῆς ἐρημιᾶς καὶ τὴν αἰώνια τὴ σιγασιὰ τῆς Φύσης τῆς πεντάμορφης!

Πολὺ λοιπὸν πιὰ ψυχολογημένος ἀπ' τὸν Ἐγγλέζο ὁ Ἕλληνας ὁ Ρομπινσῶνας σὲ τοῦτο τουλάγιστο τὸ κεφάλαιο, ποῦναι, θαρρῶ, καὶ τὸ σπουδαιότερο. Μὰ μιὰ καὶ παραδεχτοῦμε τὴ βάση αὐτὴ ὡς τὴ μόνη φυσικιά, τἄλλα ἔρχουνται πιὰ τὸ καθένα μὲ τὴ σειρά τους ταιριαστὰ καὶ ψυχολογημένα, κι ὁ φωτισμένος ὁ ἀναγνώστης ποὺ μπῆκε στὸ νόημα τοῦ ποιητὴ μαντεύει, καὶ πρὶν τὸ δῇ, τί θὰ γίνῃ καὶ τί δρόμο θὰ πάρῃ τὸ Ρομάντζο ποὺ θὰ καταντοῦσε πιὰ στὸ τέλος λιγάκι, νὰ ποῦμε, σὰ μονότονο, ἂ δὲ πρέβαλλε νὰν τὸ φωτίσῃ ἡ πανώρια καὶ ποιητικὴ μορφὴ τῆς Μυριέλλας.

Ἐδῶ πιὰ ὁ συγραφέας, ποῦναι πρὶν ἀπ' ὅλα λυρικός, ψάλλει ἕναν ὕμνον ἐμπνευσμένο στὴν Ἀγάπη καὶ γράφει σελίδες γιομάτες δύναμη καὶ γιομάτες ἀλήθεια, μὰ καὶ ποίηση γιομάτες, γιὰ τὰ αἰστήματα, ἢ κάλλιο γιὰ τὶς ὁρμές, ποὺ δοκιμάζει ἕνας ἀγριάθρωπος—ὁ Πετρογιάννης μας—στὴν πρώτη ἐκείνη θωριὰ τὴ μαγικὴ μιανῆς πεν-

---

ρή, δὲ θὰ ξαναπᾶς στὴν Ἀγρινάπη, κι οὔτε δὲ θὰ διαβεῖς ἀπὸ τοὺς Στύλους».

«Τί ἐστάθηκε» ἐρώτησε δειλὰ ἡ Μαρία.

«Φέρνεσαι ἄσκημα» τῆς ἀπάντησε ἡ μητέρα της.

Ἀναστέναξαν κ' οἱ τρεῖς τους. Κ' ἡ μάννα ἐσηκώθηκε, τὴν ἐσίμωσε καὶ κοιτάζοντάς την κατάμματα τὴν ἐρώτησε :—Πές μου, τί ἐστάθηκε στοὺς Στύλους μὲ τὸν Ἀντώνη τὸ Μάντυλα ;»

Ἡ Μαρία ἐκατέβασε τὸ πρόσωπο καὶ δὲν ἀπολογήθηκε.

«Σὲ πείραξε μὲ λόγο, μὲ ἔργος ;» εἶπε ὁ πατέρας γέρνοντας βιαστικὰ τὸ κεφάλι «τί σοῦκαμε ;»

Μὰ οὔτε τότες δὲν ἀποκρίθηκε μόνο ἐκοίταξε δειλὰ δειλὰ πρῶτα τὸν πατέρα της κ' ἔπειτα τὴ μητέρα της. Τοῦτη ἐκούνησε πικρὰ τὸ κεφάλι κι' ἀνήσυχη τῆς εἶπε : — «Κάτι ἐστάθηκε βέβαια, γιατὶ ἄκουσα καὶ γὼ παράξενα μισόλογα. Σὲ ξατρέχει καὶ τοῦ δίνεις ξοπίσω ;»

«Ἀ, ἀφτοὶ οἱ νοικοκυραῖοι τοῦ χωριοῦ μας, ἀφτοὶ οἱ πλούσιοι !» ἐφώναξε ὁ πατέρας χολεμένος «θέλουνε νὰ μᾶς ἔχουνε σκλάβους ἐμᾶς τὴ φτώχια! Καλὰ ποὺ [illegible] γιὰ κείνους, καλὰ ποὺ μᾶς τρῶνε [illegible] καλὰ ποὺ μᾶς μαζεύουν ὅλα τὰ [illegible] γυναικά, μὲ τὰ [illegible] τὰ μπροστίκια, μὲ τάργαστήρια, μὰ νὰ μᾶς πειράζουν καὶ τὴν ὑπόληψη ;»

Οἱ δύο γυναῖκες ἀναστέναξαν βαθειά. «Ὅμως ξακολούθησε ὁ πατέρας συδαυλίζοντας τὴ στιὰ «μὲ μᾶς δὲ θὰ τὰ βγάλει πέρα· τὸ σόϊ μας εἶναι φτωχό, ναί, μὰ εἶναι ἀντρόπιαστο· ἐγὼ εἶμαι γέροντας, μὰ ἔχω ἐδικοὺς παλληκάρια. Λέγε, Μαρία, τί σοῦκαμε ὁ παληάνθρωπος ;» Κ' ἐσηκώθηκε. «Σοῦ μίλησε ἄσκημους λόγους ;» ἐρώτησε.

«Ναί» εἶπε δειλὰ ἡ Μαρία.

«Κ' ἐπαραδέχτηκες ;» ἐφώναξε ἡ μητέρα χολεμένη, σηκόνοντας μία σκίζα ἀπὸ τὴ στιὰ γιὰ νὰ δείρει τὴ θυγατέρα της. «Ἀφτὰ τὰ διδάγματα σοῦχα δώκει ; ἔτσι μᾶς τιμᾶς ;» ἐπρόστεσε φοβερίζοντας.

«Δὲ φταίω» εἶπε ἡ Μαρία κρούβοντας ντροπιασμένη τὸ πρόσωπο.

«Ἔπρεπε νὰ τοῦ βγάλεις τὰ μάτια» τῆς ἀποκρίθηκε ἡ μάννα της.

«Μῶπιασε τὸ χέρι !»

«Τὸ χέρι; κι' ἀπὸ τὰ χτὲς δὲν εἴξερες γαμιλήσεις ;»

«Σκύλα» τὴν ἔβρισε ἡ [illegible] ἀγριζοντας. «[illegible]

«Σκυλὶ [illegible] μάννα [illegible] τὸ [illegible] φαμε σπῖτι μας ; Θὰ σὲ διώξουμε ὅμως, ἢ θὰ σὲ κάμουμε νὰ δώκεις τέλος χωρὶς φαὶ καὶ χωρὶς πιοτό».

«Καὶ σοῦκαμε κι' ἄλλο;» ἐρώτησε βραχνὰ ὁ πατέρας «σ' ἐρίλησε κι' ὅλας, ἃ χρειάζεται;»

Μία στιγμὴ ἐτσώπασαν ὅλοι. Οἱ γονεοὶ ἐτήραζαν ἀνήσυχοι τὴ θυγατέρα τους προσμένοντας τὴν ἀπάντηση ἐκείνη τοὺς ἐκοίταξε φοβισμένη, κ' ἐκούνησε ἄφωνα τὸ κεφάλι.

«Τί λὲς μωρὴ» εἶπε ὁ γέρος ἐργισμένος καὶ τῆς ἔπιασε τὸ χέρι καὶ τὴν ἐτίναξε ὅσο ἐδυνότουν. «Τέτοια ντροπὴ μοῦκαμες ;» Ὅμως τὴν ἐρώτησε : —«Ἦταν κι ἄλλος ἀφτοῦ ;»

«Ναί» ἀποκρίθηκε τρομασμένη «μᾶς εἶδε ἡ Κατερίνα καὶ ἡ μάννα της».

«Ἄχ, ἄχ» ἔκαμε ἡ μητέρα καὶ τὴν ἔφτυσε στὸ πρόσωπο καὶ τὴν ἐχτύπησε μὲ τὴ σκίζα.

«Τὸ χωριὸ λοιπὸν ὅλο τὸ ξέρει. Καὶ γὼ νὰ σὲ βαστάξω σπῖτι μου, Φεύγα γλίγωρα, φεύγα· ἢ νὰ σὲ πάρει ἢ νὰ χαθεῖς». Καὶ λέγοντας ἔτσι ὁ πατέρας τὴν ἐτίναζε καὶ τὴν ἄμπωνε θυμωμένος πρὸς τὴν πόρτα, καὶ μὲ μία κλωτσιὰ τὴν ἔβγαλε ὄξω.

«Ἀφέντη, μάννα, Μαρία» εἶπαν τὰ παιδιὰ ἀπὸ τὴ κρεβάτι φοβισμένα κ' ἔκλαιαν δυνατά.

Ἡ Μαρία ὅμως ὑπόφερε [illegible] ἀπά-

τέμορφης κόρης κατάμονης καὶ γυμνωμένης! Κι ὁ Ψυχάρης μας, ὁ Ψυχάρης ὁ γλωσσολέγος σοῦ γίνεται ξάφνου ἕνας Ζολᾶ στὴν περιγραφὴ καὶ στὶς εἰκόνες, καὶ ξαφνισμένος διαβάζεις τότε πύρινες γραμμὲς, ποῦ σοῦ θυμίζουν τὸ μεγάλο Συγραφέα τοῦ «Γιατροῦ Πασκάλη».

Μὰ ὁ λυρισμὸς γλήγορα ξαναπέρνει στὶς αἰθέριες φτεροῦγες του τὸν ποιητή, κι ἡ 'Αγάπη, ἡ ἀγάπη ἡ δειλὴ πιὰ καὶ συμμαζεμένη σὰν παιδιακήσια, μερώνει τὸν ἀγριάθρωπο καὶ μαζί του μερώνει τἄγριο τὸ Νησὶ τῆς Μασσατιέρας μὲ τὶς κατσίκες καὶ τἄγρια τὰ σκυλλιά του, κι ἡ Μυριέλλα, ὁ ἄγγελος αὐτὸς τῆς 'Αγάπης, ξαναφέρνει στὸ δύστυχο τὸν 'Ερημιώτη, τὸν ἀνθρωπισμὸ καὶ τὴ λαλιά του, ποῦ τοὖχεν κλέψει ἡ μοναξιὰ κι ἡ ἐρημιὰ μέσ' τὴν ἀπέραντη σωπασιὰ τῆς Φύσης καὶ τὸ μουρμούρισμα τὸ αἰώνιο τῆς θάλασσας τῆς ἀπέραντης! Ἔτσι ἥσυχα καὶ γαληνεμένα τελειώνει τὸ ρομάντζο ὕστερις ἀπὸ τὶς φουρτοῦνες τῶν παθῶν, καὶ οἱ δυό μας οἱ ἐρημιῶτες ξαναγυρίζουνε τέλος στὸν κόσμο εὐτυχισμένοι καὶ ἀγαπημένοι.

Αὐτή μου τὴν πρόχειρη κριτικὴ θεώρησα χρέος μου νὰ πῶ μὲ εἰλικρίνεια καὶ μ' ἀγάπη στὸ μεγάλο μου Δάσκαλο ποῦ μὲ τέχνη καὶ μὲ ψυχολογία περισσὴ φιλοσόφησε στὸ μεγάλο τὸ πρόβλημα, τοῦ τί καταντάει ἡ ἀθρώπινη ψυχὴ στὴ μοναξιά. Μεγάλη καταπιάστηκε δουλειά, κι ὥς τόσο θαρρῶ πῶς περίφημα τἄβγαλε πέρα, κι ὁ Ψυχάρης ὁ περίφημος ὁ γλωσσολόγος καὶ γραμματικὸς ἔδειξε πῶς ἄλλο τόσο εἶναι ποιητὴς κσὶ ψυχολόγος καὶ φιλόσοφος.

Γιὰ τὸ ὕφος καὶ τὴ μέθοδο, ποῦ γράφηκε τὸ βιβλίο, τίποτε δὲ θὰ ποῦμε, ἐξὸν ὅτι κι ὁ καινούριος ὁ τόμος φέρει ἀκέρηα τὴ σφραγίδα τοῦ συγγραφέα τῶν «Ρόδων καὶ Μήλων» ποῦ ὅ,τι γράφει, τὸ γράφει ὕστερις ἀπὸ μελέτη πολυχρόνια κ' ἐξέταση βαθειά.

Ἔτσι ἡ «Ζωὴ κι 'Αγάπη στὴ Μοναξιὰ» πλουτίζει τὴ φτωχή μας φιλολογία καὶ γίνεται ἕνα ἀκόμα ἀσάλευτο ἀντιστύλι στὸ μεγάλο ναὸ τῆς ἐθνικῆς τέχνης καὶ τῆς ἐθνικῆς γλώσσας, ποῦ περίλαμπρο θὰ χτίσουνε μιὰ μέρα τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς οἱ διαλεχτοί, φέροντας ὁ καθένας ἕνα κομμάτι τῆς ψυχῆς τους!

Μ' ἀγάπη καὶ μὲ θαυμασμὸ,

Δικός Σου πάντα
Ν. Δ. ΦΡΑΓΚΟΥΔΗΣ

«Μοῦ φαίνεται», εἶπ' ὁ κ. Μυστακίδης «πὼς πολλοὶ σκύλοι εἶν' ἐξυπνότεροι ἀπὸ τἀφεντικά τους».

«Ναὶ», λέει κι ὁ κ. 'Αγαθίας «ἔχω κ' ἐγὼ ἕναν τέτιο σκύλο». Καὶ σπάνει τὸ κεφάλι του νὰ καταλάβῃ γιατὶ τάχα γέλασε ὅλη ἡ παρέα.

* *
*

Νταντῆς: «Καὶ πῶς τὰ πήγατε μὲ τὸ φιλανθρωπικό σας χορό; Κέρδισ' ἡ φιλανθρωπία τίποτα;»

Νίνα: «Κι ἀρκετὰ μάλιστα. Ὁ γέρος κ. Πλουτάκης ἄρπαξε μιὰ πνευμονία, πέθανε τὴν ἄλλη μέρα κι ἄφησε πενῆντα χιλιάδες στ' 'Ορφανοτροφεῖο».

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΟΙ «ΣΠΟΓΓΑΛΙΕΙΣ» ΤΟΥ ΤΑΝΑΓΡΑ

Φίλτατε «Νουμᾶ»,

Στὸ προτελευταῖο φύλλο σου εἶδα νὰ γράφῃς λίγες λέξες γιὰ τὸ καινούργιο βιβλίο τοῦ κ. Ἄγγελου Τανάγρα, τοὺς Σπογγαλιεῖς τοῦ Αἰγαίου. Λυπήθηκα πῶς μονάχα γιὰ τὴ γλῶσσα του γράφεις κι ὄχι γιὰ τὸ περιεχόμενο καὶ πολὺ θὰ ἐπιθυμοῦσα νὰ διαβάσω τὴ γνώμη σας—ἀμερόληπτη καὶ φωτισμένη καθώς πάντοτε—γιὰ τὴν καθαυτὸ οὐσία τοῦ νεόβγαλτου βιβλίου. Γι' αὐτὸ κ' ἐγὼ ἀπαντῶντας στὰ λόγια σου — «λυπηθήκαμε πῶς ἔχυσε τόση ζωὴ καὶ τόσο αἴστημα ὁ Τανάγρας σὲ μιὰ γλῶσσα νεκρὴ» — θἄθελα νὰ γράψω ὅτι ἴσα ἴσα ἐκεῖνο ποῦ λείπει ἀπὸ τὸ ρομάντσο τοῦ Τανάγρα εἶναι κάποια ἀλήθεια, κάποιο ἀληθινὸ αἴστημα, ἡ ζωὴ στὴν πραγματικὴ ἀντίληψη.

Θυμᾶσαι, πιστεύω, πότε πρωτοφάνηκε τὸ ρομάντσο αὐτό. Ἦταν ἐποχὴ ποῦ κάποια ζωηρότατη συζήτηση ἐγινότανε στὶς ἐφημερίδες καὶ στὴ Βουλὴ γιὰ τὰ σκάφανδρα ποῦ ἀφορμὴν εἶχε τοὺς ἀδικοθανατισμένους βουτηχτάδες καὶ τὴν ἄγρια σκλαβιὰ ποὺ δούλευαν σὲ ἀσυνείδητους καπεταναίους καὶ ἄλλα παρόμοια. Ἕνα κοντύλι δυνατὸ—ἀπὸ τὰ δυνατώτερα—εἶχε ἀρχίσῃ κάποιο πόλεμο ἐνάντια στὰ σκάφανδρα καὶ μὲ φριχτὲς περιγραφὲς στὴν «Ἑστία» θέλησε καὶ πάσχισε νὰ κινήσει τὸ ἐνδιαφέρο γιὰ τὸ φτωχόκοσμο ποὺ κακοπάθαινε στῆς Μπαρμπαριᾶς τὰ μέρη. Γιὰ τὸν ἀγῶνα ἐκεῖνο δὲ σκοπεύω νὰ μιλήσω —ἂν καὶ θἄξιζε νὰ γράψῃ κανεὶς πολλὰ γι' αὐτὸ τὸ ζήτημα ὅπου ἔλαμψε καὶ πάλι τὸ Ρωμαίικο πεῖσμα ἀπὸ κάθε ἐνδιαφερόμενο εἴτε νὰ πάψουν εἴτε νὰ μείνουν τὰ σκάφανδρα τόσο ὥστε νὰ χαντακωθῇ μιὰ δουλειά.—Μονάχα ἤθελα νὰ φέρω στὴν ἐνθύμηση τοῦ καθενὸς πότε πρωτοφάνηκε τὸ ρομάντζο τοῦ κ. Τανάγρα. Γεννημένος κι ἐγὼ στὸ νησὶ ποὺ ζῇ ἀπὸ τὴ σφουγγαράδικη δουλειά, μὲ ξεχωριστὴ συμπάθεια ἄρχισα νὰ τὸ διαβάζω. Ἀλήθεια, μικρὸς ἄφηκα τὸ νησὶ λαχταρῶντας γιὰ τὰ γράμματα, μὰ κάποιος συμφορᾶς ἄνεμος μ' ἔφερε στὰ χρόνια τῆς πιὸ καρπερῆς νιότης νὰ ζήσω μέσα στὸν κόσμο τῶν σφουγγαράδων, νὰ γνωρίσω τὴ ζωή τους ὄχι παρατηρητής, μὰ φίλος καὶ σύντροφος καὶ δουλευτὴς ἀκόμα. Κι ὅταν πρωτάρχισα νὰ διαβάζω τὸ βιβλίο τοῦ Τανάγρα πίστεψα πὼς θἄβρω ἕναν ἀντίλαλο τῆς ζωῆς ἐκείνης, ἕνα καθρέφτισμά της, κάτι ποὺ μποροῦσε νὰ ξυπνήσῃ στὴν ψυχή μου κάθε εἰκόνα, κάθε παράσταση—γιὰ νὰ μιλήσω μὲ τὴν ψυχολογία—ποὺ εἶχε ἀσυνείδητα ἀποχτήσῃ. Καὶ σὲ βεβαιώνω πῶς ἐδιάβασα μὲ προσοχὴ καὶ μὲ ἀγάπη ἀκόμα ὅλες τὶς σελίδες ποὺ τυπώθηκαν τότε στὸ «Ἐμπρὸς» καὶ καμμιά, πίστεψέ με, μὰ καμμιὰ δὲ μοῦ θύμησε τίποτε ἀπ' τὴ ζωὴ τῶν σφουγγαράδων μας, τίποτε δὲ γέννησε στὴν ψυχή μου τὴ συγκίνηση ποὺ φέρνει κάθε ξαναπαράσταση τοῦ κόσμου ποὺ γνώρισες, ποὺ ἔζησες, ποὺ ἔχει μέρος ἀναφαίρετο στὸ εἶναι σου, ὅσο μακριά του καὶ ἂν ζῇς. Καὶ σημειώνω μὲ λίγα λόγια ἐδῶ ὅτι εἶναι ἕνας κόσμος πολὺ παράξενος ποὺ κάτου ἀπ' τὴ χαρὰ καὶ τὸ ξεφάντωμα καὶ τὸ χαροκόπημα καὶ τὴν φαινομενικὴ ἀθωότητα, κρύβει δράματα ἄξια νὰ φέρουν ἀνατριχίλα, δράματα τῆς φοβερώτατης ἠθικῆς παραλυσίας, κόσμος ποὺ ζῇ σὲ μιὰν ἀθλιότητα σκλάβος πέντ' ἕξη δυνατῶν, δυνατῶν ποὺ μαζὶ μὲ τὸ πλῆθος δουλεύουν σὲ μιὰ μοῖρα παράξενη ἡ, γιὰ νὰ μιλήσω ξάστερα, ποὺ ἀποτραβιοῦνται ὅλοι, ἀπὸ μιὰ τυφλαμάρα καὶ ἀμυαλιὰ σὲ καταστροφὴ καὶ δουλεία, τόσος' αὐτὴ ὥστε κάθε 20—30 χρόνια νὰ ρημάζῃ ἕνα νησὶ, νὰ φτωχαίνῃ ἕνας τόπος δίνοντας τὴ θέση του σ' ἄλλο νησὶ ποὺ μὲ καινούργια λαχτάρα καταπιάνεται μὲ τὴ δουλειὰ αὐτὴ ὡς ποὺ νὰ ἔλθῃ «τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου» κι' εἰς αὐτὸ, καὶ ὅλα αὐτὰ νὰ γίνουνται τόσο κανονικὰ ὥστε θαρρεῖς κάποιος ἀνώτερος νόμος τὰ ὥρισε ἔτσι νὰ γίνουνται.

Ἀλλὰ θέλοντας νὰ μιλήσω γιὰ τὸ βιβλίο τοῦ Τανάγρα παρασύρθηκα σὲ σκέψες ξένες. Θαρρῶ ὅμως κάτι μποροῦσαν νὰ ἐξηγήσουν ἀπὸ τὰ λόγια μου, ποὺ ἐπιμένω νὰ χαραχτηρίζω τὸ βιβλίο τοῦ Τανάγρα πὼς δὲν κλεῖ ἀπὸ τὴ ζωὴ τῶν σφουγγαράδων καμμιὰν εἰκόνα ἄξια γιὰ τὸ θέμα. Ἂν καὶ γραμμένα γι' ἄλλο σκοπό, πολὺ δυνατώτερα μοῦ φαίνουνται ὅσα εἶχε γράψει τότε ὁ Ρέπουλης στὴν «Ἑστία» πολὺ παραστατικώτερα, καὶ, ἂν ἤθελε νὰ παρατηρήσῃ βαθύτερα ποὺ βρίσκεται ἡ ἀληθινὴ ὄψη τοῦ ζητήματος, πολὺ ζωντανότερα θὰ ἔγραφε ἀκόμα. Καὶ ἀντίλαλος, μοῦ φαίνεται, ἀντίλαλος ἀδύνατος, σβυνόμενος ἀντίλαλος τῆς πολεμικῆς τοῦ Ρέπουλη τὸ βιβλίο τοῦ Τανάγρα καὶ ἔχει τὴν ἀρχή του στὸ θόρυβο ποὖγινε τότε τριγύρω στὸ ζήτημα ἐκεῖνο καὶ τὸ ἐνδιαφέρο ποὺ γεννήθηκε γιὰ τοὺς Βουτηχτάδες. Καὶ ἐδῶ δὲ θἄταν δύσκολο νὰ βρῆτε

θεια· δίχως ἀντίσταση ἐβγῆκε καὶ ντροπιασμένη ἐκρούφτηκε σὲ μίαν ἄκρη τοῦ κήπου, καὶ κεῖ ἐβάλθηκε νὰ κλαίει. Ἄκουε τὸν πατέρα της ποὖ ὀργισμένος ἔλεγε:

«Πῶς θὰ ὑπομείνω ἀφτὴν τὴ ντροπή;» Καὶ συνόδευε τὰ λόγια του μὲ κλάψες γκαρδιακὲς σὰ νὰ τοῦχε συμβεῖ θάνατος στὸ σπῖτι του. Κι' ἄκουε καὶ τὴ μάννα της ποὖ ἐδερνότουν καὶ κείνη καὶ ποὖ τὴν ἐκαταριότουν· κ' ἐκαταλάβαινε ἡ Μαρία πῶς ἐσυρομαδοῦσε τἀσπρισμένα μαλλιά της γιατὶ ἔλεγε:

«Ὅσα μαλλιὰ ξεριζώνω, τόσα κακὰ νὰ τὴν εὕροῦνε στὸ κεφάλι της». Καὶ τὰ λόγια τῶν γονέων της τῆς ἔκαιγαν τὰ σπλάχνα, τὴν ἐτρόμαζαν, τὴν ἔκαναν νὰ τρέμει σύγκορμη.

Κι' ἄκουσε πάλι τὴ φωνὴ τοῦ πατέρα της ποὖ ἔλεγε:—«Πρέπει τώρα ὁ 'Αντώνης νὰ τήνε πάρει. Τὴν ὑπόληψή μου τήνε θέλω· θὰ τήνε πάρει». Κι ἀπάνου σὲ λίγο εἶδε τὸ γέροντα νὰ βγαίνει ἀπὸ τὸ σπῖτι βρίζοντάς την, «Σκύλλα, σκύλλα» ἐνῷ ἔπαιρνε τὸν κατήφορο πρὸς τὸ χωριό.

* *
*

Ἐπερνοῦσαν οἱ ὧρες τῆς νυχτὸς μυστικές, σκοτεινές, κρύες· τἀγέρι ἔδερνε τὰ καλαμόφυλλα τοῦ κήπου, ὅπου ἦταν κρουμμένη ἡ Μαρία· ὁ οὐρανὸς ἦταν σκοτεινὸς ἀπὸ τὰ σύγνεφα. Κάπου κάπου μία λάμψη τὸν ἔσκιζε καὶ κάπου κάπου ἀκουότουν τὸ βαθὺ ἀλαργινὸ μουγγητὸ τῆς βροντῆς. Κ' ἡ Μαρία ἔτρεμε ἀπὸ τὴ σκιάξη της, ἀπὸ τὴ ντροπή της, κι ἀπὸ τῆς νυχτὸς τὸ σκοτάδι καὶ τὰ κρύα.

'Απ' ὥρα σ' ὥρα κάποιος ἀνέβαινε τὸ δρόμο κ' ἐρχότουν σπῖτι της· πότε ἕνας γέροντας ἀργὰ ἀργὰ σκυμμένος ἀπὸ τὰ χρόνια, πότε ἕνας μισόκοπος, πότε ἕνας νέος πηδῶντας κ' ἡ Μαρία τοὺς ἀναγνώριζε ἕναν ἕναν καθὼς ἄνοιγαν τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ καὶ τοὺς ἐρώτιζε ἡ λάμψη ποὖ ὁλομεμιᾶς ἔβγαινε ἀπὸ μέσα. Ποιὸς ἤτουν μπάρμπας της, ποιὸς πρῶτος, ποιὸς δεύτερος ξάδερφός της. Κ' ἐπαρατηροῦσε πῶς ὅλοι νιοὶ καὶ γέροι ἐρχόντανε μὲ τὰ ντουφέκια τους στὸν ὦμο. Ἕνας ἕνας ποὖ ἔμπαινε ἐκαλησπέριζε χαμηλόφωνα, ἀλλὰ ἔπειτα δὲν ἐμιλοῦσε πλιά, καὶ ἔτσι δὲν ἐταραζότουν καθόλου ἡ ἡσυχία. Περασμένα τὰ μεσάνυχτα ἀνέβηκε κι ὁ πατέρας της μαζῆ μὲ δύο ἄλλους γεροντους.

Σὲ λίγο τὸν ἄκουσε νὰ λέει χαμηλόφωνα: — «Λοιπὸν τἀποφασίζετε, ἀγαπητοί μου δικοί;»

«Ναὶ» τοῦ ἀποκριθῆκαν μ' ἕνα στόμα, κ' ἕνας ξάδερφός της ἐπρόστεσε:—Εἴτε θὰ κάμει ὅ,τι πρέπει, εἴτε θὰ σκοτωθεῖ· ἂς μὴ ἀναγκάζεται πῶς γιατὶ εἶναι πλούσιος θὰ πατεῖ τὴν [illegible] τοῦ φτωχοῦ! Εἴμαστε τίμιοι [illegible]

«Νὰ ἰδεῖτε κκλὸ στὰ παιδιά σας καὶ στὸ σπῖτι σας» τοὺς εὐχήθηκε ἡ μητέρα της, «σ' πολλάη τή σας!»

Κ' ἡ φωνὴ τοῦ πατέρα της, ἡσυχασμένη λίγο, ἔλεγε τῆς γρηᾶς:— «Μωρὴ Λένη, σύρε βρές την τώρα τὴν καταραμένη· μακρυὰ δὲ θὰ εἶναι φέρτην μέσα στὸ σπῖτι μὴν πεθάνει ἀπὸ τὸ κρύο της.»

Κι ἀμέσως εἶδε ἡ Μαρία ν' ἀνοίγεται ἡ πόρτα, καὶ τὴ μητέρα της νὰ προβάλει, ξέπλεκην, μισοντυμένην, χαμένην ἀπὸ τὸ δαρμὸ καὶ ἀπὸ τὴ λύπη. Τὴν ἄκουσε νὰ κράζει:—Στρίγγλα, ἔλα νὰ σὲ ξεμπομπέψουν οἱ δικοί σου· ἔλα μέσα, ποὖ εἶσαι;» Καὶ τῆς ἀποκρίθηκε δειλὰ δειλά, — «Ἐδώ, ἐδώ» κ' ἐκίνησε πρὸς τὸ σπῖτι της.

* *
*

Πρὸς τῆς νύχτας τὰ χαλάσματα ἕνας ἄντρας ἄνοιξε πάλι τὴν πόρτα, ἐσήκωσε τὸ βλέμμα στὸν οὐρανὸ ποὖ ὁλοένα ἄσπριζε κ' εἶπε μπαίνοντας ὀπίσω μέσα:—«Φέγγει».

«Πάμετε» εἶπε ὁ πλιὸ γέροντας ἀπ' ὅλο τὸ σόϊ.

«Πάμετε» εἶπε ὁ πατέρας τῆς Μαρίας· «τί θέλουμε νὰ βαστάξουμε περσότερες ὧρες τὴ ντροπὴ στὸ σπῖτι μας;» Κ' ἔπειτα ἐγύρισε πρὸς τὴ θυγατέρα του, ποὖ ὅλη νύχτα δὲν τῆς εἶχε μιλήσει. — «[illegible] στὴν κατάρα μου· συμμαζεψε [illegible]

τὸ αἴτιο τῆς ψεύτικης γλώσσας ποὺ ναι γραμμένο τὸ βιβλίο.

Τὸ βιβλίο τοῦ Τανάγρα παρασταίνει ζωὴ ποὺ δὲ γνώρισε ὁ συγραφέας της — μ' ὅσα κι ἂν λέει πὼς τὴν ἔζησε. Μιὰ ζωὴ ποὺ δὲ μαθαίνεται σ' ἕνα ταξεῖδι ὀλίγων μηνῶν οὔτε σὲ δυὸ τρεῖς ἐπιθεώρησες ἑνὸς βαποριοῦ. Πολὺ φυσικὸ ἤτανε νὰ γραφῇ ὄχι στὴ δημοτικὴ μὰ στὴ γλῶσσα τὴν ψεύτικη, τὴ γλῶσσα ποὺ στὸν ἐπιπόλαιο κρύβει τὴν ἀδυναμία καὶ τὴν ἔλλειψη τοῦ ἀληθινοῦ, κάτω ἀπὸ τὴ λάμψη ἐκείνη ποὺ μᾶς συνήθισαν νὰ τὴ νομίζουμε ἥλιου λαμπράδα κι ἂς εἶναι φῶς ἠλέκτρικὸ φτιαχτό, ψεύτικο. Μὰ ὁ Ρέπουλης ποὺ δὲν ἔγραφε τέχνης ἔργο, δημοσιογραφικὰ μόνον ἄρθρα καὶ σκίτσα, μιλεῖ γλῶσσα ποὺ θαρρεῖς κάτι μόνο λείπει γιὰ νἆναι δημοτικὴ καὶ θέλοντας νὰ μιλήσει στὸ αἴστημα—γιὰ τὸν ἰδιαίτερο σκοπὸ ποὺ εἶχε—καὶ γνωρίζοντας τὴ ζωὴ τῶν σφουγγαράδων νοιώθει πὼς μόνο μὲ τὴ ζωντανὴ γλῶσσα θὰ μποροῦσε νὰ τὴ παραστήσει.

Τὸν κ. Τανάγρα δὲ γνωρίζω, ὅπως κανένα ἀπὸ τοὺς λογοτέχνες μας, ἂν καὶ ἀπὸ μικρὸς ζῶ στὴν πνευματική τους συντροφιά, μὰ θαρρῶ πὼς τὸν κ. Τανάγρα πολὺ εὔκολα τραβᾶ ἡ μόδα καὶ τὸ ἐπίκαιρο καὶ βιάζεται νὰ γράφῃ ρομάντσα ἀπάνου σὲ θέματα παρμένα ἀπ' ὅ,τι συγκινεῖ τὸν πολὺ κόσμο. Χωρὶς νὰ ἐξετάσω τὰ λογοτεχνικά του προσόντα πιστεύω πὼς αὐτὸ τὸ τράβηγμα ἀπὸ τὸ «παραχρῆμα» εἶναι σὰν κάπως ἐπικίνδυνο καὶ ὁ πόθος του νὰ διαβάζεται—καὶ βέβαια ὁ τρόπος του νὰ παίρνῃ τὰ ζητήματα τῆς ἡμέρας γιὰ θέματα βιβλίων εἶναι πολὺ κατάλληλος—τὸν κάμνει ὥστε νὰ μὴ γυρεύει τὴν ἀλήθεια, ἀλλὰ τὸ ἐλκυστικὸ καὶ κάθε τι ποὺ κολακεύει τὰ γοῦστα τοῦ ὄχλου. Τὸ φυσικώτερο δὲ νὰ προτιμᾶ καὶ τὴν καθαρεύουσα ποὺ 'ναι ἡ γλῶσσα τῶν νοικοκυραίων ποὺ κάτι θέλουν νὰ διαβάζουν καὶ καθενὸς πατριώτη ποὺ σιχαίνεται καὶ πολεμᾶ τοὺς καταστροφεῖς τῆς προγονικῆς κτλ.

Λίγα λόγια ἤθελα νὰ γράψω καὶ τώρα βλέπω πολλὰ παραπολλὰ. Ἂν βρῆτε κάποια ἀλήθεια τὰ τυπώνετε.

Μήτσος Ἀνθέμης

Ὕδρα 27 Γεννάρη 1905.

ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟ ΜΑΣ

Ἀγαπητὲ «Νουμᾶ»!

Σοῦ γράφω ἐδῶ κάτι καὶ σὲ παρακαλῶ νὰ τὸ βάλῃς στὸ φύλλο σου, γιὰ νὰ δοῦνε οἱ γονεῖς πῶς στραβόνουνται τὰ παιδιά τους περνῶντας ἄδικα στὸ σχολειὸ τὸν καιρό τους καὶ ζαλίζοντας τὰ κεφάλια τους.

Ἔχομε ἕνα μικρὸ παιδάκι, ποὺ τὸ στέλνουμε τώρα δυὸ χρόνια στὸ σχολειό. Ἡ δασκάλα λοιπὸν τοῦ ἔδωσε ἕνα βιβλίο, ποὺ τὸ λένε ἀναγνωσματάριο τοῦ Γεωργαλᾶ, γιὰ νὰ μάθῃ ἀπ' αὐτὸ νὰ διαβάζῃ. Προχτὲς κεῖ ποὺ διάβαζε, ἄκουσα κάτι λέξες, ποὺ ἐγὼ ποὺ εἶχα τὴν τύχη νὰ μάθω κάμποσα γράμματα δὲ μπόρεσα νὰ καταλάβω τὴ σημασία τους. Ἄκου κ' ἐσύ, ἀγαπητέ μου «Νουμᾶ», κ' ἐξήγησέ μου τες:

«Η ΒΕΛΟΝΗ

Ἡ Βελόνη εἶναι ὄργανον διὰ τοῦ ὁποίου ράπτομεν (ἔως ἐδῶ καλά· κύττα τώρα τἀκόλουθα). Ἡ βελόνη λέγεται καὶ ραφίς. Ἵνα ράψωμεν ἔχομεν ἀνάγκην βελόνης καὶ ράμματος. Τὸ ρᾶμμα εἶναι συνήθως περιειλιγμένον. Τὸ οὕτω περιειλιγμένον ράμμα ἢ νῆμα λέγεται ἀγαθίς. Τὰ μέρη τῆς βελόνης εἶναι ἡ ὀπὴ ἢ τρυμαλιὰ, ὁ κορμός, ἡ ἀκωκή». Καὶ μὲ ρωτοῦσε τὸ καημένο τὸ παιδί, νὰ τοῦ πῶ τί θὰ πῇ ἀ κ ω κ ή, τί θὰ πῇ τ ρ υ μ α λ ι ά καὶ τί θὰ πῇ π ε ρ ι ε ι λ ι γ μ έ ν ο ν καὶ δὲν ἤξερα κέγὼ ὁ κακόμοιρος τί νὰ τοῦ ἀπαντήσω.

Γιὰ τοῦτο χάρηκα πολὺ ὅταν εἶδα στὸ πρωτοχρονιάτικο φύλλο σου νὰ βάλῃς διαγωνισμὸ γιὰ ἕν' ἀλφαβητάριο ποὺ νὰ μὴν ἔχῃ κουκκιὰ καὶ κοροφέξαλα, ἀλλὰ νὰ ἔχῃ λέξες, ποὺ θὰ διαβάζῃ ἕνα μικρὸ παιδὶ καὶ θὰ καταλαβαίνῃ τί διαβάζει, καὶ ὄχι νὰ ἔχῃ ἀνάγκη ἀπὸ δραγομάνο. Σὲ συχαίρω λοιπὸν, ἀγαπητέ μου «Νουμᾶ», γιὰ τοῦτο καὶ σὲ χαιρετῶ μὲ ὅλη μου τὴν καρδιά.

Δικός σου

Παντελῆς Α. Τριανταφυλλίδης

Μαγνησία, 24 τοῦ Γεννάρη 1905.

ΤΑ ΣΚΙΡΡΑ ΚΑΙ ΤΟ ΥΔΩΡ

Ἀγαπητὲ «Νουμᾶ»

Εἴχαμε πάρει τὸ δρόμο τῆς Κηβισᾶς προχτὲς τὸ συγνεφιασμένο δειλινὸ γιὰ νὰ βγοῦμε πέρα ἀπὸ τοὺς Ἀμπελόκηπους. Ὁ φίλος μου ἐπιστήμονας ἄνθρωπος καὶ σὰ νὰ μ' ὀνειρεύεται πολιτικὴ..

Στὸ δρόμο φιρὶ-φιρὶ γιὰ φλυαρία πήγαινε, δὲν ἄνθεξα καὶ γὼ καὶ νά σου οἱ ἐκλογὲς στὴ μέση. Τὴ κουβέντα μᾶς τὴν ἔκοψαν κάποιοι ἐργάτες ποὺ στρωναν τὸ δρόμο τοῦ Μαρουσιοῦ. Μᾶς ἐζήτηξαν ἕνα τσιγαρόχαρτο καὶ πάνου σ' αὐτὸ ὁ φίλος μου, ὁ πολιτικὸς τοῦ μέλλοντος, ἔτσι γιὰ ρεκλάμα κι ἀπὸ ἐνδιαφέρο τάχα, τοῦρθε νὰ ζητήσει πληροφορίες γιὰ τὴ δουλειὰ ποὺκαναν, καὶ λέει: «Δὲ μοῦ λές, κουμπάρε, πόθε κομίζουσι τὰ σκῖρρα;» Ἡ φύση ἀλάκαιρη γύρω μας κοκκάλωσε. Ὁ τρισδυστυχισμένος ἀργάτης ἄλλαξε δυὸ πρόσωπα: Ἕνα ὡς τὸ «κουμπάρε» κι ἄλλο στὸ «κομίζουσι τὰ σκῖρρα». Ἐγὼ κουνήθηκα ἀπὸ τὸν τόπο μου.

Νωρὶς ὅμως συνῆρθα κι ἀφοῦ ἔδωκα ἐξήγησες στὸν κουμπάρο γιὰ τὴ προσβολὴ ποὺ τοῦ κάναμε, πῆρα τὸ φίλο μου καὶ φύγαμε. Καὶ πιὸ πέρα τοῦπα:

— Ἔτσι νειρεύτηκες νὰ πολιτευτεῖς; Ἔτσι νὰ μπεῖς στὴν ψυχὴ τοῦ πολίτη; Ἔτσι νὰ νοιώσεις καὶ νὰ αἰστανθεῖς τὶς ἀνάγκες του; Μπράβο σου. Σοῦ πρέπει παράσημο.

— Γιατί ὄχι;

— Καὶ δὲ ντρέπεσαι, καημένε, ποὺ τὸ λὲς χωρὶς κομμιὰ ντροπή; Δὲν ἔμαθες ἀκόμα νὰ κουβεντιάζεις μὲ τὸ χωργιάτη τὸν ἀξύπνητο γιὰ τὰ χαλίκια τοῦ δρόμου καὶ κάνεις πῶς φροντίζεις γιὰ τὴ Μακεδονία, γιὰ «τὰ ὑπόδουλα τέκνα τῆς ἀθανάτου καὶ μεγάλης μητρός!» Καὶ βρίζεις καὶ σύ, ποὺ σὲ λένε καὶ Πλάτωνα, τοὺς Βουλγάρους, τοὺς Πανσλαυϊστὰς, καὶ χαίρεσαι γιὰ τὴ δολοφονία τοῦ Σέργιου, τσαρλατάνε, καὶ βρίζεις τὸν ἀξιωματικό, ποὺ τύπωσε προκήρυξη ἀρβανίτικη γιὰ τοὺς Ἑλληνομπογιατισμένους **Ἀρβανίτες**;

— Μὴ μοῦ θυμίζεις τὸν προδότην!

— Κοῖτα μὴ σοῦ φύγει κανένα νέ! Τὸν προδότην! Ὄχι! τὸν Μεφιστόφελε μάλιστα, ὄχι προδότην. Σὰν Ἀρβανίτης κι αὐτὸς καὶ γνωρισμένος μὲ τὰ λεύτερα Ἀρβανιτοχώρια μας, εἶδε πῶς ἄλλη γλῶσσα δὲ θὰ νοιώσουνε γιὰ τὸ σκοπό του μόνε τὴ δική τους, καὶ δὲν ἔκανε ἄλλο παρὰ νὰ καταπιαστεῖ τὸ μόνομέσο γιὰ τὴν ἁπλῆ συνενόηση. Τὴν ἀρβανίτικη γλῶσσα. Τί ἤθελες νὰ κάνει; Ὅ,τι ἔκανες καὶσύ; Νὰ σκοτώσει κόσμο μὲ τὸ τρομερὸ «κομίζουσι τὰ σκῖρρα;» Ζήτησε νὰ ζωντανέψει καρδιὲς καὶ πίστεψέ με πῶς τὸ πέτυχε. Τὸ εἶδα μὲ τὰ μάτια μου. Τρέχα σὺ μὲ τὴ στρυχνίνη σου τώρα καὶ μάζευε καυκαλίθρες!

Μὰ ὁ φίλος μου δὲν ἄκουε λέξη ἀπὸ τὴν κουβέντα μου καὶ σὰ φτάσαμε στὸ Χαλάντρι, στάθηκε νὰ ρωτήσει κάπιες λιγερὲς χωργιατοποῦλες στὴ βρύση: «Πόθεν διοχετεύεται τὸ ὕδωρ;!!»

Ρουβλιώτης

ἔχεις· ὅλα, ὅλα· φόρεσε τὰ γιορτιάτικά σου».

Ἐκείνη ὑπάκουσε ἀμίλητα κ' ἐντύθηκε μπροστὰ στοὺς ἄντρες ποὺ δὲν ἐμιλοῦσαν οὔτε κεῖνοι. Ἕνα ὀρνίθι ἐλάλησε πρῶτο πρῶτο, καὶ τοῦ ἀποκριθῆκαν καὶ τἄλλα ὀρνίθια τῆς γειτονιᾶς, κ' ἔπειτα τὰ πλιὸ μακρυσμένα· καὶ τότες ὁ πατέρας εἶπε:

«Ἂς κινήσουμέτε, ὁ θεὸς βοηθός!»

Ἦταν ὅλοι ὅλοι μία δεκαπενταριά· ἄλλοι μὲ στενά, ἄλλοι μὲ πλατοβράκια· ἄλλοι μὲ φέσι καὶ ἄλλοι μὲ ψάθα στὸ κεφάλι. Μὲ τὸ λόγο τοῦ Ζόψη ἐσηκωθῆκαν ὅλοι. Οἱ γέροι ἐβγῆκαν πρῶτοι, οἱ νέοι κατόπι τους καὶ στὸ ὕστερο ἡ Μαρία μὲ τὸν πατέρα της.

«Καταβώδιο» εὐκήθηκε ἡ γρηά, ποὺ ἔμεινε στὸ σπῖτι «ἡ Παναγία κοντά σας.»

Οἱ ἄντρες ἐκατέβαιναν τώρα σοβαροὶ τὸν κατήφορο μὲ τὰ ντουφέκια στὸν ὦμο, σιωπηλοί, βιαστικοί, ἀποφασισμένοι· κ' ἡ Μαρία, μὲ τὸ κανίστρι της γιομάτο ροῦχα στὸ κεφάλι, στὴ μέση τους συγκινημένη. Ἐκατέβηκαν τὸν ἄσκημο δρόμο τῆς γειτονιᾶς, κ' ἐμπῆκαν στὴ μεγάλη στράτα τοῦ χωριοῦ· καὶ ἀφοῦ ἀνάμεσα στὰ σπίτια ποὺ ἦταν ἀκόμα κλειστὰ ἐπροβάτησαν κάμπόσο, ὁ πατέρας εἶπε τὴ θυγατέρα του σταματαίποντας:

— Ἐλενή, τώρα θὰ πᾶς ὁμπρὸς μοναχή σου· θὰ πᾶς, ἀκοῦς; θὰ πᾶς στὸ σπῖτι του· εἶναι ἀκόμα κλεισμένο· ὅταν ἀνοίξουν θὰ μπεῖς μέσα· ἀκοῦς; κι' ἃ σὲ διώξουνε δὲ θὰ φύγεις· κι ἃ σὲ βαρέσουνε θὰ φωνάξεις καὶ δὲ θὰ φύγεις· προτιμώτερο νὰ σὲ σκοτώσουνε παρὰ νὰ φύγεις· ἄκουσες; Πήγαινε λοιπό».

Ἔτσι τὴν ὁρμήνεψε μὲ σοβαρότητα· κι ὡς τόσο ἐξημέρωνε· οἱ πετεινοὶ ἐλαλοῦσαν ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὰ σπίτια, κάπου κάπου ἕνα παραθύρι ἀνοιγότουν, ἀπὸ τὸν οὐρανὸ ἔπεφτε ψιλὴ βροχή, κ' ἔκανε κρύο. Ἡ Μαρία ἐστεκότουν τρεμάμενη στὴ μέση τοῦ δρόμου καὶ δὲν ἀποφάσιζε· οἱ ἄλλοι ἄντρες εἶχαν σταθεῖ παράμερα.

«Πήγαινε» τῆς εἶπε πάλι «πήγαινε· ὅ,τι ἔκαμες, ἔκαμες».

Ἐκείνη ἀναστέναξε βαθειά, ἔκλεισε τὰ μάτια, κ' εἶπε.

«Δός μου τὴν εὐκή σου, ἀφέντη· δός μου την».

Ὁ γέροντας ἔκαμε ἕνα κίνημα μ' ὅλο του τὸ κορμί· ἐσούφρωσε τὸ μέτωπο, τὴν ἐκοίταξε στὰ μάτια, καὶ αἰστάνθηκε πῶς στὰ βλέφαρά του ἀνέβαινε μία ὄρμα καφτερή. Τῆς εἶπε: — «Ἔχε την· ἀλλὰ πήγαινε· ἄμε στὴν εὐκή μου, θυγατέρα».

Πολὺ δὲν ἐπρόβατησε μοναχή της κ' ἐπλάθηκε μπρὸς σ' ἕνα σπῖτι μεγάλο καὶ καθάριο στὴ μέση τοῦ χωριοῦ. Οἱ δικοί της ἐστεκόνταν παραμονεύοντας. Σὲ λίγο ἀπὸ μέσα ἄνοιξαν ἀνύποφτα τὴν πόρτα καὶ μία γυναῖκα μισόκοπη, ἀσυγύριστη ἀκόμα ἐπαρουσιάστηκε στὸ κατῶφλι.

«Καλημέρα» τῆς εἶπε ἡ Μαρία κ' ἐμπῆκε στὸ σπῖτι μαζῆ μὲ τὰ ροῦχα της πρὶν τῆς ἀφήκει καιρὸ νὰ τὴν ἐμποδίσει· κ', ἐπρόστεσε, ὅταν ἤτουν μέσα: — «Ἦρθα νὰ βρῶ τὸν Ἀντώνη σας, μητέρα».

Ἡ νοικοκυρὰ τὴν ἐκοίταξε ξιππασμένη καὶ δὲν ἔβρισκε λόγια νὰ τῆς ἀπαντήσει· ἄχνισε κ' ἐχόλεψε κ' ὕστερα φωνάζοντας τῆς εἶπε: — «Φεύγεις ἀπὸ δῶ, μαγάρα· φεύγεις ἀπὸ τὸ σπῖτι μου, παληοθήλυκο;» Καὶ τὴν ἔπιασε ἀπὸ τὴ μέση γιὰ νὰ τὴν ἀμπώσει ὄξω.

Ἀλλὰ ἡ Μαρία ἀντιστάθηκε μὲ δύναμη κ' ἐφώναξε κλαίοντας· — «Ἐδῶ, ἐδῶ θὰ σταθῶ, ἀφοῦ ὁ γιός σου μ' ἄσκωσε τὴν τιμή».

«Πῶς, λογγοδαρμένη; τί σοῦ φαίνεται; θὰ μπῆς ἐδῶ μέσα νοικοκυρά;» Κ' ἔκραξε· — «Ἀναστάση, ἔλα νὰ ἰδεῖς τί ξαφνικὸ μᾶς ἔβρηκε σήμερα».

Ἕνας χωριάτης πενηντάρης ψηλὸς καὶ παχὺς ἐφανερώθηκε στὴν ἀρχὴ τῆς σκάλας κ' ἐκοίταξε μία στιγμὴ [illegible] θυμωσε· κ' ἔπει-

ΔΑΣΚΑΛΟΣ ΦΟΝΙΑΣ

Φίλτατε «Νουμᾶ»,

Ἂν εἶτανε γιὰ κορμιὰ θὰ σοῦστελνα ἀριθμοὺς μονάχα, γιὰ τὸ φωτεινότατο καθρέφτη ποῦ ἐστόλησες ἐδῶ καὶ δυὸ μῆνες τὸ Φονοπάζαρο. Μὰ εἶναι σκοτωμοὶ ψυχῶνε ἐδῶ. Σκοτωμοὶ ποῦ δὲ γράφουνται μὲ ἀριθμούς, μὰ ζωγραφίζουνται μ' αἷμα. Μεγάλοι σκοτωμοὶ αὐτοί, γιατὶ πεθαίνει ὁ τόπος ἀλάκαιρος κι ὅλα τὰ γιασροσόφια τῶν ἐπισήμων λογάδων δὲ μποροῦν κανένα καλὸ νὰ φέρουν. Ἱστοριοῦλα λιγόλογη εἶναι καὶ δὲ θὰ κουράσω μὲ παχειὰ λόγια τὸ μάτι τῶν σημερινῶν Κυκλωπάδων μας. Ἕνας καθηγητὴς στὸ γυμνάσιο τῆς Ἀντριανούπολης — ἂν θέλεις καὶ τὄνομά του, Παπαχρήστου— γιὰ νὰ μὴ μπορεῖ νὰ συμμορφώσει μὲ τοὺς γραμματικοὺς κανόνες του πέντε μαθητάδες, γιὰ νὰ βλέπει πῶς δὲν ἦταν ἄξιοι νὰ χωνέψουνε τὰ «τελικὰ νὶ» καὶ τὰ «τοιάδε, τοιόνδε καὶ ὁ νοῦς, τοῦ νοὸς, τοῦ νοῦ» τοὺς κοπανᾶει μιὰ γερὴ κατακεφαλιὰ στὶς ἐξετάσες καὶ ἂς πάει νὰ κάνουν τὰ παράπονά τους στὸν κατῆ!

Μὰ καὶ κεῖνοι δὲ μποροῦσαν νὰ χάνουν τὸν καιρό τους μὲ τὸ σχολαστικισμὸ καὶ τὸ θάνατο τοῦ Ἐθνικοῦ φονιὰ καὶ «μίαν ὡραίαν πρωίαν»—ὅπως συνειθίζουνε καὶ λένε οἱ σοφοὶ φραντζέζοι — οἱ δυὸ ἀπὸ τοὺς ἀπογόνους τοῦ Περικλῆ μπῆκαν σὲ Βουλγάρικο σχολειό, οἱ ἄλλοι δυὸ σὲ Τούρκικο, κι ὁ τελευταῖος σὲ Φραντζέζικο—κι ὅλοι γιὰ νὰ δουλέψουν ἀργότερα τὴν Ἐθνικὴ ἰδέα κατὰ πῶς τοὺς τήνε δίδαξε ὁ «Ἕλλην διδάσκαλος».

Θὰ μοῦ πεῖς, καὶ τί εἶν' αὐτὸ μπροστὰ σὲ τόσ' ἄλλα. Δὲ σοῦ λεω. Ἀγκαλὰ ἔχουμε δῶ πιὸ σπουδαῖα. Ἐκλογές, πανσλαυϊσμοὺς ρούβλια, λογῆς-λογῆς νταβατούρια. Τὶς ἄλλες εἴχαμε καὶ Πόλεμο.

Ὅλα τὰ ξεχνῶ νὰ πάρει ὁ διάολος! Δὲν ἀξίζω μιὰ πεντάρα. Τί νὰ γίνει!!

Τουρκομερίτης

ΙΩΑΝΝΗΣ Σ. ΔΙΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΑΘΟΛΟΓΟΣ ΝΕΥΡΟΛΟΓΟΣ

ΥΦΗΓΗΤΗΣ ΕΝ ΤΩ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩ

ΟΔΟΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ 82

ΔΕΧΕΤΑΙ 3—5 Μ.

ΟΤΙ, ΘΕΛΕΤΕ

Πολλοὶ μιλήσανε κι αὐτὴ τὴ βδομάδα γιὰ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα. Σοφὰ ὅλοι καὶ καλοσυνείδητα.

— Ὁ κ. Καλαποθάκης λ. χ. ἔβαλε στὸν λαιμοδέτη του μιὰ πολύτιμη καρφίτσα τῶν Παλαιολόγων, τῶν προγόνων του, ἔστησε στὸ τραπέζι του δυὸ κολῶνες ἀπὸ πεντόλιρα, ἴσια μ' ἑκατὸ χιλιάδες φρ. χρ. κι ὀπάνου, κ' ὕστερις ἀρχίνησε νὰ μιλάει γιὰ τοὺς π έ ν η τ ε ς τοὺς δημοτικιστές.

— Ὁ κ. Σκόκος, ὁ διαπρεπέστατος καὶ φίλτατος ἡμερολόγιος, ξετίναξε τὸ φτωχὸ τὸ Φιλήντα, κι ἀνεκάλυψε στὸ τέλος πῶς σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα ὑπάρχουν ἑκατὸ σαράντα μ ό ν ο δημοτικιστὲς, μπροστὰ σὲ τόσα ἑκατομμύρια καθαρευουσάνους!

— Ὄχι πῶς δὲν κατάλαβε, μὰ δὲ θ έ λ η σ ε νὰ καταλάβει ὁ κ. Σκόκος πῶς στὸν κατάλογό του ὁ Ψυχάρης μιλοῦσε γιὰ ἑκατὸ σαράντα π ο ὺ γ ρ ά φ ο υ ν τὴ δημοτική, ἐνῶ ἡ καθαρεύουσα δὲν ἔχει οὔτε μιὰ ντουζίνα τῆς προκοπῆς νὰ παρουσιάσει σήμερα.

— Γιὰ τὶς ἀνοησίες τοῦ κ. Παπαλαγιαρνῆ τί νὰ εἰπεῖ πιὰ κανείς! Ξέχασε ὁ ἐρίφης πῶς καὶ λόγου του τὸ ἀνάλατο «λαγιαρνὶ» στὴ δημοτική ἔγραψε καί... σφυρίχτηκε γιὰ τὴν ἀποτυχία του.

— Ὁ «Χρόνος» τῆς Τετάρτης σατύρισε περίφημα τὸ Δημεροψήφισμα τῆς «Ἑσπερινῆς». Τέτιες ἔξυπνες σάτυρες πολὺ σπάνια βλέπουμε στὸν τύπο μας. Τὰ συχαρήκια μας σ' ἐκεῖνον ποὺ τἄγραψε.

— Κατορθώσαμε νὰ μάθουμε κ' ἕνα σπουδαῖο μυστικὸ καὶ σᾶς τὸ λέμε νὰ χαρεῖτε:

— Ξέρετε ποιὸς εἶναι ὁ κ. Δημ.—Δημ. ποὺ ξετίναξε τὸν «Κύκλωπα» στὴν «Ἑσπερινή»;

— Ὁ κ. Διπλοδημήτρης γράψαμε, μὰ μᾶς εἶπανε πῶς πέσαμε ὄξω. Δ η μ. — Δ η μ. δὲν εἶναι ἕνα πρόσωπο, ἀλλὰ δυό, οἱ κ.κ. Δῆμ—ερ καὶ Δ η μ—ητρακόπουλος. Ἕνα εἶδος ἀδερφοὶ Γκονγκούρ, νὰ ποῦμε. Ἡ Δ η μ—ανδρία αὐτὴ θὰ γράψει κι ἄλλα πολλά. Θὰ τὸ δεῖτε.

— Μᾶς γράφει φίλος ἀπὸ τὴν Πετρούπολη: Οἱ φιλελεύθερες ἐφημερίδες τῆς Ρωσσίας ἀναγγέλνουν μ' ἐνθουσιασμὸ πῶς στὸ Παρίσι ἱδρύθηκε φιλορωσσικὸς σύλλογος ἀπὸ τὶς κυρίες Ψυχάρη, Ζολᾶ καὶ Ντοριάν, μὲ πρόεδρο τὸν Ἀνετὸλ Φράνς.

— Σκοπὸς τοῦ συλλόγου εἶναι νὰ δίνει στοὺς Γάλλους ἀληθινὲς πληροφορίες γιὰ ὅ,τι γίνεται σήμερα στὴ Ρωσσία, κι ὄχι τὶς πληροφορίες τῆς Ρωσσικῆς Κυβέρνησης ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι πάντα σωστὲς, μὰ ὅπως συφέρνει σ' αὐτὴ νὰ τὶς παρουσιάζει.

— Τὸ ξέρετε δὰ πῶς οἱ δασκάλοι τὸ χωριὸ Χαρβάτι τὸ βαφτίσανε τώρα τελευταῖα Π α λ λ ή ν η ἀρχαιοπρεπέστατα.

— Κάποιος λοιπὸν ποὔγραφε κάτι προχτὲς στὴν «Ἑστία» ἀνακάλυψε πῶς ἡ ἀρχαιοπρεπὴς Παλλήνη εἶχε καταχωσθεῖ ἀπ' αἰώνων ὑπὸ τὸ ἄσημον τοῦ Χαρβατιοῦ ὄνομα».

— Κι ὁ ἴδιος Κ ά π ι ο ς παρακάτω, ξεχνώντας τὴν ἀρχαιοπρέπειά του, παινοῦσε μερικὰ λόγια ποὺ εἶπε ἡ κ. Καλλιφρονᾶ στοὺς χωριάτες τῆς Παλλήνης, δυὸ λόγια Χ α ρ β α τ ι κ ώ τ α τ α.

— Γιατὶ ἡ κ. Καλλιφρονᾶ δὲ μίλησε μὲ γλώσσα τῆς Παλλήνης. Μίλησε μὲ γλώσσα τοῦ Χαρβατιοῦ, δηλ. μὲ γλώσσα τῆς καρδιᾶς καὶ τῆς ἀλήθειας: «Ἐὰν ἐζοῦσε ὁ ἄντρας μου, τοὺς εἶπε, ποὺ τόσο σᾶς ἀγαποῦσε, θὰ σᾶς ἔλεγε αὐτὸς σήμερα καὶ πρῶτα σὲ σᾶς μιὰ εὐτυχία τοῦ σπιτιοῦ μας» κτλ. Τί παράξενα πράματα!

Ο ΙΔΙΟΣ

ΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΙ

ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

Η ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΟΥ κ. ΣΤΡΕΙΤ

Η ΣΥΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

ΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΑΙ ΜΑΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Ἐκ τῆς ἀναγνωσθείσης προχθὲς κατὰ τὴν γενομένην συνέλευσιν τῶν μετόχων τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης ἐκθέσεως τοῦ κ. Σ. Στρέϊτ ἀποσπῶμεν τὴν κατωτέρω λίαν ἐνδιαφέρουσαν καὶ ἐνδεικτικὴν τῆς γονιμότητος τῶν ἐργασιῶν τοῦ ἐθνικοῦ τούτου ἱδρύματος, κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος.

Τῆς λεπτομεροῦς ἀναλύσεως τῶν κατὰ τὸ ὑπόλοιπον ἔτος ἐργασιῶν τῆς Τραπέζης προέταξεν ὁ κ. Στρέϊτ γενικάς τινας παρατηρήσεις περὶ τῶν ἐργασιῶν τῆς Τραπέζης.

Τὸ νέον δάνειον

Ἡ Διοίκησις τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης ἐπεζήτησε τὴν αὔξησιν τῶν μέσων αὐτῆς διὰ τῆς ἐκδόσεως δανείου 20,500,000 δραχμῶν εἰς τραπεζιτικὰ γραμμάτια, κατώρθωσε δὲ καίτοι ἐξετέθη εἰς δημοσίαν ἐγγραφήν, μόνον τὸ ἥμισυ τοῦ δανείου νὰ καλυφθῇ, ποσὸν πολὺ ἀνώτερον αὐτοῦ, τὸ πλεῖστον εἰς μικρὰ τμήματα. Ἔκτοτε τὸ δάνειον ὑπερετιμήθη.

Οὕτω διετέθη ἐν ὅλῳ μέχρι τέλους τοῦ ὑπολόγου ἔτους ποσὸν ὁμολογιῶν 186,600 ἀντιτίμου δρ. 18,660,000.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ ἀγοραία τιμὴ ἐσημειώθη ἐν τέλει τοῦ ἔτους εἰς δρ. 117·—ἤτοι δρ. 17 ὑπὲρ τὸ ἄρτιον. Τὸ ὑπόλοιπον διαμένει πρὸς τὸ παρὸν διαθέσιμον· τοὺς σχετικοὺς ἀριθμοὺς εὑρίσκετε ἐν τῷ Ἰσολογισμῷ τῆς 31 Δεκεμβρίου 1904.

τα μὲ βροντερὴ φωνὴ εἶπε.

«Τί γυρεύεις σπῖτι μου; πήγαινε στὸ διάολο, ὅπου σοῦ πρέπει». Κ' ἐκατέβηκε βιαστικὰ τὰ σκαλιὰ κι ἄρπαξε τὴν κοπέλλα καὶ τὴν ἔβγαλε ὥς τὴν πόρτα. Ἀλλὰ ἀνοίγοντας ἐφοβήθηκε. Εἶδε τἀγριεμένα πρόσωπα τῶν Ζόψιδων, ποῦχαν περικυκλώσει στενὰ τὸ σπῖτι κ' ἐκλειοῦσαν μὲ τὰ κορμιά τους τὴ μπασιά. Ἀπὸ κεῖνους ἕνας μεγάλος κι' ὤμορφος ποῦ φοροῦσε πλατοβράκι, καὶ ποῦ ἦταν ἀπ' ὅλους ὁ πιὸ δυνατὸς νέος, τοῦπε μὲ θυμωμένη φωνή:

«Ἄφησε μέσα τὴν κοπέλλα, δὲ βγαίνει κανένας ἀπὸ τὸ σπῖτι· οἱ ἴδιοι τὰ κάμετε, οἱ ἴδιοι νὰ τὰ διορθώσετε· θέλουμε τὴν ὑπόληψή μας!» Καὶ γιὰ νὰ φοβερίσει ἐσήκωσε τὸ λύκο τοῦ ντουφεκιοῦ του.

Ὁ νοικοκύρης ἐσκιάχτηκε περσότερο· «Πῶς κάνεις ἔτσι» τοῦ ἀπάντησε γλυκὰ κ' ἔκλεισε τὴν πόρτα ἀφίνοντας μέσα τὴ Μαρία· κι' ἀνέβηκε ἀπάνου.

Τώρα ὄξω εἶχε μαζεφτεῖ κι' ἄλλος κόσμος, τὸ χωριὸ ὁλάκερο, κι' ὁ δρόμος εἶχε γιομίσει. Ἀπὸ τἄλλα σπίτια ποῦ ἦταν ζάγναντα ἐπρόβαλαν στὰ παραθύρια γυναῖκες, μὲ πρόσωπα περίλυπα καὶ φοβισμένα, ποῦ ἐκοίταζαν τὴν πολιορκία καὶ ἀνάμεναν νὰ ἰδοῦν τὸ τέλος. Καὶ τοῦ λαοῦ ἡ φωνὴ ἐκατάκρενε τοὺς νοικοκυρέους ποῦ ἤθελαν νὰ σηκώνουν τοῦ ὀρτωχοῦ τὴν ὑπόληψη, κ' ἐπαινοῦσαν ὅλοι τὸ κίνημα τῶν βρισμένων. Ὡς καὶ ὁ ἀστυνόμος κ' ἕνας χωροφύλακας ἦταν ἀφτοῦ, ἀλλὰ δεν ἐμποροῦσαν νὰ κάμουν ἄλλο παρὰ νὰ βλέπουν ἄνεργοι τὸν κόσμο, ποῦ ἀνακατονότουν ὀργισμένος, ποῦ ἐμιλοῦσε μεγαλόφωνα, ποῦ ἐποθοῦσε ὅλος ἀντάμα νὰ γδικηθεῖ τὸ ἀδίκημα, πέρνοντας γιὰ δημόσια ντροπὴ τὸ ἀτίμασμα τῆς φτωχῆς κορασίδας. Μὲ μίας ὅλα τὰ κεφέλια ἐκοίταζαν ἕνα παράθυρο, στὸ ἀπάνου πάτωμα τοῦ σπιτιοῦ, ὅπου ὁ Ἀναστάσης εἶχε φανερωθεῖ, καὶ τὸν ἄκουσαν ὅλοι νὰ λέει δειλὰ, δειλὰ:

«Ὁ Ἀντώνης μας ἔφυγε· τί θὰ τὴν κάμουμε;»

Μὰ τὸ χωριὸ ἐβούισε ἀπὸ κάτου φοβερίζοντας, σηκόνοντας τὰ χέρια, καὶ μὲ μία φωνὴ πολλοὶ ἀποκριθῆκαν: — «Ψέματα, ψέματα!» Καὶ ἡ χοντρὴ φωνὴ τοῦ ξάδερφου τῆς Μαρίας, νικῶντας τὴ χαλοὴ ἀκούστηκε νὰ λέει: — «Θὰ βάλουμε στιὰ νὰ σᾶς κάψομε! Ἀτιμία σας· θέλετε νὰ ντροπιάζετε τὴ φτώχια!»

Μία μεγάλη κραυγὴ ἐβγῆκε τότες ἀπ' ὅλα τὰ στήθια, κι' ὁ Ἀναστάσης ἔκλεισε τὸ παράθυρο σκιασμένος. Οἱ γυναῖκες στὰ παράθυρα τῆς γειτονιᾶς ἐχτυπιόνταν κ' ἐουρομαθοῦσαν τὰ μαλλιά τους, ἔκλαιγαν κ' ἐφώναζαν π' ἐκεῖνες.

Ἔτσι ἀπέρασε καμπόσο· καὶ τὸ παράθυρο ἀνοίχτηκε πάλι, κι' ὁ Ἀναστάσης ἐφανερώθηκε ὀπίσω, κίτρινος ἀπὸ τὴ χολή του καὶ ἀπὸ τὸ φόβο του, κ' ἐφώναξε: — «Ὁ Ἀντώνης μαυ δὲν ἔκαμε τίποτα· δὲν τῆς ἄσκωσε τὴν τιμή· πρῶτα τὴν εἶχε ἀγαπητικιὰ ὁ Γιώργης ὁ Βάρδας· ρωτῆστε τον· ὅπως τὴν ἔβρηκε τὴν ἄφηκε ὁ Ἀντώνης.»

«Συκοφαντία, ψέματά σας» τοῦ ἀποκριθῆκαν πολλὰ στόματα καὶ ἀκούστηκε ἕνας ντουφεκισμὸς τὸν ἀγέρα.

«Πρέπει νὰ τὴν πάρει, πρέπει» ἐφώναζε ὁ λαὸς «ναί, ναί».

Ὁ Ἀναστάσης ἔκλεισε πάλι τὸ παράθυρο.

* * *

Ἀφτὴν τὴ στιγμὴ ἡ Κατερίνα ἀχνὴ ἀπὸ τὴ σύγχυση, σοβαρὴ καὶ δακρυσμένη, ἀκατάστατη στὴ φορεσιά της, ἔσκισε τὸν κόσμο κ' ἐζήτησε νὰ μπεῖ στὸ πολιορκημένο σπῖτι. Ἔσπρωξε τὴν πόρτα, ποῦ δὲν ἦταν μανταλωμένη, καὶ στὸ μπᾶσμα τοῦ σπιτιοῦ ἔβρηκε τὴ Μαρία, καθούμενην σ' ἕνα σκαλὶ καὶ τρεμάμενην.

«Κακόγνωμη» τῆς εἶπε «βλέπεις τί κάνεις; θὰ γένουνε φονικὰ στὸ χωριό!» Κι' ἀνέβηκε ἀπάνου.

Τὸ σπῖτι μέσα ἤτουν ἀνουκάτου· ὁ Ἀναστάσης ἔκαρπατοῦσε μὲ μεγάλα πατήματα θλιμμένος· ἡ γυ-

Διὰ τῆς ἐκτεθείσης ἐκδόσεως λαχειοφόρου δανείου, αὐξήσαντες—ἐπὶ τόκῳ οὐχὶ ἀνωτέρῳ τοῦ ἐπὶ τῆς Τραπέζης καταβαλλομένου ἐπὶ τῶν πολυετῶν παρ' αὐτῇ ἐντόκων καταθέσεων—τὰ διαθέσιμα τῆς Τραπέζης μέσα κατ' ἴσον ποσόν, οὐ μόνον ὑπηρετοῦμεν τὰς τῆς κτηματικῆς πίστεως ἀνάγκας τοῦ τόπου, ἀλλὰ καὶ ἐδημιουργήσαμεν τίτλον τὰ μάλα παρακινοῦντα—διὰ τῆς ἐλπίδος ἐκτάκτου τινὸς κέρδους—τὰς ἀπορωτέρας παρ' ἡμῖν κοινωνικὰς τάξεις πρὸς οἰκονομίαν ἐπὶ τῶν μικρῶν αὐτῶν πόρων, πρὸς ἣν τὰ ἁπλᾶ ταμιευτήρια ἡμῶν ἀνεπαρκῶς συντελοῦσι, μεθ' ὅλον τὸν ἐπ' αὐτῶν καταβαλλόμενον παρ' ἡμῶν τόκον πρὸς 4 ο/ο, καὶ τὰς προσπαθείας ἡμῶν πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς σχετικῆς ἐργασίας.

Ἡ Ἀνατολικὴ Τράπεζα

Ἀναφέρει κατόπιν ἡ ἔκθεσις ὅτι παρὰ τοῦ κοινοῦ ἐθεωρήθη ὠφέλιμος οὐ μόνον ἐν Ἑλλάδι, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἡ μετὰ τῆς ἐν Βερολίνῳ Ἐθνικῆς Τραπέζης ἐν Γερμανίᾳ σύστασις Τραπέζης ἐμπορικῆς ἑλληνικῆς ἐθνικότητος, ἑδρευούσης ἐνταῦθα διὰ κεφαλαίου καταβεβλημένου ἐπὶ τοῦ παρόντος φρ. χρ. 10,000,000, οὗ ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα μετέσχε κατὰ φρ. 5,000,000.

Κατὰ τὸ καταστατικόν, ἐπιτρέπεται ἡ σύστασις ὑποκαταστημάτων ἐν τῇ πρόσῳ Ἀνατολῇ, ἤτοι συγκεκριμένως ἐν τῇ θαλασσίᾳ λεκάνῃ, τῇ βρεχούσῃ τὰ παράλια τῆς Ἑλλάδος, τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας, τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ Παλαιστίνης, τῆς Αἰγύπτου καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου.

Ἀντικείμενον τῆς Τραπέζης εἰσὶ τραπεζικαὶ πράξεις ἐξυπηρετοῦσαι τὰς συναλλακτικὰς σχέσεις τῆς ὁρισθείσης ἀνωτέρω περιοχῆς τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἰδίως τὰς ἐξαγωγικὰς καὶ εἰσαγωγικὰς ἐργασίας μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Ἤδη συνέστη Ὑποκατάστημα ἐν Κωνσταντινουπόλει, μελετᾶται δὲ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἡ σύστασις ἑτέρων ἐν Θεσσαλονίκῃ, Σμύρνῃ καὶ Ἀλεξανδρείᾳ· συνέστη δὲ εἰς ἐξυπηρέτησιν τῶν μετὰ τῆς Γερμανίας ἐξαγωγικῶν καὶ εἰσαγωγικῶν σχέσεων καὶ κατάστημα πρακτορείου ἐν Ἀμβούργῳ, παρ' ᾧ θέλει συμπράττει Ἐπιτροπὴ (κομιτὲ) ἐκ τριῶν Γενικῶν Προξένων τῆς Ἑλλάδος ἐν Γερμανίᾳ (τοῦ ἐν Ἀμβούργῳ, τοῦ ἐν Βερολίνῳ καὶ τοῦ ἐν Μονάχῳ) καὶ τριῶν ἐμπόρων καὶ κεφαλαιούχων πρωτίστης περιωπῆς τοῦ Ἀμβούργου. — Γνωρίζετε βεβαίως ὅτι ἡ εἰσαγωγὴ καὶ ἐξαγωγὴ ἐν σχέσει πρὸς τὴν Γερμανίαν ἐξυπηρετοῦνται πρωτίστως διὰ τοῦ Ἀμβούργου, τοῦ μεγαλειτέρου ἄλλως τε ἐμπορικοῦ λιμένος τῆς Ἠπειρωτικῆς Εὐρώπης.

Ἡ διεύθυνσις τῶν καταστημάτων τῆς Τραπέζης τῆς Ἀνατολῆς θέλει ἐνεργεῖσθαι διὰ διευθυντοῦ συμπράττοντος μετὰ συνδιευθυντοῦ (ντιρεκτὲν ἀντζουὰν) κατὰ συνδυασμὸν ἀνταποκρινόμενον εἰς τὴν τεθειμένην ἐν τῇ συμπράξει τῶν δύο ἱδρυτριῶν Τραπεζῶν βάσιν ἀπολύτου ἰσότητος.

Αἱ ἐμπορικαί μας σχέσεις

Τὰ προσδοκώμενα παρ' ἡμῶν ἐκ τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ἱδρύματος ἀγαθὰ ἀποτελέσματα διά τε τὸν τόπον ἡμῶν ὡς καὶ διὰ τὴν παρακειμένην αὐ ῷ ἐγγυτέραν Ἀνατολὴν περιττὸν ν' ἀναφέρω. — Σὺν τούτοις ὅμως ἴσως ἐνδείκνυται νὰ μὴ παραραθῇ ἕτερον πλεονέκτημα, τὸ τῆς ἐνισχύσεως τῶν οἰκονομικῶν σχέσεων τοῦ τόπου τούτου μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ, περιλαμβανομένης καὶ τῆς Γερμανίας, οὐσιωδῶς ἐλαττωθεισῶν, ἰδίως ὡς πρὸς τὴν τελευταίαν ταύτην, ἀπὸ τοῦ ἔτους 1893, πρὸς ζημίαν βεβαίως ἀμφοτέρων τῶν εἰρημένων χωρῶν.

Τῶν κατὰ τὴν σύστασιν τῆς Τραπέζης προσενεχθεισῶν ὑπὸ τῶν ἱδρυτῶν συμμετοχῶν εἰς Τραπέζας πρώτης τάξεως τῆς Γερμανίας, Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας ἡ πρόθυμος ἀνάληψις τεκμαίρεται οὐ μόνον τὴν ἐκεῖ ἐκτίμησιν τῶν ἱδρυτριῶν Τραπεζῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν βάσεων, ἐφ' αἷς τὸ νέον ἵδρυμα εἰσέρχεται εἰς τὸν κύκλον τῶν διεθνῶν Τραπεζῶν.

Αἱ στεναὶ σχέσεις ἄλλως τε τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος ἁπανταχοῦ τῆς Εὐρώπης, καὶ ἰδίᾳ ἐν Γαλλίᾳ καὶ Ἀγγλίᾳ, μετὰ πρωτευόντων ἐκεῖ Τραπεζικῶν οἴκων οὐδόλως πρόκειται διὰ τοῦ νέου ἱδρύματος νὰ ἐλαττωθῶσιν, ἀλλὰ τοὐναντίον διὰ τῆς Τραπέζης τῆς Ἀνατολῆς μέλλουσι ν' ἀναπτυχθῶσιν· οὐδένα δὲ πρόκειται νὰ ἔχῃ ἀποκλειστικὸν χαρακτῆρα αὕτη κατὰ χώρας οὔτε κατὰ πρόσωπα.

Ἡ ἐπικαταλλαγὴ

Κατὰ τὴν ἔκθεσιν τοῦ κ. Στρέϊτ, ἡ ἐπικαταλλαγὴ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἀνῆλθεν εἰς 1,49 δραχ. κατ' ἀνώτατον ὅρον ἐν τέλει Ἰανουαρίου, καὶ εἰς δρ. 1,29 1)2 ἐν ἀρχῇ Ἰουνίου κατὰ κατώτατον ὅρον· ὁ μέσος ὅρος ἑπομένως ὑπολογίζεται εἰς δρ. 1,37 82.

Ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ παρελθὸν ἔτος ὁ μέσος ὅρος τῆς ἐπικαταλλαγῆς παρίσταται ἐλάσσων κατὰ λεπτὰ 18,68.

Ἡ ἔκπτωσις αὕτη ἡ λίαν εὐάρεστος ὀφείλεται κατὰ τὴν ἔκθεσιν εἰς λόγους διαφόρους, ἐν οἷς ἰδίως εἰς τὴν κατὰ τὸ παρελθὸν ἱκανῶς ηὐξημένην εἰσαγωγὴν χρυσοῦ.

«Δὲν δυνάμεθα, ὡς εἰκός, νὰ βεβαιώσωμεν ἀπὸ τοῦδε, ἂν θὰ ἐξακολουθήσῃ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ἡ ἐλάττωσις αὕτη τῆς ἐπικαταλλαγῆς, τοῦθ' ὅπερ ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς συμπτώσεως τῶν αὐτῶν αἰτίων· οὐχ ἧττον νομίζομεν ὅτι ἠδυνάμεθα νὰ ἐλπίσωμεν ὅτι ἡ ἔκπτωσις αὕτη περιλαμβάνει καὶ μόνιμον βελτίωσιν τῆς ἐπικαταλλαγῆς.

Ἐν τέλει ὁ κ. Διοικητὴς ἀνεκοίνωσεν ὅτι τὸ ταμεῖον τῶν τίτλων τῆς Τραπέζης περιελάμβανε κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος χρηματογραφα ἀξίας 219,895,462, ἐξ ὧν 46,525,540 ἀνῆκον εἰς τὴν περιουσίαν τῆς Τραπέζης.

ναῖκα του ἔτρεμε ἀπὸ τὸ φόβο της κ' ἔκλαιγε, ὁ Ἀντωνης ἐκαθότουν σὲ μίαν ἀγγωνὴ πικραμένος. Καὶ οἱ τρεῖς τους ἐκοίταξαν τὴν Κατερίνα κ' ἐχαμογέλασαν μέσα στὴ λύπη τους.

«Σὲ λίγο» εἶπε σοβαρὰ ἡ Κατερίνα «βάζουν φωτιά· ἄχ, Ἀντώνη, πόσο ἄσκημα ἐκατάφερες τὰ πράματα· θὰ μοῦ σὲ σκοτώσουν!»

Ὁ Ἀναστάσης ἐσταμάτησε καὶ τὴν ἐκοίταξε γεμᾶτος ἔγνοιες.

«Πρέπει νὰ τήνε πάρει ἀφτήνε» ξακολούθησε ἡ Κατερίνα «γιατὶ ὁ λαὸς εἶναι ἀγριεμένος· ἦρθα σὲ τέτοια στιγμὴ γιατὶ σᾶς σέβομαι, καὶ τὸν ἐσεβόμουνα κ' ἐκεῖνονε, τὸ παιδί σας! ἂν ἤθελε θὰ μ' εἶχε, μὰ δὲν ἦταν τοῦ ριζικοῦ μου νὰ μπῶ δὼ μέσα, νὰ ζήσω μαζῆ σας!» Κ' ἔκλαψε.

Κι' ὁ Ἀντώνης συγκινημένος τῆς εἶπε μὲ ταπεινὴ φωνή: — «Πῶς θλίβομαι, Κατερίνα· δὲν εἶξερα ποῦ μ' ἀγάπουνες τόσο!»

«Τώρα ποῦ ξέρω τί ἔκαμες δὲ σὲ θέλω οὔτε γιατὶ γελᾶς τὲς κοπέλλες· ὁ θεὸς μ' ἐφύλαξε!» Κ' ἔπειτα ἐστράφηκε πρὸς τὸν Ἀναστάση καὶ τοῦπε: —«Κράχτε την νἄρθει ἀπάνου ἐκείνη· ἂς εἶν' ἡ ὥρα καλορρίζικη.»

«Μιλεῖς φρόνιμα» τῆς ἀπάντησε ὁ νοικοκύρης ἀναστενάζοντας «τὴν ἐπείραξε, πρέπει νὰ τήνε δεχτεῖ». Κ' ἔκραξε:—«Μαρία, ἔλα ἀπάνου, ὁ ἄντρας σου σὲ προσμένει».

Ὄξω ὁ κόσμος ἐφώναζε, ἐβούιζε, ἐχολευότουν κάθε στιγμὴ περσότερο.

Κ' ἡ Μαρία ἀνεβηκε ἀπάνου δειλὰ δειλὰ κ' ἐζήτησε μὲ τὸ μάτι τὴν Κατερίνα· ἐπῆγε πρὸς ἀπάνου της, τῆς ἔπιασε τὸ χέρι καὶ τῆς τὸ φίλησε:

«Σὲ φχαριστῶ, σὲ φχαριστῶ πολὺ» τῆς εἶπε.

«Σύρε κάθησε σιμὰ στὸν ἄντρα σου» εἶπε ὁ Ἀναστάσης δείχνοντας τὸ γυιόκα του, κ' ἐπῆγε στὸ παράθυρο κι' ἄνοιξε.

Ὁ κόσμος ἐτσώπασε μὲ μιὰς γιὰ ν' ἀκούσει· κι' ὁ Ἀναστάσης εἶπε:

«Τήνε δεχόμαστε· φέρτε παπᾶ καὶ κουμπάρο».

Κι' ἀμέσως ἡ ὀργὴ τοῦ λαοῦ ἔπεσε· ὅλοι ἐφώναξαν ἀλαλάζοντες καὶ οἱ δικοὶ τῆς Μαρίας ἄδειασαν στὸν ἀγέρα τὰ ντουφέκια τους ἀπὸ χαρά, καὶ οἱ καμπάνες τῆς ἐκκλησιᾶς ἐσήμαναν ἐφτύς, καὶ πολλοὶ ἐμπῆκαν γελάμενοι στὸ σπίτι τοῦ Ἀναστάση τραγουδῶντας.

Ὁ νοικοκύρης τοὺς ἐδεχότουν σοβαρὸς καὶ τοὺς ἐχαιρετοῦσε. Κι' ὅταν εἶδε τὸν πατέρα τῆς Μαρίας, τοῦπε πιάνοντάς του τὸ χέρι:

«Εἶναι ὅλα θελήματα θεοῦ· ἄμε νὰ φέρεις ραχὶ γιὰ νὰ πιοῦμε».

Κρανάδες (Κέρκυρα) Δεκέμβρης 1904.

[illegible]

ΦΟΝΟΠΑΖΑΡΟ ΒΔΟΜΑΔΙΑΤΙΚΟ

Ἀπὸ Πέμτη σὲ Πέμτη

Ὑπουργὸς Ἐσωτερικῶν ὁ Θ. Π. Ντελιγιάννης

Σκοτωμοί. — Βοστίτσα 3 (οἱ δυὸ ἐκλογικοί), Τζόρι 1, Πάτρα 1, Τρίκκαλα 1 (ἐκλογικός), Νησί 1.

Λαβωμοί. — Ἀθήνα 9, Περαιᾶς 8, Τανάγρα 1, Δημητσάνα 1, Δίβρη 2, Κόριθος 3 (ἐκλογικοί), Πάτρα 1, Τρίκκαλα 4 (ἐκλογικοί).

Κλεψιές. — Ἀθήνα 19, Περαίας 10.

Κατάχρησες. — Στὰ ταμεῖα: Μυρτουντίων, Ἐρίπολης, Μεσολογγιοῦ.

Βιασμός. — Περαίας 1.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Ἀστ. Ἀλεξ. Ἡ συντρομὴ εἶναι 10 δραχμὲς τὸ χρόνο. Δὲ μᾶς στέλνετε δυὸ τρία ἀκόμα ποιημματάκια νὰ διαλέξουμε; — κ. Αὐγερινό. Νἀπαντήσουμε στὴν «Ἑσπερινή»; Δὲ βαρυόσαστε. Κάθε φρόνιμος ἄνθρωπος ἅμα ἀπαντήσει στὸ δρόμο του ἕνα γαντάκι γεμάτο βρῶμες περνάει πλάϊ γιὰ νὰ μὴ λερωθεῖ. Ἐμεῖς σ' αὐτὴ τὴν περίσταση κάνουμε κάτι παραπανου, ἀφοῦ σφαλνᾶμε καὶ τὴ μύτη μας.—κ. Ζαχ. Ζαχ. Βόλο. Εὐχαριστοῦμε. Θὰ δημοσιευτεῖ. — κ. Π. Ν. Γ. Μᾶς γράφετε, μὲ χίλιες δυὸ ἀνορθογραφίες, τἀκόλουθα: «Μωρία, βλακία, σῆψις, βόρβορος καὶ ὅ,τι ἄλλο συναφὲς αὐτῶν, ἅτινα προκαλοῦν τὸν ἔμετον, ἀντιπροσωπεύονται διὰ τῶν γ ε λ ε ῖ ω ν Ψυχάρη καὶ συνεταίρων αὐτοῦ». Νὰ ποὺ τὰ δημοσιεύουμε κιόλας. Εὐχαριστηθήκατε; — κ. Ναπ. Λαπ. Ἂν μᾶς στείλετε κανένα ἄλλο, συντομώτερο, θὰ τὸ δημοσιέψουμε μ' εὐχαρίστηση. Καλὸ κι αὐτό, μὰ μεγάλο. Τὸ μόνο του ἐλάττωμα. — κ. Κάπιο ποὺ δὲν τὸν ξέρουμε. Θὰ δημοσιευτεῖ στ' ἄλλο φύλλο. Στεῖλε μας καὶ τἄλλο, ποὺ μᾶς γράφεις. —κ. Σίκφριδ. Θὰ δημοσιευτεῖ.

Γυναίκα: «Ἀντρούλη μου, χρειάζουμαι ἀκόμα κομμάτι ἀπ' αὐτὸ τὸ φόρεμα καὶ λίγη νταντέλλα. Δὲ μπορεῖς νὰ πεταχτῆς ὡς τοῦ Κοντορούπη, νὰ μοῦ παρῃς;»

Ἄντρας (λίγο μαριόλος): «Στοῦ Κοντορούπη εἶπες; Ἄ ναί, ξέρω. Δὲν εἶναι, θαρρῶ, ἕνα μαγαζί, ὅπου ἔχουνε μὲ τὸ σωρὸ κάτι ὤμορφα κορίτσια;»

«Ν-α-ί.»

«Ξέρω, τώρα τὸ θυμήθηκα καλά. Ἐκεῖνο τὸ ξανθὸ κορίτσι, ποὺ εἶναι στὶς νταντέλλες, ξέρει τὰ γούστα σου καὶ πιστεύω θὰ διαλέξῃ ἴσα ἴσα τὸ εἶδος ποὺ θές.—Κατάλαβες ποιὸ κορίτσι λέω· κεῖνο μὲ τὰ χρυσά μαλλιά, τὸν ἄσπρο λαιμό, τὰ γαλανὰ μάτια καὶ τὸ μικρὸ γλυκοστοματάκι!»

«Μὰ εἶναι, ξέρεις, κ' ἕνα τωρὸ ἄλλα πράματα ποὺ χρειάζουμαι ἀπ' τὰ ἐμπορικά. Ἄσε, δὲν πειράζει. Πηγαίνω ὕστερα μονάχη μου καὶ τὰ παίρνω»

ΜΙΑ ΔΡΑΧΜΗ

τὸ ἕνα, κ' ἕνα φρ. χρ. γιὰ τὸ ἐξωτερικό, πουλιοῦνται στὰ γραφεῖα μας τἀκόλουθα βιβλία:

Τοῦ **Ψυχάρη** «Ταξίδι» καὶ «Ὄνειρο τοῦ Γιαννίρη».

Τοῦ **Πάλλη**. «Ἥλιος καὶ φεγγάρι».

Τοῦ **Φωτιάδη** Τὸ «Γλωσσικὸ ζήτημα καὶ ἡ ἐκπαιδευτική μας ἀναγέννηση».

Τοῦ **Ἐφταλιώτη** «Ἱστορία τῆς Ρωμιοσύνης» καὶ «Μαζώχτρα, Βρυκόλακας κλπ.»

Τοῦ **Φιλήντα** Γραμματικὴ τῆς Ρωμέικης γλώσσας (μέρ. Α').

Τοῦ **Λόγγου** «Δάφνης καὶ Χλόη» (χαρτοδεμένο) μεταφρ. Ἠλ. Βουτιερίδη.

Τοῦ **Σοφοκλῆ** Αἴας. Μετάφρ. Ζήσιμου Σίδερη.

Τοῦ **Κ. Παπαγιάννη** «Μοσκιές» (Δηγήματα 50 λεπτά).

Ἡ *ΙΛΙΑΔΑ*, μεταφρασμένη ἀπὸ τὸν Ἀλέξ. Πάλλη δρ. 3 καὶ φρ. χρ. 3 στὸ ἐξωτερικό.